

# **Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022**

Czerwiec 2016



## Spis treści

Słowniczek pojęć.....	5
Wstęp.....	7
1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy..	8
2. Charakterystyka Gminy Lidzbark.....	14
2.1. Historia Gminy.....	14
2.2. Położenie.....	19
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.....	22
3.1.Sfera społeczna.....	22
3.1.1. Ludność.....	22
3.1.2. Bezrobocie.....	24
3.1.3. Ubóstwo.....	26
3.1.4. Przestępczość.....	27
3.1.5. Edukacja.....	29
3.1.6. Życie publiczne.....	32
3.2.Sfera gospodarcza .....	37
3.2.1. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg PKD 2007.....	38
3.2.2. Najważniejsi pracodawcy.....	40
3.3.Sfera środowiskowa.....	42
3.3.1. Formy ochrony przyrody.....	43
3.3.2. Analiza składników środowiska.....	55
3.4.Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	59
3.4.1. Oświata .....	60
3.4.2. Służba zdrowia.....	61
3.4.3. Infrastruktura kulturalna .....	63
3.4.4. Zabytki.....	65
3.4.5. Tereny publiczne.....	68
3.4.6. Infrastruktura komunikacyjna.....	69
3.5.Sfera techniczna.....	75
3.5.1. Gospodarka wodno-ściekowa.....	75
3.5.2. Sieć elektroenergetyczna.....	76
3.5.3. Gospodarka odpadami.....	78

3.5.4. Budownictwo .....	79
4. Analiza SWOT.....	82
5. Delimitacja obszarów zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	85
5.1.Charakterystyka obszary zdegradowanego.....	86
5.2. Koncentracja zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji.....	88
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji.....	100
7. Cele rewitalizacji.....	101
8. Wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	104
8.1.Przedsięwzięcia podstawowe.....	105
8.2. Przedsięwzięcia komplementarne .....	127
9. Indykatywne ramy finansowe Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	133
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	138
11. System wdrażania programu rewitalizacji.....	142
12. System monitorowania programu rewitalizacji.....	145
13. Partycypacja społeczna.....	146
Spis tabel.....	148
Spis rysunków.....	150
Spis schematów.....	151
Załączniki.....	151

## Słowniczek pojęć

Rewitalizacja - wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji;<sup>1</sup>

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska);<sup>2</sup>

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszary te wyznacza się za pomocą analizy wskaźnikowej, w której wartości wskaźników dla obszaru porównuje się z wartościami wskaźników dla całej gminy.

---

<sup>1</sup> Krajowa Polityka Miejska

<sup>2</sup> Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację;<sup>3</sup>

Program rewitalizacji - oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze społeczeństwa, gospodarki, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru;

Projekt rewitalizacyjny – zaplanowane działanie w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów oraz zgłoszone do objęcia albo objęte współfinansowaniem UE w ramach programu operacyjnego.

---

<sup>3</sup> Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

## Wstęp

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.<sup>4</sup>

W celu realizacji ww. założeń konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na przeprowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany oraz zgodny z celami interesariuszy tego procesu. Takim instrumentem jest Lokalny Program Rewitalizacji gminy Lidzbark.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022 jest kontynuacją działań rewitalizacyjnych ujętych w Programie Rewitalizacji Gminy na lata 2007-2015, w szczególności w ramach polityki spójności 2007-2013. W zaktualizowanej wersji Programu zidentyfikowano działania mające na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Zaplanowane działania rewitalizacyjne są skoncentrowane lokalnie i zaplanowane z aktywnym udziałem społeczności lokalnych. Działania są zaprojektowane kompleksowo i wzajemnie ze sobą powiązane.

Lokalny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, gospodarczego, przestrzennego, technicznego i środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Program to przede wszystkim narzędzie do planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych projektów z zakresu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022 został opracowany w oparciu o zapisy *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 03 lipca 2015 r.*

---

<sup>4</sup> Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2016 r.

## 1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji to wieloletni program operacyjny, podrzędny w stosunku do strategii rozwoju miasta, przyjęty i koordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego, mający na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych. Realizowany zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł. Program Rewitalizacji przedstawia rozwiązania konkretnych problemów zidentyfikowanych na zdegradowanych obszarach miast, wpływające bezpośrednio lub pośrednio na poprawę istniejącego stanu. Zakres przedsięwzięć stanowi odpowiedź na konkretne, zidentyfikowane w Programie Rewitalizacji problemy obszarów zdegradowanych i jest jednocześnie możliwy do sfinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Rewitalizacja stanowi jeden z celów głównych, a także jeden z wątków tematycznych Krajowej Polityki Miejskiej. Celem strategicznym KPM jest "wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców".

Z zapisów *Krajowej Polityki Miejskiej* wynika, że rewitalizacja stanowi obecnie jeden z priorytetów działań rządowych, kładąc największy nacisk na popularyzowanie idei miasta zwartej, prowadzeniu procesów inwestycyjnych w sposób zrównoważony, a także potrzebie kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Sytuacja ta jest również widoczna w założeniach dotyczących Narodowego Planu Rewitalizacji.

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji będzie poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie stworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark jest dokumentem strategicznym z elementami operacyjnymi, mającym swoje podstawy w diagnozie istniejących problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W ramach programu rewitalizacji będą realizowane cele strategiczne i operacyjne wpisujące się w strategiczne dokumenty o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym oraz



lokalnym. Wykaz najważniejszych dokumentów strategicznych wraz z ich celami, do których nawiązuje poniższy dokument, zamieszczono w poniższej tabeli (Tab. 1).

Tabela 1. Powiązania Lokalnego programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Nazwa dokumentu strategicznego lub planistycznego	Cel/Priorytet/Obszar strategiczny dokumentów strategicznych lub planistycznych
<b>Zasięg europejski</b>	
Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet 3: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.
<b>Zasięg krajowy</b>	
Umowa Partnerstwa	Priorytet I - Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom Priorytet II - Spójność społeczna i aktywność zawodowa Priorytet III - Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu zatrudnienia Priorytet IV - Środowisko i efektywne zarządzanie zasobami
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych Cel 11 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju
Strategia Rozwoju Kraju 2020	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego Cel III.1. Integracja społeczna Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

	<p>Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie</p>	<p>Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych („spójność”),</p> <p>Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</p>	<p>Cel 2 - Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne</p> <p>Cel 4 - Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego</p>
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</p>	<p>Cel 1 - Wzrost zatrudnienia</p> <p>Cel 2 - Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych</p> <p>Cel 3 - Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Cel 4 - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej</p> <p>Cel 5 - Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli</p>
<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów</p>

	<p>Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski</p> <p>Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego</p>
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Priorytet I - Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego</p> <p>Priorytet III - Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP</p>
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	<p>Cele tematyczne</p> <p>Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników</p> <p>Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem</p> <p>Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie</p>
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020	<p>Cel główny: Wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej</p>
Zasięg regionalny	
Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025	<p>Cel szczegółowy 1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel szczegółowy 2. Wzrost aktywności społecznej</p> <p>Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju</p>
Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020	<p>Cel tematyczny 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p> <p>Cel tematyczny 6: Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami</p> <p>Cel tematyczny 8: Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników</p> <p>Cel tematyczny 9: Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją</p> <p>Cel tematyczny 10: Inwestowanie w kształcenie,</p>

	szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie
Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego	<p>Cel 1. Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy różnymi elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju.</p> <p>Cel 2. Podwyższenie konkurencyjności regionu, w szczególności poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności jego głównych ośrodków miejskich</p>
<b>Zasięg lokalny</b>	
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022	<p>Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego i społecznego w Gminie Lidzbark;</p> <p>Cel 2. Zachowanie równowagi między rozwojem gospodarczym, społecznym a stanem środowiska naturalnego;</p> <p>Cel 3. Podniesienie dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej oraz poprawa układu komunikacyjnego w Gminie Lidzbark;</p> <p>Cel 4. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy Lidzbark;</p> <p>Cel 5. Zwiększanie atrakcyjności przestrzennej Gminy Lidzbark;</p>
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Lidzbark	Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej Gminy Lidzbark oraz w przeznaczeniu terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny, gospodarczy, rozwój turystyki na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.
Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla	Cel 1.1. Wzmocnienie kompetencji sprzyjających aktywności zawodowej, przedsiębiorczości oraz

Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2016-2023	samodzielności i zaradności życiowej. Cel 1.2. Ułatwienie dostępu do rynku prac osobom bezrobotnym znajdującym się w trudniej sytuacji. Cel 1.3. Wsparcie osób i rodzin w zapewnieniu odpowiednich warunków socjalno-bytowych.
---	--

*Źródło: Opracowanie własne*

## 2. Charakterystyka Gminy Lidzbark

### 2.1. Historia Gminy

Początki gminy sięgają średniowiecza. W dziejach Lidzbarka wyróżnić można następujące okresy historyczne:

- Okres piastowski 1301 r.-1303 r.
- Panowanie Krzyżaków 1303 r.- 1466 r.
- Okres Królestwa Polskiego i I Rzeczypospolitej 1466 r.- 1772 r.
- Panowanie pruskie 1772 r.- 1920 r.
- II Rzeczypospolitej 1920 r.- 1939 r.
- II wojny światowej 1939 r.- 1945 r.
- Polski Ludowej 1945 r.- 1989 r.
- III Rzeczypospolitej 1989 r.- 2015 r.

Według źródeł archeologicznych i licznych pozostałości w postaci krzemienych narzędzi odnalezionych w pobliskich miejscowościach, osadnictwo na tych terenach rozpoczęło się już w starożytności. W okresie średniowiecza obecna Gmina Lidzbark położona była na pograniczu słowiańsko-pruskim. W XII wieku trwała ekspansja słowiańska z Ziemi Chełmińskiej i Mazowsza obejmując również okolice Lidzbarka. Jednak do końca XIII wieku obszar ten nieustannie zmieniał właściciela. Oprócz rywalizacji polsko-krzyżackiej o te tereny, nastąpiły również najazdy plemion pruskich i napady litewskie. Dopiero po 1283 r., czyli po pokonaniu plemion pruskich, nastąpiły chwile pokoju. Na tereny dzisiejszej Gminy Lidzbark ponownie napłynął żywioł polski, co wiąże się z założeniem miasta. Nie wiadomo kiedy założony został Lidzbark. W literaturze podawane są różne daty: 1301 r., 1307 r., w latach 1320-1331. Brak jest dokumentu lokacyjnego miasta. Początków miasta - a raczej osady należy szukać na terenie dzisiejszej Górki. Dzięki badaniom archeologicznym wiadomo jest, że na terenie wzgórza znajdowała się najstarsza, pochodząca z początków XIV wieku, świątynia lidzbarska pod wezwaniem NMP.

Od 1303 r. ziemię lidzbarską przejęli Krzyżacy, którzy rozpoczęli budowę miasta. Powstała infrastruktura miejska: rynek, kościół Św. Wojciecha, siedziba władz krzyżackich, młyn. Krzyżacy zadbali o organizację i rozwój gospodarczy tych terenów. W czasie ich panowania funkcjonowało kilkanaście nazw miasta. Najczęściej jednak używano nazwy

Lautenburg. W okresie wojen polsko – krzyżackich miasto było zdobywane przez oddziały polskie. W lipcu 1410 r. w Lidzbarku przebywał król Polski Władysław Jagiełło.

Na mocy postanowień I pokoju toruńskiego z 1446 r. Lidzbark został przyłączony do Królestwa Polskiego. Nastąpił wówczas widoczny rozwój gospodarczy miasta. Lidzbark zaliczany był wówczas do miast królewskich, a władcy Polski nadali liczne zezwolenia gospodarcze. W 1576r. przez Lidzbark przejeżdżał król Stefan Batory, który zdążył pod zbuntowany Gdańsk. W XVII wieku podczas wojen polsko-szwedzkich Lidzbark został zniszczony i podupadł gospodarczo. Czasy kryzysu i upadku państwa i miasta trwały prawie przez cały XVIII wiek. W 1746 r. doszło do pożaru, w wyniku którego spłonęło wówczas niemalże całe miasto. W tamtym czasie Lidzbark trapiły też inne klęski: nieurodzaje, głód, pomór bydła. Upadała I Rzeczypospolita i wraz z nią Lidzbark.

W wyniku I rozbioru Polski w 1772 r. Lidzbark został przyłączony do Królestwa Pruskiego. Władze pruskie sprowadziły na teren ziemi lidzbarskiej osadników wyznania ewangelickiego oraz Żydów. Polacy jednak nie poddawali się i nieustannie dążyli do odzyskania niepodległości. Mieszkańcy miasta i okolic brali udział w wojnach napoleońskich oraz w powstaniach: listopadowym (1830 r. - 1831 r.) i styczniowym (1863 r. - 1864 r.) Powstania niestety upadły, a zaborcy zwiększyli represje przeciwko Polakom. Wkrótce

w szkołach i urzędach język polski został zakazany, a funkcje burmistrza sprawowali tylko Niemcy. Jednak w XIX wieku i na początku XX wieku władze pruskie wybudowały kilka istotnych dla życia gospodarczego obiektów np. szkołę, wieżę ciśnień, budynek obecnego Urzędu Miasta i Gminy i inne.

W okresie I wojny światowej 1914 r. - 1918 r. wielu młodych mężczyzn z Lidzbarka i okolic walczyło w wojsku niemieckim. 11 listopada 1918 r. Polska odzyskała niepodległość, ale mieszkańcy Lidzbarka musieli poczekać na decyzję mocarstw zachodnich w sprawie granic zachodnich i północnych Polski. W końcu 18 stycznia 1920 r. na mocy postanowień konferencji w Wersalu, Lidzbark powrócił do II Rzeczypospolitej. Rozpoczął się nowy pełen entuzjazmu ważny okres w dziejach Lidzbarka. W tym czasie funkcjonował samorząd miejski, wiele stowarzyszeń społeczno – kulturalnych oraz gimnastycznych. W miarę możliwości następował rozwój gospodarczy np. oddano do użytku lotnisko pod Ciborzem. W okresie międzywojennym Lidzbark odwiedzili m.in. Józef Piłsudski, gen. Józef Haller, prezydenci: Stanisław Wojciechowski i Ignacy Mościcki. Latem 1939 r. do miasta przybyła Nowogródzka Brygada Kawalerii pod dowództwem gen. Władysława Andersa.

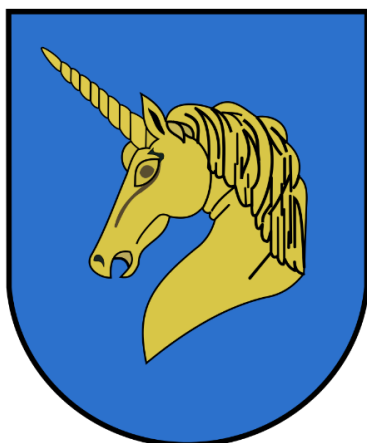
1 września 1939 r. rozpoczęła się II wojna światowa. Od 5 września 1939 r. Lidzbark znajdował się w rękach hitlerowców. Przywrócono dawną nazwę miasta - Lautenburg. Szczególnie zbrodniczą organizacją był Selbstschutz. W wyniku jego działalności jesienią 1939 r. zginęło kilkudziesięciu mieszkańców miasta i okolic. Niemcy rozstrzelali też wielu lidzbarzaków w okresie wrzesień – grudzień 1944 r. 19 stycznia 1945 r. Lidzbark został zdobyty przez Armię Czerwoną. W wyniku działań wojennych i podpaień przez Sowieców miasto zostało zniszczone w około 80%. Rosjanie zabili też kilkudziesięciu mieszkańców miasta i okolic. Rozpoczął się okres w nowej, powojennej rzeczywistości - w Polsce Ludowej. Mieszkańcy miasta odbudowali je z wielkim wysiłkiem. Powstały też nowe zakłady pracy, szkoły i inne instytucje. W mieście uroczyście obchodzono święta 1 maja czy 22 lipca. O życiu gospodarczym i politycznym decydowały władze PZPR na szczeblu wojewódzkim.

27 maja 1990r. odbyły się pierwsze wybory samorządowe. Kolejne miały miejsca w 1994 r., 1998 r., 2002 r., 2006 r., 2010 r., 2014 r. Obecnie o życiu politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym decyduje Rada Miejska oraz Burmistrz.

W okresie 25 lat istnienia samorządu gminnego władze Lidzbarka starały się zadbać o rozwój miasta. Niestety w gospodarce kapitalistycznej pojawiły się zjawiska niepożądane: wzrost bezrobocia, migracja ludności i inne.<sup>5</sup>

Od XIV wieku Lidzbark posiada swój herb – na niebieskiej tarczy znajduje się żółta głowa konia z rogiem na czole (Rys. 1). Trudno jest ustalić, czy herb powstał za rządów krzyżackich, czy dopiero po pokoju toruńskim. Najstarszy dokument, który przetrwał z herbem Lidzbarka pochodzi dopiero z 1571 roku.

Rysunek 1. Herb Lidzbarka



*Źródło: [www.lidzbark.pl](http://www.lidzbark.pl)*

---

<sup>5</sup> Urząd Miasta i Gminy Lidzbark



W literaturze można odnaleźć niewielkie wzmianki o innych miejscowościach położonych w Gminie Lidzbark m.in.:

- **Bładowo** - jest niewielką osadą, liczącą zaledwie kilka budynków. Pierwsza wzmianka o istnieniu tej miejscowości pod nazwą Bładau pochodzi z początku XV w. (ok. 1410 r.). Bładowo należało do wójtostwa krzyżackiego w Lidzbarku. W XVIII w. powstała tu osada rybacka;
- **Bryńsk** - wieś typu rzędówka na polanie leśnej, założona w wyniku akcji kolonizacyjnej w latach 1820- 1850. We wsi zachowało się bardzo dużo obiektów tradycyjnego budownictwa wiejskiego (drewniane i murowane). Z końca XIX w. pochodzą też: kościół parafialny o konstrukcji mieszanej murowano-drewnianej i szkoła powszechna;
- **Chełsty** - zostały założone najprawdopodobniej na początku XV wieku. Stanowiły one wówczas majątek lenny należący do wójtostwa krzyżackiego w Lidzbarku. Na kilka dni przed historyczną bitwą pod Grunwaldem, bo 9 lipca 1410 roku, w Trzcinie i Chełstach obozowały wojska dowodzone przez króla Władysława Jagiełłę. Od początku XV wieku Chełsty należały do Chełstowskich. Z tych czasów zachowały się nazwy: Selzte, Selste (około 1410 r.), Chełsti (1490 r.). Warto tu wspomnieć, że słowem chełsty określano kiedyś płótniarzy. Od 1490 roku majątek lenny w Chełstach podlegał parafii katolickiej w Lidzbarku. W 1770 roku we wsi znajdowały się trzy gospodarstwa czynszowe. Stał tu również młyn. Około 1880 roku Chełsty zajmowały powierzchnię 1715 mórg (około 960 hektarów). Stało tu 9 budynków mieszkalnych, młyn i gorzelnia. We wsi mieszkało 97 osób, z czego 83 stanowili katolicy, a 14 - ewangelicy.
- **Cibórz** - wieś położona nad rzeką Wel 2 km na wschód od Lidzbarka Welskiego. Nazwa osady pochodzi od jej założyciela Ścibora. W okresie państwa krzyżackiego należała do wójtostwa lidzbarskiego, figurując pod nazwą Stibor. Tuż za wsią rzeka Wel, płynąca dotąd z północy na południe, zmienia kierunek na północny. Na zakolu dochodzi do niej kanał o nazwie Martwica łączący wody rzeki Wel z wodami rzeki Wkry.
- **Ciechanówko** - położone jest 4 km na północ od Lidzbarka Welskiego na trasie do Lubawy. Osada powstała we wczesnym średniowieczu. Z zachowanych dokumentów wynika, że około 1400 roku była ona majątkiem lennym należącym do biskupa chełmińskiego. W 1420 roku przyłączono ją do parafii św. Wojciecha w Lidzbarku. Około 1423 roku figuruje jako Schacken, a od XVI wieku jako Czekanowo i Czekanówko. Dobra te zostały bardzo zniszczone w czasie wojny trzynastoletniej między Królestwem Polskim i Zakonem krzyżackim (1454-1466). Na mocy drugiego pokoju toruńskiego w 1466 roku

Ciechanówko powróciło do państwa polskiego stając się własnością królewską (klucz lidzbarski). W 1570 roku znajdowało się tu 19 gospodarstw oraz zagrodnicy. Około 1880 roku wieś była siedzibą gminy. Mieszkało tu 119 osób. W majątku ziemskim znajdowała się gorzelnia parowa i piec wapienniczy. W okresie międzywojennym zadłużony folwark rozparcelowano. Z około 800 hektarów dóbr ziemskich pozostało jedynie 575 hektarów. Na pozyskanych gruntach założono wtedy 17 gospodarstw rolnych, w których pobudowano drewniane budynki mieszkalne wraz z zabudowaniami gospodarczymi według ujednoliconego stylu zwane poniatówkami. Kilka z nich w niezmienionym stanie zachowało się do dziś. Przykładem jest niedawno odrestaurowany budynek leśniczówki należący do Nadleśnictwa Lidzbark;

- **Jeleń** - wieś położona nad Jeziorem Jeleńskim 4 km na północny wschód od Lidzbarka. Charakter zabudowy wskazuje, że jest to wieś typu przydrożnica, a jej obecny układ ukształtował się już około 1800 roku. Osada charakteryzuje się zharmonizowaniem zabudowy drewnianej i murowanej. Pierwsza wzmianka o istnieniu wsi pochodzi z około 1410 roku, z której to wynika, że Jeleń należał do wójtostwa lidzbarskiego wchodzącego w skład państwa krzyżackiego. W 1414 roku wieś figurowała pod nazwą Gelen. We wsi zachowały się liczne obiekty tradycyjnego budownictwa wiejskiego. Między innymi można tu znaleźć kilkanaście drewnianych domów zbudowanych na początku XX wieku;
- **Kiełpiny** - obecnie liczą około 500 mieszkańców, położona na trasie z Lidzbarka do Lubawy. Wieś i parafia zostały założone przez Zakon krzyżacki już w XIV wieku. W 1387 roku osada nazywała się Kolpiner. Kiełpiny były wówczas wsią czynszową należącą do kapituły chełmińskiej. Już pod koniec XIV wieku istniał tu drewniany kościół. W dokumencie z 1410 roku znajduje się informacja, że biskup chełmiński Arnold Stapil, sprawujący swój urząd w latach 1402-1416, stanął w obronie ówczesnego proboszcza Kiełpin wezwanego przed sąd wójta Mikołaja w Bratianie.
- **Klonowo** - wieś o metryce średniowiecznej (XIV w.), malowniczo położona wśród rozległych kompleksów leśnych. W pobliżu wsi rezerwat przyrody oraz pomniki przyrody. Rozwój przestrzenny związany był z gospodarką leśną (tartak). Z XIX w. pochodzą: szkoła powszechna, zabudowania leśnictwa, budynki kolejowe i szereg domostw.
- **Koty** - pierwsza wzmianka o istnieniu wsi pochodzi z początków XV wieku (około 1410 r.). Wynika z niej, że we wsi był folwark należący do wójtostwa krzyżackiego z Lidzbarka. Około 1800 roku wieś nazywała się Kotten. W 1883 roku we wsi było 57 mieszkańców

i 9 budynków mieszkalnych, a przez rzekę Wel prowadził most. We wsi zachowały się liczne zabytki budownictwa wiejskiego. Wśród nich znajdują się zabudowania drewniane i murowane z kamieni polnych na zaprawie glinianej. Kilka z nich jest krytych strzechą. W centrum wsi zachowały się również betonowe fundamenty po nieistniejącym już dziś młynie wodnym oraz figura pamiętająca zapewne czasy przedwojenne;<sup>6</sup>

- **Wąpiersk** – historyczne nazwy wsi to: Wompiersk, Wampertsch, Wamperschke, Wampersch, Wampersk. Wieś istniała już w XV w.. Według zapisów w 1411 r. należała do komturstwa brodnickiego. W czasach krzyżackich we wsi znajdował się kościół murowany św. Michała Archanioła i św. Marii Magdaleny. W czasach reformacji i wojen szwedzkich świątynia została zniszczona.
- **Wlewsk** - istnieje już od czasów średniowiecza. Na podstawie zachowanych dokumentów wiadomo, że już w 1379 roku we wsi istniał kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja. W tym czasie ziemie te należały do Zakonu Krzyżackiego. W 1408 roku wielki mistrz Ulrich von Jungingen pozbył się wsi, zamieniając się z właścicielem majątku ziemskiego w Gzinie Szlacheckim koło Unisławia. W XVI i XVII wieku wieś podzielono na mniejsze części. Około roku 1670, we wsi było 9 posiadłości zamieszkałych przez drobną szlachtę, m.in. Arctowskich, Bojanowskich, Dębińskich, Trzecińskich i Zaleskich. Około roku 1690 majątki zostały wykupione i scalone przez Chełstowskich – właścicieli folwarku w Chełstach.<sup>7</sup>

## 2.2. Położenie

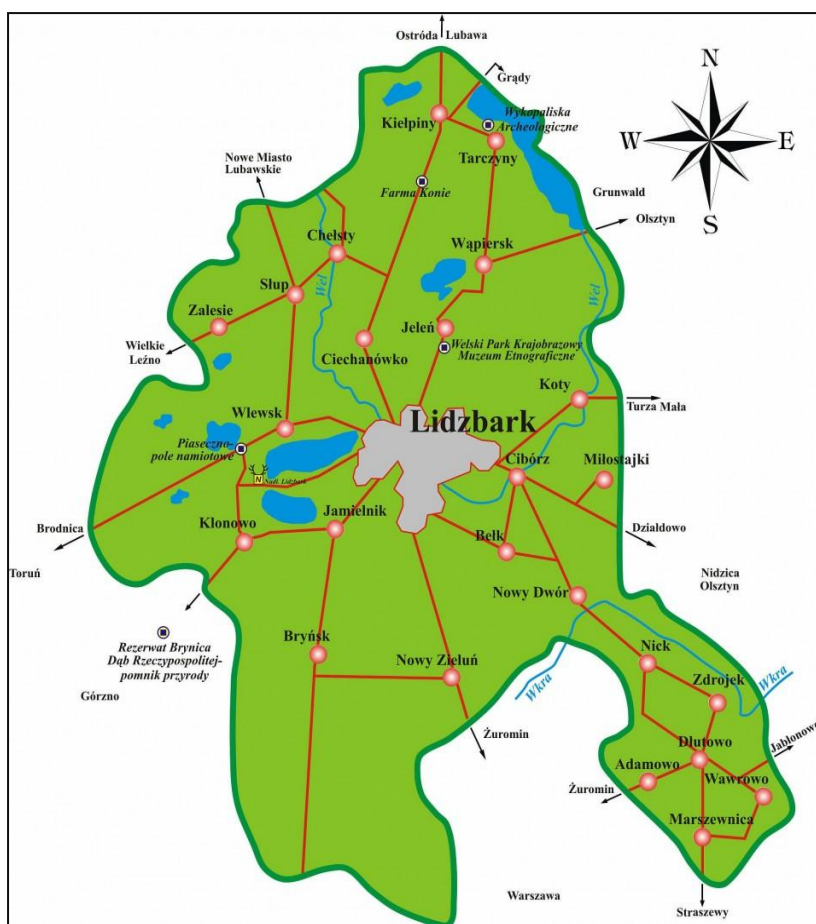
Gmina Lidzbark to gmina miejsko-wiejska położona w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego w południowo-zachodniej części powiatu działdowskiego. Siedziba gminy znajduje się w Lidzbarku. Gmina o niezwykłych walorach przyrodniczych i krajobrazowych; jej obszar stanowią tereny rolnicze i leśne. Układ funkcjonalno-przestrzenny dzieli gminę na 2 części: północną (tereny rolnicze) i południową (tereny leśne) o nieskażonym środowisku naturalnym oraz licznych jeziorach.

---

<sup>6</sup> [www.jezioro.com.pl](http://www.jezioro.com.pl) 22.03.2016 r.

<sup>7</sup> [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) 22.03.2016 r.

Rysunek 2. Mapa Gminy Lidzbark



Źródło: [www.lidzbark.pl](http://www.lidzbark.pl)

Po II wojnie światowej obszar powiatu działdowskiego w granicach przedwojennego podziału administracyjnego, a wraz z nim tereny dzisiejszej gminy miejsko-wiejskiej Lidzbark, wchodził w skład województwa warszawskiego. Od 6 lipca 1950 roku, na podstawie ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku, został włączony do województwa olsztyńskiego.

W 1954 roku, na mocy Ustawy z dnia 25 września 1954 roku o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, istniejąca dotychczas gmina Lidzbark stała się gromadą. W 1972 roku, na podstawie Ustawy z 29 listopada 1972 roku o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych, przywrócono podział kraju na gminy. Gromada i miasto Lidzbark stały się jedną jednostką administracyjną z siedzibą w Lidzbarku. W jej skład wchodziły sołectwa: Bełk, Bryńsk, Cibórz, Ciechanówko, Jamielnik, Jeleń, Kiełpiny, Klonowo, Koty, Nick, Nowy Dwór, Nowy Zieluń, Słup, Tarczyny, Wąpiersk, Wleusk, Zalesie, Zdrojek. (Rys. 2)

1 czerwca 1975 roku, na podstawie Ustawy o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa, przestał istnieć powiat działdowski. Gmina Lidzbark, na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1975 roku, stała się bezpośrednio częścią województwa ciechanowskiego. Ponowne zmiany podziału administracyjnego państwa umiejscowiły gminę Lidzbark w powołanym 1 stycznia 1999 roku województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie działdowskim.<sup>8</sup>

---

<sup>8</sup> [www.encyklopedia.warmia.mazury.pl](http://www.encyklopedia.warmia.mazury.pl) 22.03.2016r.

### 3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

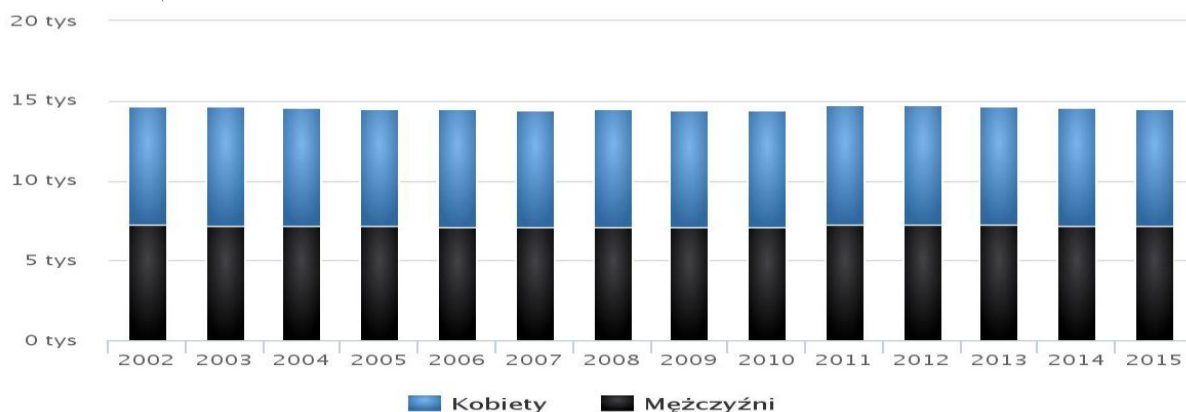
#### 3.1. Sfera społeczna

Perspektywa rozwoju poszczególnych jednostek uzależniona jest od sytuacji demograficznej, tj. wielkości populacji, jej charakteru, jak również różnego rodzaju trendów demograficznych. Są to istotne czynniki świadczące o potencjale rozwojowym i inwestycyjnym. Innymi, równie istotnymi kwestiami poruszonymi w części społecznej diagnozy są: pomoc społeczna, edukacja, kultura, opieka medyczna, sport i rekreacja oraz aktywność publiczna mieszkańców. Podjęcie działań ukierunkowanych na wzmocnienie spójności społecznej jest priorytetem z punktu widzenia rozwiązywania powszechnie występującego problemu ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.

##### 3.1.1. Ludność

Liczba ludności zamieszkująca obszar gminy Lidzbark wynosiła na dzień 31 grudnia 2015 roku 14 742 (Dane z Urzędu Miasta i Gminy) mieszkańców (dot. zameldowana stałego oraz czasowego) i zmalała ona w stosunku do 2002 roku o 1,1%. Wśród ogólnej liczby mieszkańców w niewielkim stopniu przeważają kobiety, które stanowią 51,06% mieszkańców gminy, a mężczyźni 48,94%. (Rys. 3)

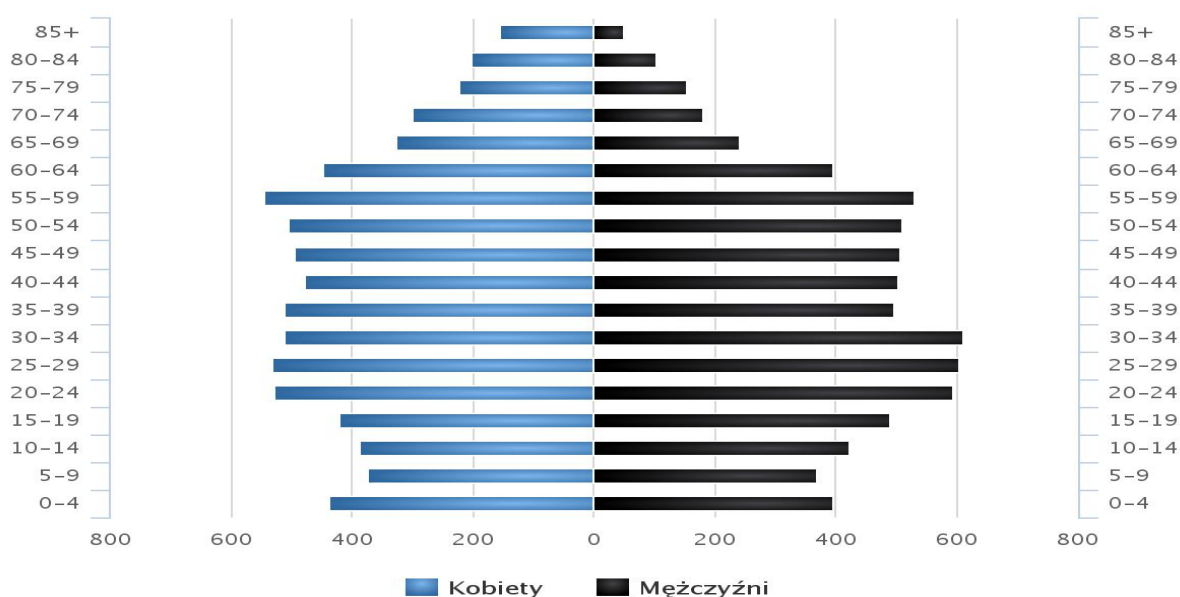
Rysunek 3. Populacja Gminy Lidzbark



Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

Średni wiek mieszkańców Gminy na koniec 2014 r. wynosi 38,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, która wynosi 39,7 lat oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski wynoszącej 40,6 lat. Poniższy wykres prezentuje szczegółowy podział wiekowy mieszkańców Gminy Lidzbark.(Rys.4)

Rysunek 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lidzbark



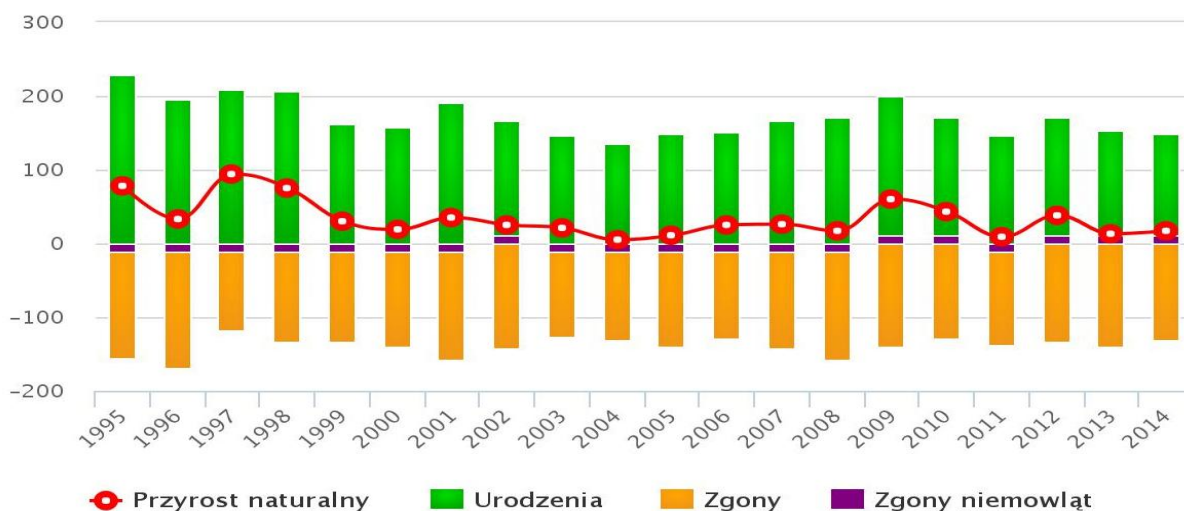
Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

W porównaniu do 2013 roku - rok 2014 charakteryzuje się zwiększoną liczbą zawieranych małżeństw (z 89 na 100). Pomiędzy 2013, a 2014 roku, drastycznie zmalała liczba urodzeń, ze 151 do 105, co oznacza spadek o 43 procent (w 2013 roku, w stosunku do 2012 r., spadek liczby urodzeń wynosił 11%)

Bezpośredni wpływ na strukturę wiekową ludności ma przyrost naturalny. W okresie ostatnich 3 lat liczba zawieranych małżeństw w Gminie Lidzbark nieco wzrosła. W roku 2013 zawarto 74 związków małżeńskich, zaś w roku 2015 - 86. Pomiędzy 2012 a 2015 rokiem, zmalała liczba urodzeń, ze 172 do 147, co oznacza spadek o niespełna 15 procent. Natomiast liczba zgonów na przestrzeni ostatnich 5 lat wygląda podobnie. W roku 2011 na terenie Gminy Lidzbark zmarło 137 osób, zaś w roku 2015 - 138 osób.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę przyrostu naturalnego w Gminie Lidzbark w latach 1995-2014. (Rys. 5)

Rysunek 5. Przyrost naturalny w latach 1995-2012 na terenie Gminy Lidzbark.



Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

Zgodnie z przedstawionym wykresem Gmina Lidzbark cechuje się dodatnim przyrostem naturalnym. Na koniec 2015 roku wyniósł 9. Jednakże w ostatnich czterech latach znacznie spada. W roku 2012 przyrost naturalny wyniósł 38, zaś w 2015 zaledwie 9, czyli zmalał o 76,32 %.

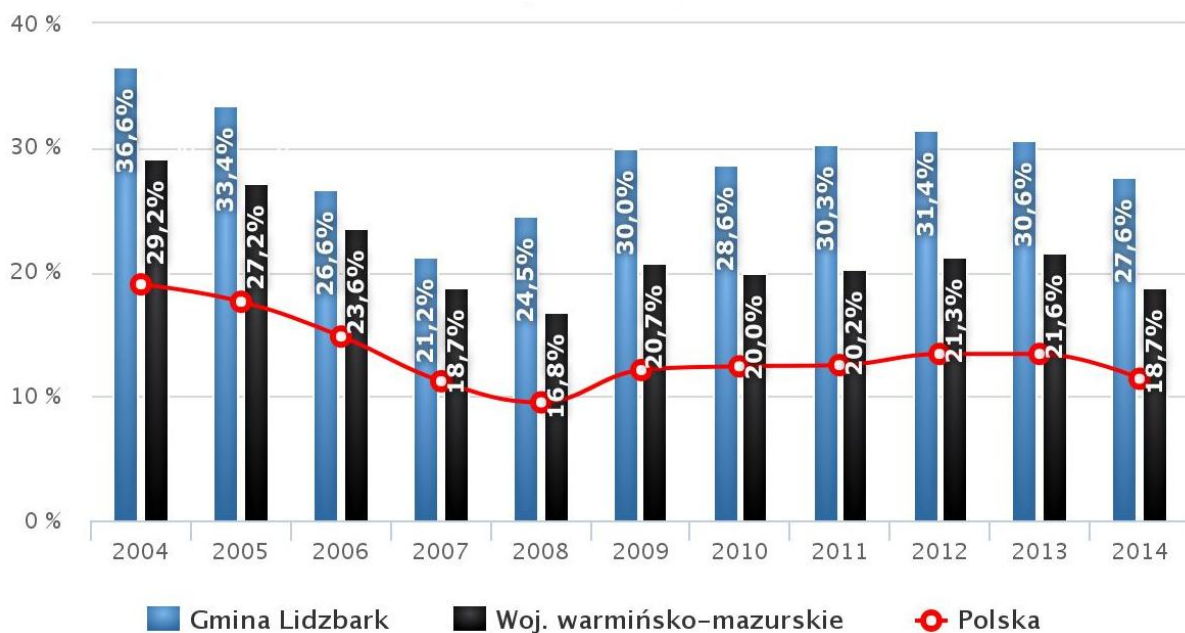
### 3.1.2. Bezrobocie

Na koniec grudnia 2015 r. na terenie gminy Lidzbark zarejestrowanych bezrobotnych osób było 1273. Statystyki dotyczące bezrobocia nie do końca obrazują rzeczywistą sytuację gminy. Spowodowane jest to pracą "na czarno" oraz emigracją zarobkową mieszkańców (posiadając nadal zameldowanie na terenie gminy).

Wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych 58,2% stanowią kobiety, zaś 41,8% mężczyźni. Na przestrzeni ostatnich 10 lat stopa bezrobocia na terenie gminy ulegała zmianie, najniższe bezrobocie zanotowano w roku 2007 i wynosiło 21,2% i stanowiło zaledwie 2,5 punktu procentowego więcej od średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Jednakże w ostatnich latach znacznie wzrosło i w roku 2014 wynosiło 27,6% i jest wyższe od średniej dla województwa o blisko 9%. Na poniższym wykresie przedstawiono w jaki sposób kształtowało się bezrobocie na terenie gminy Lidzbark w odniesieniu do średniej wojewódzkiej oraz krajowej w latach 2004-2014. (Rys. 6)



Rysunek 6. Stopa bezrobocia w gminie Lidzbark w latach 2004-2014



Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

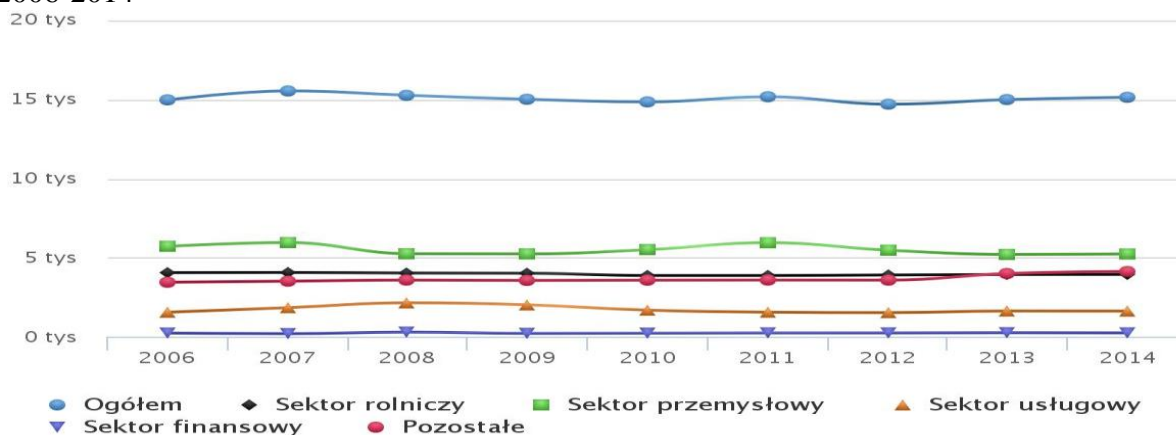
Biorąc pod uwagę wiek osób bezrobotnych w gminie w roku 2015 - znaczną przewagę mają ludzie młodzi między 25 a 34 rokiem życia 27,1%. W grupie tych bezrobotnych najliczniejszy zbiór stanowią osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy), bo aż 33%. W kolejnych grupach wiekowych odsetek ten jest nieco mniejszy.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 34,6% oraz gimnazjalnym i poniżej – 28%.

W Gminie Lidzbark dominuje ludność w wieku produkcyjnym (liczona dla przedziału wiekowego 18-64+ lata), stanowiąca 64,27% mieszkańców, w wieku przedprodukcyjnym 19,52%, zaś w wieku poprodukcyjnym stanowiąca 16,21% mieszkańców. Wielkość tych grup wiekowych określa lokalne zasoby pracy, które przy efektywnym wykorzystaniu są głównym czynnikiem rozwoju ekonomicznego gminy.

Najwięcej aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Lidzbark zatrudnionych jest w Przemśle i budownictwie – 34,5%, drugim sektorem zatrudnienia jest Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo zatrudniającym 26% mieszkańców, Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja - 10,7%, Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości – 1,6%. (Rys. 7)

Rysunek 7. Liczba pracujących wg. sektorów ekonomicznych w Gminie Lidzbark w latach 2006-2014



Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

### 3.1.3. Ubóstwo

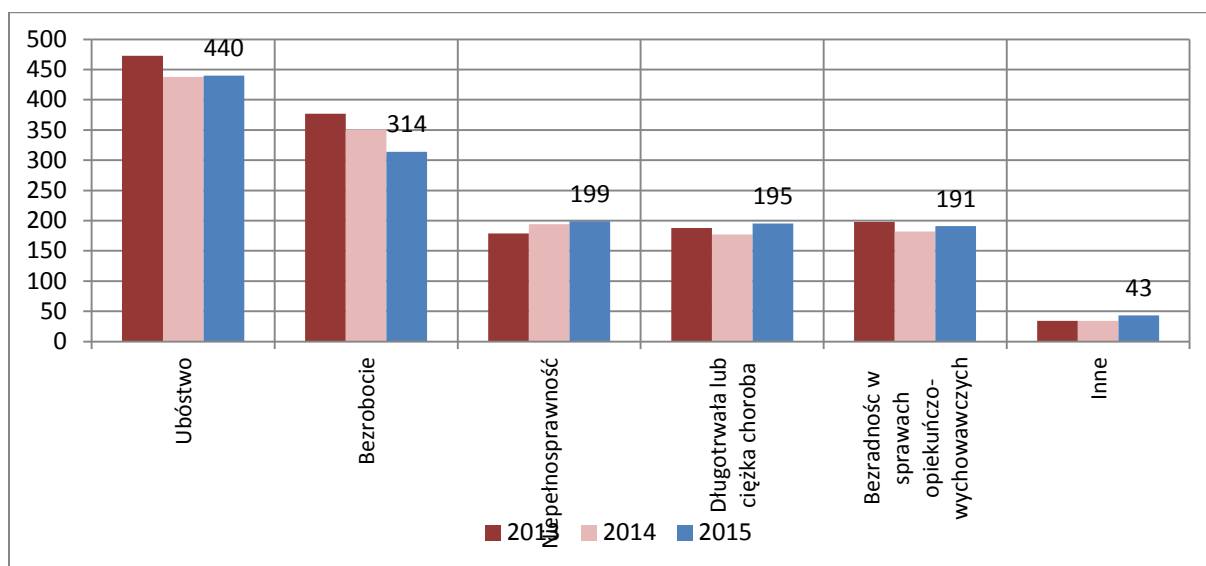
Jednym z najważniejszych czynników wpływającym na zakres prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest rozpoznanie problemów społecznych występujących na obszarze poddawanych tym działaniom. Na obszarze gminy Lidzbark funkcjonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania w zakresie pomocy.

Zgodnie z danym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na koniec 2015 roku na terenie gminy Lidzbark z pomocy społecznej korzystało łącznie 543 rodzin.

Najczęstszymi powodami udzielania świadczeń z zakresu pomocy społecznej w Gminie jest ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz niepełnosprawność.

Poniższy wykres przedstawia powody udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom na terenie gminy Lidzbark w ostatnich trzech latach kalendarzowych. (Rys. 8)

Rysunek 8. Powody udzielania pomocy i wsparcia w Gminie Lidzbark w latach 2013-2015



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Lidzbarku

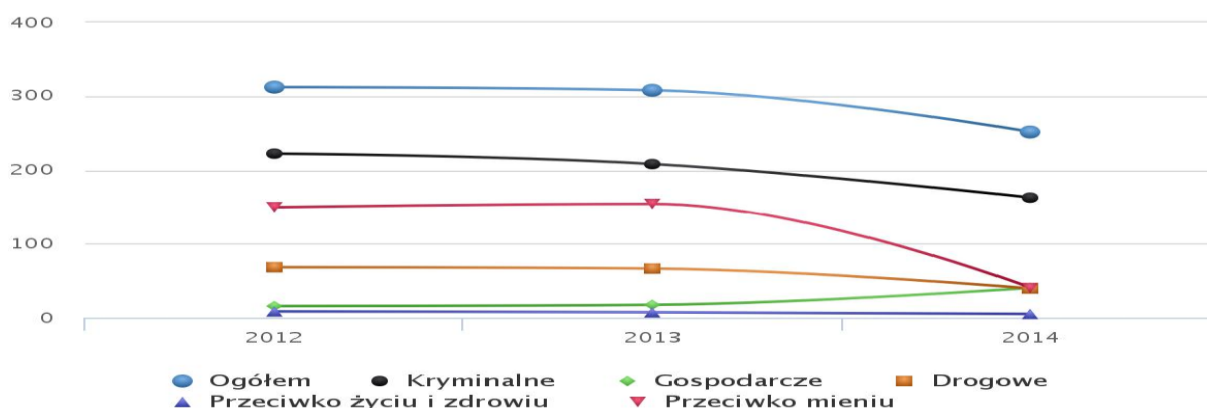
Jak wynika z powyższego wykresu najczęstszym powodem udzielania przez MOPS pomocy i wsparcia w Gminie Lidzbark jest ubóstwo. Mimo iż liczba rodzin korzystającej z pomocy z tytułu ubóstwa na przestrzeni kilku lat sukcesywnie spada, nadal jest ich dość dużo. W roku 2015, z tego tytułu udzielono wsparcia 440 rodzinom zamieszkałym na terenie gminy. Nieco mniej, ale również stosunkowo dużo rodzin korzysta z pomocy z tytułu bezrobocia. Wskaźnik bezrobocia na terenie gminy w ostatnich kilku latach wynosił około 30%. W związku z czym wiele rodzin było zmuszonych do sięgnięcia po pomoc MOPS. W roku 2015 z tytułu bezrobocia udzielono pomocy 314 rodzinom z terenu Gminy. Mniej rodzin korzysta z pomocy z tytułu niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

#### 3.1.4. Przestępczość

Do jednych z ważniejszych potrzeb społeczeństwa wpływających na standard życia jest bezpieczeństwo. Wszelkie zdarzenia, które mają wpływ na obniżenie poczucia bezpieczeństwa powinny być eliminowane. Jednym z celów polityki społecznej jest przywrócenie i/lub zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat zanotowano nieznaczny spadek liczby przestępstw na terenie gminy Lidzbark. (Rys. 9)

Rysunek 9. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Gminie Lidzbark w latach 2012-2014



Źródło: [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl)

W okresie lat 2012-2014 ogół przestępstw na terenie gminy Lidzbark znacznie zmalał. W roku 2012 liczba wykrytych przestępstw wynosiła 312, natomiast w roku 2014 – 251. Jedynie w zakresie przestępstw gospodarczych tendencja spadkowa nie została zachowana. W roku 2014 ilość przestępstw gospodarczych ponad dwukrotnie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego.

W roku 2015 sytuacja nieznacznie zmieniła się w stosunku do powyżej przeanalizowanego okresu. Liczba przestępstw stwierdzonych na terenie gminy wyniosła 282.

Tabela 2. Kategorie przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Lidzbark

Kategoria Przestępstw	Liczba odnotowanych przestępstw		
	Gmina Lidzbark	Miasto Lidzbark	Razem
Kryminalne	43	104	147
Gospodarcze	7	12	19
Drogowe	10	27	37
Przeciwno życiu i zdrowiu	2	9	11
Przeciwno mieniu	20	48	68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Lidzbarku

## 3.1.5. Edukacja

W granicach administracyjnych gminy Lidzbark funkcjonuje 13 placówek oświatowych, w tym 3 przedszkola, 6 szkół podstawowych, 2 gimnazja, liceum ogólnokształcące oraz zespół szkół.

Jednym z mierników poziomu edukacji są wyniki sprawdzianów kończących poszczególne szczeble nauki, tj. szkołę podstawową oraz gimnazjum.

W roku 2015 w Gminie Lidzbark do testu szóstoklasisty przystąpiło 170 osób. Egzamin na tym poziomie sprawdza wiedzę i umiejętności nabyte przez uczniów w odniesieniu do trzech przedmiotów, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego. Średni wynik testu szóstoklasisty w Gminie Lidzbark w części I to 59,50%, w tym z języka polskiego 69%, zaś z matematyki 50%. Część II testu to język obcy nowożytny. Na terenie gminy wszyscy uczniowie zdawali język angielski. Średni wynik drugiej części sprawdzianu, to 71%. Poniższa tabela prezentuje wyniki sprawdzianu w Gminie Lidzbark na tle kraju, województwa oraz powiatu. (Tab. 3)

Tabela 3. Średni wynik egzaminu szóstoklasisty w Gminie Lidzbark w roku 2015 na tle kraju, województwa i powiatu.

Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Kraj	73%	61%	78%
Województwo warmińsko-mazurskie	71%	59%	75%
Powiat działdowski	69%	55%	74%
Gmina Lidzbark	69%	50%	71%

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łomży*

O poziomie kształcenia w Gminie Lidzbark decydują również wyniki egzaminu gimnazjalnego. W roku 2015 na terenie gminy Lidzbark do egzaminu przystąpiło 159 uczniów. Egzamin na tym poziomie sprawdza wiedzę uczniów z 3 odrębnych części: humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz językowej. Na część humanistyczną składają się zadania z zakresu języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie. Średni wynik uzyskany przez gimnazjalistów z części humanistycznej wyniósł w Gminie 61%, zaś w części matematyczno-przyrodniczej 46%. W przypadku części językowej, 158 uczniów zdawało język angielski uzyskując w części podstawowej średnio 59% punktów, natomiast jeden uczeń język niemiecki uzyskując 100% punktów. Poniższa tabela prezentuje

wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Lidzbark na tle kraju, województwa oraz powiatu.  
(Tab. 4)

Tabela 4. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w Gminie Lidzbark w roku 2015 na tle kraju, województwa i powiatu.

Jednostka terytorialna	Część humanistyczna	Część matematyczno-przyrodnicza	Język angielski
Kraj	63%	49%	67%
Województwo warmińsko-mazurskie	61,5%	47,5%	63%
Powiat działdowski	62%	47%	59%
Gmina Lidzbark	61%	46%	59%

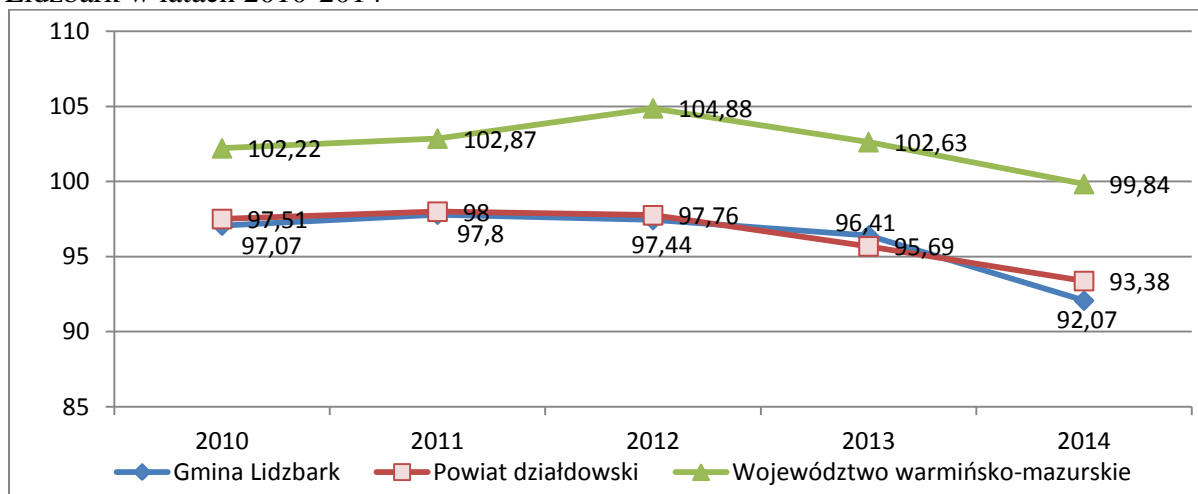
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łomży

Drugim czynnikiem obrazującym poziom edukacji w poszczególnych gminach jest wskaźnik solaryzacji.

Współczynnik solaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wylicza się dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych na terenie gminy Lidzbark wyniósł 92,07% i spadł o 4,33% w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 2,79 punktu procentowego dla województwa warmińsko-mazurskiego i 2,31%. W latach 2010-2012 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Lidzbark przyjmował wartości nieco niższe niż w powiecie i znacznie niższe niż w województwie, a w 2013 roku był wyższy od wartości tego współczynnika dla powiatu działdowskiego. (Rys. 10)

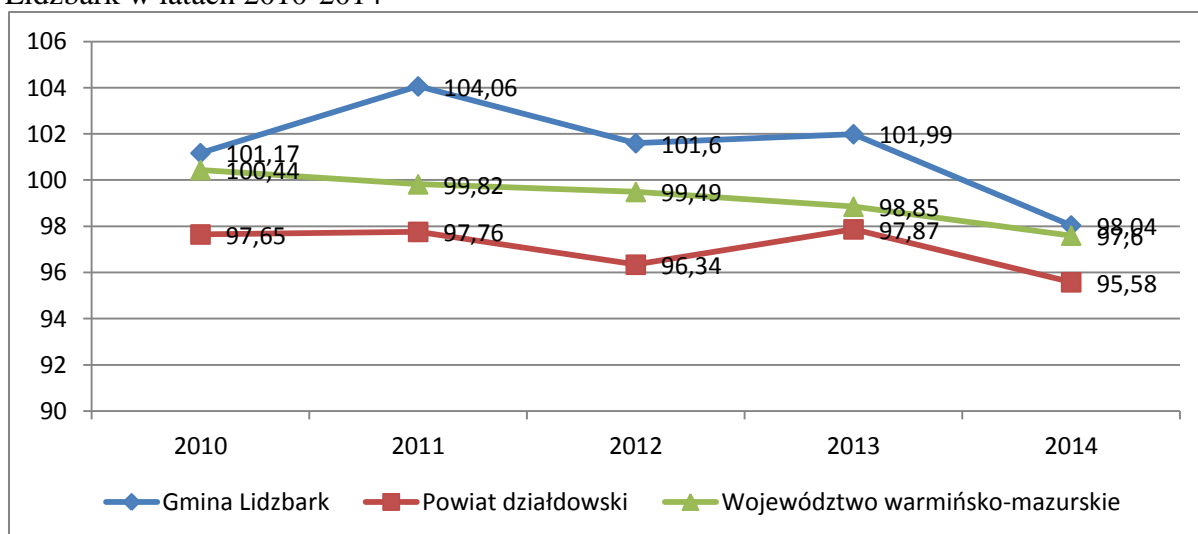
Rysunek 10. Współczynnik solaryzacji brutto dla szkół podstawowych (%) na terenie Gminy Lidzbark w latach 2010-2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nieco inaczej kształtuje się wskaźnik solaryzacji brutto na poziomie gimnazjum. W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych wyniósł 98,04% i zmalał o 3,95 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. Spadek o niecałe 3 punkty procentowe odnotowano natomiast w porównywanych jednostkach terytorialnych. W całym analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Lidzbark przyjmował wyraźnie wyższe wartości niż w powiecie i województwie. W latach 2010-2013 poziom wskaźnika solaryzacji wynosił ponad 100%. (Rys. 11)

Rysunek 11. Współczynnik solaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych (%) na terenie Gminy Lidzbark w latach 2010-2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

## 3.1.6. Życie publiczne

Istotnym wskaźnikiem aktywności obywateli dla poszczególnych jednostek terytorialnych jest frekwencja wyborcza. Gmina Lidzbark, pod względem uczestnictwa mieszkańców, notuje zazwyczaj niższe wyniki od średnich dla kraju, województwa, czy powiatu. Analizie poddano ostatnie wybory prezydenckie, parlamentarne i samorządowe. Najmniejszą frekwencję odnotowano w wyborach do Sejmu i do Senatu, która na terenie gminy wyniosła 36,49%. Nieco większą frekwencję, ale nadal poniżej średniej, odnotowano w wyborach prezydenckich – 44,72%. Największym zainteresowaniem, wśród mieszkańców Gminy Lidzbark, cieszą się wybory samorządowe. W tym przypadku, w przeciwieństwie do wyborów ogólnopolskich, frekwencja jest znacznie wyższa niż średnia kraju, województwa oraz powiatu i wyniosła 54,21%. (Tab. 5)

Tabela 5. Frekwencja w ostatnich wyborach parlamentarnych, prezydenckich oraz samorządowych w Gminie Lidzbark, na tle kraju, województwa i powiatu.

Jednostka terytorialna	Wybory parlamentarne	Wybory prezydenckie	Wybory samorządowe
Kraj	50,92%	55,34%	47,21%
Województwo warmińsko-mazurskie	42,32%	48,09%	46,93%
Powiat działdowski	38,75%	47,73%	52,91%
Gmina Lidzbark	36,49%	44,72%	54,21%

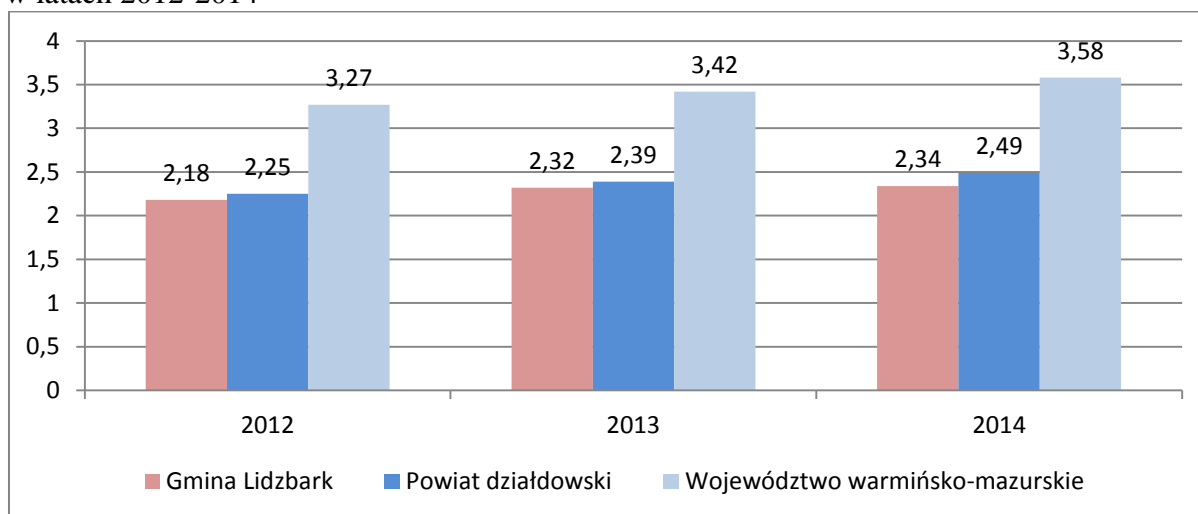
*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PKW*

Drugim, równie istotnym, czynnikiem obrazującym aktywność społeczną mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych.

Gmina Lidzbark odznacza się stosunkowo niewielką liczbą organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 osób na tle powiatu i województwa. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba organizacji pozarządowych przypadających na 1000 mieszkańców gminy jest podobna do wartości powiatu oraz niższa od województwa. Na przestrzeni ostatnich kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie. (Rys. 12)



Rysunek 12. Liczba organizacji pozarządowych (fundacji oraz stowarzyszeń i organizacje społecznych) na 1000 mieszkańców w Gminie Lidzbark na tle powiatu i województwa w latach 2012-2014



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na koniec roku 2015 na obszarze Gminy Lidzbark funkcjonowało 27 organizacji pozarządowych. (Tab. 6)

Tabela 6. Wykaz organizacji pozarządowy działających na terenie Gminy Lidzbark

Nazwa organizacji	Opis działalności
Towarzystwo Miłośników Lidzbarka Welskiego	Powstało 12.10.1976 r. jako ruch społeczno-kulturalny osób, którym zależy na szybszym rozwoju miasta i na polepszeniu jakości życia mieszkańców Gminy. Celem organizacji jest współuczestniczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym i kulturalno-oświatowym całej Gminy, jak również prowadzenie badań naukowych nad przeszłością i teraźniejszością Lidzbarka.
Stowarzyszenie na rzecz rozwoju Lidzbarka Welskiego	Celem stowarzyszenia jest wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie: kultury, kultury fizycznej i sportu, ochrony zabytków, ochrony środowiska i rozwoju gospodarczego; wspieranie inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości; integrowanie społeczności lokalnej; promocja miasta i gminy Lidzbark; wspieranie organizacyjne, finansowe i rzeczowe osób fizycznych

	i prawnych w zakresie objętych celami Stowarzyszenia.
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Lidzbarku	Celem jest wyrównywanie szans osób z upośledzeniem umysłowym, tworzenie warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, umożliwienie im aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin.
Klub Sportowy „Wel”	Celem jest organizowanie sekcji sportowych, drużyn itp. oraz wspieranie działalności Uczniowskich Klubów Sportowych.
Uczniowski Piłkarski Klub Sportowy Poncio 2010 Lidzbark	Stowarzyszeniem powstało we wrześniu 2010 roku, zrzesza ponad 60 dzieci. Działalność Klubu oparta jest na profesjonalnym szkoleniu dzieci, prowadzonym przez wykwalifikowaną kadrę trenerów, które stawiają pierwsze kroki na arenach sportowych. Poprzez wdrażanie profesjonalnej oferty zajęć sportowych, w skuteczniejszy sposób Stowarzyszenie przeciwdziała zjawiskom agresji i patologii wśród dzieci oraz wychowuje dzieci poprzez sport. Uczniowski Piłkarski Klub Sportowy Poncio bierze udział w ogólnopolskich turniejach piłki nożnej m.in. w Działdowie, Aleksandrowie Kujawskim, Lidzbarku Warmińskim, Brodnicy, Ostródzie, Rypinie, Lidzbarku, w Turnieju z podwórka na stadion o Puchar Tymbarku, w Turnieju im. Donalda Tuska oraz w rozgrywkach piłkarskich prowadzonych przez W-M ZPN w Olsztynie.
Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej w Lidzbarku	Celem Stowarzyszenia jest utrzymywanie jedności kulturowej oraz więzów narodowych członków Stowarzyszenia, integracja całego środowiska mniejszości niemieckiej; wyrażanie dążeń i osiągnięć środowiska mniejszości oraz występowanie na rzecz jego potrzeb społecznych i socjalnych wobec władz i instytucji państwowych i samorządowych; reprezentowanie członków Stowarzyszenia przed władzami Rzeczypospolitej Polskiej oraz podobnymi Stowarzyszeniami działającymi

	na terenie Niemiec; działania na rzecz zacierania uprzedzeń narodowościowych.
Stowarzyszenie Niesienie Pomocy Dzieciom „MARIO” w Lidzbarku	Celem jest niesienie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży jako przyszłości naszego społeczeństwa; poznawanie przyrody i zagadnień ekologicznych, propagowanie postaw proekologicznych, służących rozwojowi osobowości dzieci i młodzieży w duchu szacunku do innych istnień; upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; pobudzanie aktywności społecznej na rzecz realizacji statutowych celów stowarzyszenia; kształtowanie postaw dostrzegających złożoność problemów związanych z życiem w rodzinie, wspieranie rodzinnych działań wychowawczych.
Towarzystwo Przyjaciół Pojazdów Zabytkowych „Jednoróżec”	Powstał w 2003 r. i jego celem jest zaspokajanie hobbystyczne jego członków oraz pobudzanie zainteresowania młodzieży motoryzacją.
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „PO-MOCNY”	Pomaga nie tylko osobom z uzależnieniem alkoholowym, ale również innymi nawykami oraz osobom chorym na nowotwory.
Polski Związek Niewidomych	Zrzesza osoby niewidome i słabo widzące w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony interesów zawodowych, ekonomicznych i społecznych, przeciwdziałania ich dyskryminacji. Związek organizuje oraz współdziała w organizowaniu różnych form działalności kulturalnej i artystycznej niewidomych, a także sportu, turystyki i rekreacji.
Klub Honorowych Dawców Krwi	Jego celem jest uczestnictwo w działaniach na rzecz samowystarczalności Polski w krew i jej składniki; propagowanie i popularyzowanie idei honorowego krwiodawstwa ze szczególnym podkreśleniem

	bezinteresowności daru krwi; organizowanie honorowego krwiodawstwa na terenie objętym działaniem klubu HDK PCK.
Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Warmińsko-Mazurska Hufiec Lidzbark Welski ZHP	Celem jest stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka, kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, upowszechnianie w społeczeństwie takich wartości jak: wolność, prawda, sprawiedliwość, demokracja, samorządność, równouprawnienie, tolerancja i przyjaźń, umożliwienie nawiązywania kontaktów międzyludzkich ponad wszelkimi podziałami, propagowanie wiedzy na temat przyrody, ekologii oraz kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą.
Ochotnicza Straż Pożarna w Bryńsku, Jeleniu, Kiełpinach, Lidzbarku, Nowym Dworze, Słupie, Starym Dłutowie, Tarczynach i Wapiersku	Główne cele i zadania realizowane przez OSP: prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami; udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska, wypadków oraz innych klęsk i zdarzeń.
Młodzieżowa Orkiestra Dęta Ochotniczej Straży Pożarnej w Lidzbarku	Powstała w 1924 r. jako Orkiestra Dęta przy Ochotniczej Straży Pożarnej. W 2004 r. przeprowadzono reorganizację Orkiestry i zmieniono jej nazwę na obecną.
Kurkowe Bractwo Strzeleckie Lidzbark	Ćwiczy umiejętności strzeleckie swoich członków oraz młodzieży zamieszkałej w powiecie działdowskim. Bractwo organizuje i uczestniczy w licznych festynach i imprezach strzeleckich, a także w obchodach świąt państwowych i kościelnych.

*Źródło: Opracowanie własne.*

### 3.2. Sfera gospodarcza

Głównym kierunkiem rozwoju gospodarki w gminie Lidzbark jest turystyka, istotną rolę odgrywają również rolnictwo i przetwórstwo drewna. Rolnictwo w gminie rozwijają się na bazie gospodarstw indywidualnych i zespołowych. Większość gospodarstw prowadzi produkcję wielokierunkową bez wyraźnie określonej specjalizacji. W strukturze upraw przeważa uprawa zbóż, ziemniaków i roślin przemysłowych (rzepaku, rzepiku, buraków cukrowych). W hodowli zwierząt dominują: hodowla trzody chlewnej, bydła opasowego i mlecznego.

W gminie nie ma rozwiniętego przemysłu, dość dobrze rozwinięta jest sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie miejsko-wiejskiej Lidzbark wynosiła w 2015 roku 890. W tym 36 podmiotów należało do sektora publicznego, pozostałe 854 tworzy sektor prywatny. Najwięcej firm, tj. 251, było zarejestrowanych w dziale handel hurtowy i detaliczny, 134 firmy były zarejestrowane w dziale: budownictwo, a 61 w dziale: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; w dziale przetwórstwo przemysłowe - 78 firm, a działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi prowadziły 24 firmy. Większość stanowią małe i średnie przedsiębiorstwa, zatrudniające od 1 do 5 pracowników.

Korzystne i malownicze położenie gminy w obrębie dwóch parków krajobrazowych, różnorodność środowiska przyrodniczego (co uwidacznia się w bogactwie flory i fauny oraz w zróżnicowaniu krajobrazu), liczne jeziora oraz istnienie wokół nich wielu szlaków turystycznych: rowerowych, wodnych i pieszych sprzyja rozwojowi turystyki, a szczególnie agroturystyki. Gmina stanowi wymarzone miejsce wypoczynku i rekreacji dla miłośników wędkarstwa, kajakarstwa, grzybobrania, wycieczek pieszych, rowerowych i konnych. Posiada ciekawe tereny, które przyciągają widokami, bazę noclegową (na terenie gminy zlokalizowane są ośrodki wczasowe na ponad 500 miejsc) i gastronomiczną, a także bazę agroturystyczną.<sup>9</sup>

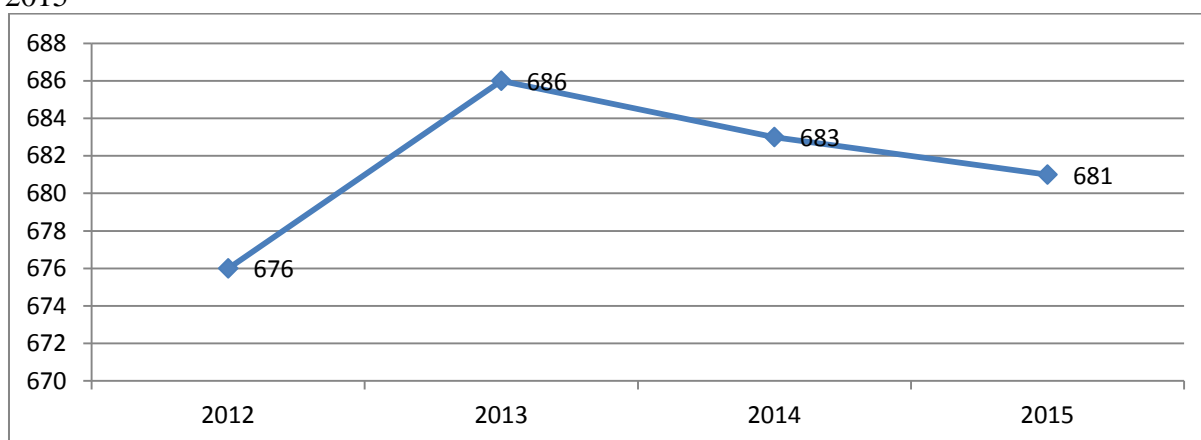
---

<sup>9</sup> [www.encyklopedia.warmia.mazury.pl](http://www.encyklopedia.warmia.mazury.pl) 22.03.2016 r.

### 3.2.1. Struktura podmiotów gospodarki narodowej wg PKD 2007

W ostatnich kilku latach terenie gminy Lidzbark odnotowano niewielki spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Przy czym przyrost zaobserwowano w roku 2013 w stosunku do 2012 i liczba działalności gospodarczych wzrosła o 10 podmiotów gospodarczych. W ostatnich trzech latach liczba podmiotów gospodarczych utrzymuje się na podobnym poziomie. Na koniec roku 2015 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Lidzbark wynosił 681. (Rys. 13)

Rysunek 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Lidzbark w latach 2012–2015



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze branżowej podmiotów gospodarki na terenie gminy Lidzbark dominują podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (PKD 2007 Sekcja G). Stanowią one 26,56% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy. Względnie dużo podmiotów prowadzi działalność w ramach sekcji F (Budownictwo) oraz Sekcji C (Przetwórstwo przemysłowe) i Sekcji S+T (Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby). (Tab. 7)

Tabela 7. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Lidzbark według poszczególnych sekcji PKD 2007 w roku 2015

Sekcja PKD 2007		Liczba podmiotów
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	49
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	0
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	71
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
Sekcja F	Budownictwo	146
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	234
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	49
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	26
Sekcja J	Informacja i komunikacja	12
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	51
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	42
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	28

Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	11
Sekcja P	Edukacja	31
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	45
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	56
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

### 3.2.2. Najważniejsi pracodawcy

W gminie Lidzbark na 1000 mieszkańców pracuje 142 osób. 48,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,8% mężczyźni. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie wynosi 3 045,94 zł., co odpowiada 76,10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Lidzbark 863 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 512 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -351. 26,0% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Lidzbark pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 34,5% w przemyśle i budownictwie, a 10,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).<sup>10</sup>(Tab. 8)

<sup>10</sup> www.polskawliczbach.pl z dnia 17.05.2016 r.



Tabele 8. Najważniejsi pracodawcy Gmina Lidzbark

L.p.	Nazwa podmiotu	Przedmiot działalności	Adres
1	Se-Da sp. z o.o.	Dostawca tekstyliów dla hoteli, restauracji oraz obiektów opieki zdrowotnej.	Polna 10, 13-230 Lidzbark
2	Artryb Sp. z o.o.	Przetwórstwo ryb wysokiej jakości.	Nick 18/k. Działdowa 13-230 Lidzbark
3	Polmlek	Firma zajmuje się przetwórstwem produktów mleczarskich.	Topolowa 1, 11-100 Lidzbark Warmiński
4	Ośrodek Wypoczynkowy Pod Lipami	Ośrodek wypoczynkowy. Organizuje wypoczynki dla dzieci oraz przyjęcia okolicznościowe.	Lipowa 46, 13-230 Lidzbark
5	Karwel z. Jędrychowski, k. Reński sp.j.	Producent karniszy i rolet.	Ul. Tysiąclecia 39 13-203 Stare Dłutowo
6	Ośrodek Wczasowy Danusia	Ośrodek wypoczynkowy z bazą noclegową. Organizuje pobyt dla grup, imprezy integracyjne oraz wczasy rodzinne.	Klonowo 82, 13-230 Lidzbark Welski
7	Piotr Kozłowski Firma Handlowo-Usługowa "Kamex"	Dział w branży robót związanych z budową dróg i autostrad.	Jeleń 118, 13-230 Lidzbark
8	H+H Polska Sp. z o.o.	Producent oraz dostawca betonu komórkowego na rynku europejskim.	ul. Przemysłowa 14 13-230 Lidzbark
9	Wolność Meblarska Spółka z o.o.	Producent mebli tapicerowanych.	ul. Działdowska 43 13-230 Lidzbark
10	Marłuk. PPHU. Łukaszewski M.	Transport samochodowy	Ul. Kościelna, 13-230 Lidzbark
11	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "Skórpol" Klemens Ruciński	Producent rękawic i ubrań roboczych.	ul. Jeleńska 23 13-230 Lidzbark
12	Dąb-Wel Justyna Grau-Brzóska	Firma specjalizuje się w produkcji tarcicy budowlanej.	Główny Dworzec 3 13-230 Lidzbark
13	Poldrew Trading Company Sp. z o.o	Specjalizujemy się w produkcji wyrobów ogrodowych	ul. Zieluńska 9 13-230 Lidzbark

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Lidzbark

### 3.3. Sfera środowiskowa

Rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych jednostek terytorialnych często uzależniony jest od warunków środowiska przyrodniczego. Zależność pomiędzy wybranymi czynnikami geograficznymi a społeczno-ekonomicznymi, ukazuje wpływ walorów naturalnych danego obszaru na aktywność gospodarczą człowieka. Rozmieszczenie działalności produkcyjnych w przestrzeni ma swoje odzwierciedlenie w terytorialnym zróżnicowaniu elementów środowiska przyrodniczego. Możliwości oraz indywidualność obszarów kształtowana jest pod wpływem wybranych czynników geograficznych. Z jednej strony niekorzystne warunki środowiskowe wpływają na konieczność ponoszenia znacznie większych nakładów inwestycyjnych i produkcyjnych, z drugiej niektóre elementy środowiska naturalnego jednocześnie mogą utrudniać rozwój poszczególnych działalności i ułatwiać podejmowanie innych aktywności.

Ukształtowanie terenu Gminy Lidzbark zostało wykształcone przez ostatnie zlodowacenie bałtyckie ok. 5 tys. lat temu. W hipsometrii zaznacza się podział na obszary wysoczyzny morenowej falistej i pagórkowatej, równiny sandrowej oraz tereny dolinne i rynny subglacjalne.

Równina sandrowa występuje na południe od Kiełpin w stronę Ciechanówka i Lidzbarka. Wysoczyzna morenowa występuje na wschód od Lidzbarka w pobliżu miejscowości Jeleń, Wąpiersk, Kiełpiny. W okolicach Kiełpin jest ona urozmaicona pagórkami i wzgórzami morenowymi. Formy kemowe (w obrębie równiny morenowej) w postaci rozległych piaszczystych wzgórz znajdują się w rejonie Lidzbarka i Kiełpin. W najgłębszych miejscach rynien subglacjalnych wykształciły się jeziora między innymi Lidzbarskie.

Teren gminy położony jest w obrębie Niecki Mazowieckiej, która wypełniona jest utworami kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Obszar zbudowany jest z osadów lodowcowych, których grubość jest zróżnicowana i dochodzi do 180 m. n.p.m.<sup>11</sup>

Gmina Lidzbark posiada opracowany *Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2019 z perspektywą na lata 2019-2022*.

---

<sup>11</sup> Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022

## 3.3.1. Formy ochrony przyrody

Rezerwaty przyrody

Obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Tabela 9. Rezerwaty przyrody na terenie Gminy Lidzbark

L.p.	Nazwa rezerwatu przyrody	Data utworzenia	Powierzchnia [ha]	Akt prawny powołujący rezerwat	Przedmiot ochrony
1	Bagno Koziana	1991	54,85	MP z 1991 r. Nr 38, poz. 273	ostoja ptactwa wodno-błotnego
2	Jar Brynicy	1955	28,14	MP z 1955 r. Nr 40, poz. 396	las mieszany o cechach zespołu naturalnego z bogata roślinnością zielną o nieprzeciętnych walorach krajobrazowych
3	Klonowo	1958	31,92	MP z 1958 r. Nr 62, poz. 350	las mieszany ze stanowiskami roślin chronionych typowy dla Pojezierza Golubsko - Dobrzyńskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ w Olsztynie

Parki krajobrazowe

Obejmują obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Na terenie gminy Lidzbark znajduje się jeden park krajobrazowy.

- **Welski Park Krajobrazowy** - powierzchnia Welskiego Parku Krajobrazowego to 20 444 ha oraz 3895 ha otuliny, jest położony na pld.-zach. skraju województwa warmińsko-mazurskiego i terenie dwóch powiatów: działdowskiego i nowomiejskiego. Park znajduje się w granicach następujących gmin: Grodziczno (powiat nowomiejski) oraz Lidzbark, Rybno i Płońnica (powiat działdowski). Pod względem administracyjnym obszar Welskiego Parku Krajobrazowego znajduje się w całości w województwie warmińsko-mazurskim. Welski Park Krajobrazowy w skrócie WPK lub Welski PK utworzony został w 1995 roku dla ochrony krajobrazu i przyrody środkowego odcinka doliny rzeki Wel, łącznie z jeziorami, przez które przepływa, a także towarzyszącymi jej kompleksami leśnymi i użytkami rolnymi. Obszar wyróżnia się urozmaiconą, polodowcową rzeźbą terenu, z malowniczymi wzgórzami morenowymi pokrytymi lasami, polami i łąkami, pomiędzy którymi silnie meandruje rzeka Wel. Jej dolina, która na terenie Parku zatacza duże zakola, jest najbardziej atrakcyjnym elementem krajobrazu. Dzięki niewielkiej ingerencji człowieka zarówno kształt koryta rzeki, jak i jej dolina, pozostały prawie niezmienione, co jest rzadkością w skali kraju i Europy. Na terenie Parku znajduje się 13 większych jezior o zróżnicowanej powierzchni i głębokości, duża ilość małych jezior („oczek”) oraz stawów rybnych, z których największy kompleks liczy ok. 50 ha. Lasy zajmują ponad 1/3 powierzchni Parku. Dominują bory mieszane i lasy mieszane. W bezodpływowych zagłębieniach wykształciły się zbiorowiska boru bagiennego oraz brzezina bagienna, na zboczach doliny Welu oraz rynien jeziornych występują zbiorowiska lasu grądowego, w tym lasy klonowo-lipowe, a w dolinie spotkać można łągi i olsy.<sup>12</sup>

### Obszary chronionego krajobrazu

Obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Na terenie gminy Lidzbark znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry – akt prawny Rozporządzenie Nr 109 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Górnej Wkry. Obszar obejmuje górną część

---

<sup>12</sup> [www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl](http://www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl) z dnia 17.05.2016 r.

doliny Wkry. Dolina rzeki jest stosunkowo szeroka i słabo wcięta w otaczające ją obszary równin morenowych. Koryto górnej Wkry jest w większości skanalizowane.<sup>13</sup>

- Obszar Chronionego Krajobrazu Otuliny Welskiego Parku Krajobrazowego – Słup – akt prawny Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Parku Krajobrazowego – Słup. Obszar o powierzchni 2137,8 ha.

### Obszary Natura 2000

Zgodnie z postanowieniami prawa Unii Europejskiej Natura 2000 to spójna europejska sieć ekologiczna, której celem jest zachowanie rodzajów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków ważnych dla Wspólnoty. Obszary te typowane są według kryteriów podanych w Dyrektywie 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa) jako Specjalne Obszary Ochrony (SOO) oraz Dyrektywie 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków (tzw. Dyrektywa Ptasia) jako Obszary Specjalnej Ochrony (OSO). Każde państwo samodzielnie przygotowuje propozycję tej sieci w obrębie swojego terytorium i przedstawia do zatwierdzenia Komisji Europejskiej. W Polsce opracowaniem projektu listy obszarów Natura 2000 zajmuje się Minister właściwy do spraw ochrony środowiska, który przy sporządzaniu w/w listy zasięga opinii właściwych miejscowo rad gmin.

Na terenie gminy Lidzbark znajdują się cztery obszary Natura 2000:

- **PLB140008 Dolina Wkry i Mławki** – Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Natura 2000 – obszar położony jest w granicach administracyjnych woj. mazowieckiego i woj. warmińsko-mazurskiego: gm. Lidzbark i gm. Płońsk. Ostoja położona jest na Nizinie Środkowopolskiej, w Kotlinie Warszawskiej. Obejmuje około 1 - kilometrowy odcinek rzeki Wkry wraz z przyległymi terenami leśnymi. Wkra ma tu bardzo naturalny, roztopowy charakter o wyjątkowych walorach krajobrazowych. Prawy brzeg rzeki jest tu wysoki i urwisty, natomiast lewy brzeg - płaski i porośnięty łęgami. Na terenie ostoi występują dwa rodzaje siedlisk cennych z punktu europejskiego widzenia: lasy łęgowe oraz grąd środkowoeuropejski. Obejmują one w sumie około 60% powierzchni ostoi. Łęg porasta okresowo zalewane tereny wzdłuż lewego brzegu Wkry. Występują tu fragmenty 65-85 letnich drzewostanów olszowo-jesionowych z domieszką wiązu szypułkowego i świerka. W grądzie drzewostany zdominowane są głównie przez sztuczne odnowienia

---

<sup>13</sup> Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022

sosny z domieszką dębu. Na stromych stokach występuje grąd zboczowy. Wysepki i plaże porośnięte są zaroślami wierzbowymi. Ostoję zamieszkują dwa gatunki zwierząt cenne w skali europejskiej: bóbr i wydra.

- **PLH280012 Ostoja Lidzbarska** - specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). Obszar Ostoi Lidzbarskiej ma wysoką wartość przyrodniczą. Cechuje się dużą różnorodnością krajobrazową, fitocenotyczną, florystyczną i faunistyczną. Ostoja Lidzbarska obejmuje kompleks lasów, jezior i mokradeł we wschodniej części makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego, na styku sandru (od południa) i wysoczyzny morenowej (od północy). Jest to obszar bardzo zróżnicowany pod względem geomorfologii, uwarunkowań hydrologicznych, gleb, mikroklimatu, szaty roślinnej i fauny. Teren ostoi, zwłaszcza północna i środkowa jej część, cechuje się znacznymi deniwelacjami, dochodzącymi do 50 m. Na uwagę zasługują głębokie rynny subglacjalne, przełomowe odcinki dolin rzecznych (Gary), nisze źródłiskowe, obniżenia wytopiskowe, drumliny, ozy i kemy. Wymienione wyżej, interesujące formy geomorfologiczne powstały podczas ostatniego zlodowacenia. Częste są rynnowe i wytopiskowe jeziora, rzeki o znacznym spadku, źródła i miejsca wysięku wody. Tak zróżnicowany teren w wielu miejscach zachował bogactwo i naturalność szaty roślinnej. Dotyczy to zarówno lasów, jak i ekosystemów nieleśnych. W kompleksie leśnym w północnej części ostoi duże powierzchnie zajmujące grądy, w tym naturalne lasy klonowo-lipowe i bogate gatunkowo, ciepłolubne grądy miodownikowe. W żyznych obniżeniach terenu spotyka się łęgi olszowo-jesionowe i olsy, częste są olsy źródłiskowe, występują zubożałe postacie podgórskiego łęgu jesionowego. Oligotroficzne i mezotroficzne obniżenia zajmują różnego typu torfowiska mszarne, stosunkowo często obserwuje się mechowiska. Na uwagę zasługuje obecność licznych fitocenoz brzeziny bagiennej. W środkowej i południowej części ostoi dominuje płaski lub pofalowany sandr, zajęty głównie przez bory mieszane, rzadziej bory sosnowe świeże. Spotyka się też bardzo bogate florystycznie świetliste dąbrowy. Ostoja Lidzbarska jest objęta granicami trzech województw - warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego. Składa się z głównego kompleksu i dwóch enklaw, po południowozachodniej jego stronie. Enklawy obejmując jeziora Melno i Księte, wraz z sąsiadującymi łąkami i szuwarami.
- **PLH280014 Ostoja Welska** - specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) - Ostoja obejmuje odcinek rzeki Wel i jej doliny (włącznie z Torfowiskiem Kopaniarze), wraz z przyległymi do niej obszarami bagiennymi tzw. Ostoje Koszelewskie, Zompy

Jeglijskie i jezioro Neliwa wraz z otoczeniem. W znacznej części są to tereny, na których zarzucono użytkowanie. Rzeka meandrując, płynie przez częściowo przesuszone torfowiska, w dużej części porośnięte lasem i zaroślami. Pośród lasów występują większe płaty podmokłych łąk oraz alkalicznych torfowisk niskich, mechowisk i szuwarów wielkoturzycowych. Ostoje Koszelewskie to kompleks przyrodniczy suchych i podmokłych lasów, łąk, częściowo osuszonych mokradeł i nieużytków oraz stawów rybnych i torfowisk z zespołem kilkudziesięciu różnej wielkości zbiorników pozostałych po eksploatacji torfu. Zompy Jeglijskie to obszar mokradeł obejmujący torfowiska niskie i przejściowe (*Rhynchosporion albae*) z licznymi zarastającymi potorfowymi zbiornikami wodnymi, wilgotne łąki oraz zespoły zarośli łożowych i młodego olsu (*Alnetae glutinosae*) oraz lasów brzoźowych. Jezioro Neliwa jest płytkim (maksymalna głębokość 1,5 m) naturalnym jeziorem eutroficznym z podwodnymi łąkami ramienic, otoczonym szerokim pasem szuwarów i zarośli. Od południa jezioro graniczy z lasem, zaś na zachód od niego ciągną się podmokłe łąki. Łącznie stwierdzono 14 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 14 gatunków z Załącznika II. Unikatowo wykształcone torfowisko alkaliczne w dolinie rzeki Wel k. Kopaniarzy stanowi ewenement na skalę krajową. Liczne populacje rzadkich, typowych dla mechowisk gatunków roślin, m.in. *Saxifraga hirculus*, jedyna tak liczna w regionie oraz *Liparis loeselii*. Znajdują się tu stanowiska reliktywów polodowcowych: *Betula humilis*, *Polemonium coeruleum* i *Viola epipsila*. Oczka wodne Ostoi Koszelewskich i stawy rybne przy rzece Wel są istotnym miejscem rozrodu kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Sama rzeka Wel łącząca poszczególne fragmenty obszaru jest ważnym biotopem ichtiofauny oraz ssaków: wydry i bobra.

- **PLH280015 Przelomowa Dolina Rzeki Wel** - specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) - Obszar położony na wysokości 130-163 m n.p.m. obejmuje fragment doliny rzeki Wel od Lidzbarku do mostu pomiędzy Grodzicznem a Mroczenkiem. Rzeka płynie przez obszar o bardzo zróżnicowanej młodoglacjalnej rzeźbie, gdzie deniwelacje lokalnie przekraczają 50 m. Dno jest piaszczysto-kamieniste, a naturalne koryto bardzo kręte, ze starorzeczami. Nurt jest bardzo bystry, spadki sięgają nawet 4 ‰. Zbocza doliny rozcinają erozyjne dolinki boczne. Występują tu liczne źródła. Między Lidzbarkiem a miejscowością Chelsty rzeka przepływa przez tzw. Las Nadwelski. W pobliżu doliny rozproszone są bagienka śródleśne, z mszarem wysoko- i przejściowo-torfowiskowym. Poniżej przelomowego odcinka rzeka wykorzystuje fragment rynny

polodowcowej. Rosną tu lasy łągowe wilgotne łąki i torfowiska związane z potorfiami i naturalnymi jeziorami w dolinie rzeki i zagłębieniami wytopiskowymi oraz kadłubowe zbiorowiska muraw kserotermicznych na zboczach doliny i nasłonecznionych stokach wzgórz. Rzeka Wel na tym obszarze jest bardzo istotną ostoją ichtiofauny typowej dla średniej rzeki krajobrazu młodoglacjalnego. Szczególne znaczenie ma populacja głowacza białopłetwego. Unikatowy charakter ma występowanie zbozowej postaci grądu.

### Pomniki przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku art. 40 „pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”.

Tabela 10. Pomniki przyrody na terenie Gminy Lidzbark

Nr ewidencji	Obiekt	Obwód cm	Wysokość m	Lokalizacja	Rok uznania
59/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	375	32	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra oddz. 229, przy drodze publicznej Górzno - Klonowo	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
60/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	315	32	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra oddz. 236c, przy drodze oddziałowej	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
61/52	dąb sp. <i>Quercus sp.</i>	340	22	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Lidzbark oddz. 200, na skarbie nad jez. Lidzbarskim	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8/53 z 1953 r.
52/113/78	jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i> - 3 szt. (2 szt. w formie krzewów o zwartej koronie)	1250- obwód korony; 507- obwód korony 47	7	w. Nowy Zieluń, w odległości ok. 200 m od szosy Lubowidz-Lidzbark, w administracji N-ctwa	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 57 poz. 43 z 23.10.1978 r. Kom. Woj. Ciech. z dn. 17.08.1978 r.



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

S7/14S/79	iesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	343	21	w. Dłutowo, teren parku podworskiego	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 5 poz. 39 z 29.12.1979 r. Kom. Woj. Ciech. z 23.11.1979r.
99/160/S0	lina drobnolistna <i>Tilia cordata</i> - 2 szt.	320, 2S7	19	m. Lidzbark, przy kościółce	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
100/161/S0	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	274	20	m. Lidzbark, teren skweru przed stacją PKP w Lidzbarku	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 7 poz. 53 z 06.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 4.08.1980 r.
111/172/S0	jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i>	76	7	w. Tarczyny, grunt miedzy własnością b. PGR-u i p. K. Kowalskiego, po prawej stronie drogi Kielbin- Tarczyny w odl. 50 m.	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 8 poz. 63 z 31.12.1980 r. Kom. Woj. Ciech. z 15.12.1980 r.
254/315/S6	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	234	19	m. Lidzbark przy Kościele Ewangelickim	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
262/323/S6	iesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	433	20	m. Lidzbark, rosący przy budynku N-ctwa Lidzbark	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
263/324/S6	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - 5 szt.	203-410	22-30	w. Klonowo. N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra. w sąsiedztwie składnicy drewna	Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.
264/325/S6	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> - aleja 54 szt.	69-351	1S	Wzdłuż drogi biegnącej od N-ctwa Lidzbark w kierunku Piaseczna	Dz.Urz. Woj. Warm- Maz Nr 161 poz.2463 z 22.09.2011 r. Dz.Urz. WRN w Ciechanowie Nr 14 poz. 371 z 31.12.1986 r. Zarz. Nr 29/86 Woj. Ciech. z 1.12.1986 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

319/3S0/S9	<p>klon pospolity <i>Acer platanoides</i>- S szt., lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>- S szt., brzoza Brodawkowa ta <i>Betula pendula</i>- 1 szt., dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>	<p>167-275 1S6-305 247, 172 192</p>	20-24	<p>N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra oddz. 187-wzdłuż drogi dojazdowej do osady leśniczego. od szosy Lidzbark-Brodnica</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.</p>
325/3S6/S9	<p>lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i></p>	336	20	<p>m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.</p>
330/391/S9	<p>dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>	330	20	<p>w. Klonowo- przy stacji PKP. przy budynku administrowanym przez N-ctwo Lidzbark</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.</p>
331/392/S9	<p>klon pospolity <i>Acer platanoides</i></p>	340	21	<p>m. Lidzbark Welski, ul. Garbuzy</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.</p>
333/394/S9	<p>ornieza pospolita <i>Prunus communia</i></p>	410	16	<p>w. Wąpiersk, dz. Nr 120 własność p. A. Sandwickiego</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 12 poz. 345 z 20.12.1989 r. Zarz. Nr 35/89 Woj. Ciech. z 30.11.1989 r.</p>
361/422/93	<p>dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>	352	21	<p>m. Kurojady, teren ośrodka wypoczynkowego</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 4 poz. 21 z 12.03.1993 r. Rozp. Nr 4/93 Woj. Ciech. z 03.03.1993 r.</p>
363/424/93	<p>lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>- 21S szt., klon pospolity <i>Acer platanoides</i>- 37 szt.,</p>	S0-345	19-25	<p>m. Lidzbark Welski, ciąg spacerowy nad jez. Lidzbarskim</p>	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r. Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

	<p>klon iawor <i>Acer pseudoplatanus</i>- 10 szt.,  kasztanowiec biały <i>Aesculus hippocastanum</i>,  brzoza brodawkowata a <i>Betula pendula</i>- 6 szt.,  sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>- 2 szt.,  świerk pospolity <i>Picea abies</i>- 4 szt.,  olsza- 2 szt.,  dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>				
366/427/93	<p>lina drobnolistna <i>Tilia cordata</i></p>	445	17	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Borówno oddz. 120i	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 11 poz. 76 z 30.07.1993 r.  Rozp. Nr 22/93 Woj. Ciech. z 20.07.1993 r.</p>
36S/429/94	<p>jałowiec pospolity <i>Juniperus communis</i>- trzy pnioły</p>	50,60,27	S,5	w. Katv. na gruntach stanowiących własność p. Adama Ługowskiego	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r.  Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.</p>
369/430/94	<p>dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>	320	22	N-ctwo Lidzbark Welski. L-ctwo Sarnia Góra oddz. 245b, nad jez. Wlecz	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r.  Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.</p>
371/432/94	<p>dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i></p>	390	2S	N-ctwo Lidzbark, oddz. 23Sg, ok. 5 m na N od brzegu jez. Zwórzno	<p>Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r.  Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.</p>
372/433/94	<p>dąb szypułkowy</p>	3S5	24	N-ctwo Lidzbark, L-	Dz.Urz. Woj. Ciech.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

	<i>Quercus robur</i>			ctwo Brvńsk Szlachecki oddz. 11Sj	Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
373/434/94	żywotnik zachodni <i>Thuja occidentalis</i>	190	1S	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Brvńsk Szlachecki oddz. 119R. przw leśniczówce w Brvńsku Szlacheckim	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
376/437/94	żywotnik olbrzymi <i>Thuja gigantea</i>	160 i 173	19	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Nowy Dwór, oddz. 6b	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
37S/439/94	śłaz narzutowy	735	1,1	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Klonowo. przw drodze obok szkółki w oddz. 230a	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 3 poz. 16 z 25.02.1994 r. Rozp. Nr 5/94 Woj. Ciech. z 03.02.1994 r.
379/440/94	lina drobnolistna a <i>Tilia cordata</i>	320	20	w. Brvńsk. przw skrzyżowaniu drogi wiejskiej w Brvńsku i drogi do Ostrowa Bryńskiego	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
380/441/94	lina drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	415	18	w. Brvńsk, na dz. Nr 199/2, własność p. Henryka Szuleckiego	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
385/446/94	śłaz narzutowy	593	0,9	w. Jamielnik, dz. Nr 129/11. własność p. Sławomira Mroza	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 29 poz. 203 z 30.12.1994 r. Rozp. Nr 26/94 Woj. Ciech. z 20.12.1994 r.
389/450/95	żywotnik wschodni <i>Thuja occidentalis</i>	141	9	w. Piaseczno, na terenie posesji będącej własnością N-ctwa Lidzbark, oddz. 211h	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
390/451/95	świerk pospolity <i>Picea abies</i>	270	32	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra, oddz. 224h	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r. Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
391/452/95	łah szypułkowy <i>Quercus</i>	325	25	N-ctwo Lidzbark, L-ctwo Sarnia Góra, oddz.	Dz.Urz. Woi. Ciech. Nr 15 poz. 51 z 10.08.1995 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

	<i>robur</i>			224H. skraja łąki nad jez. Wlecz	Rozp. Nr 17/95 Woj. Ciech. z 04.08.1995 r.
395/456/95	klon pospolity <i>Acer platanoides</i>	350	17,5	m. Lidzbark Welski, dz. 139/1. własność p. Andrzeja Różvckiego zam. Żukowo	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.
399/460/95	dab szypułkowy <i>Quercus robur- aleja</i> 49 szt.	125-350	20-24	w. Klonowo, przy drodze gruntowej Klonowo- Wlewsk	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 24 poz. 116 z 18.12.1995 r. Rozp. Nr 25/95 Woj. Ciech. z 18.12.1995 r.
415/476/96	orał pospolity <i>Cornus betulus</i>	214	15	w. Kiełpinv. dz. 149 wchodzącej w skład drogi gminnej Kiełpiny- Rynek	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
416/477/6	liła drobnolistn a <i>Tilia cordata</i>	353	20	w. Kiełpiny, przy drodze kraiowej Lubawa- Lidzbark (przy wejściu do S.P. W Kiełpinach)	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
417/47S/96	liła szerokolist na <i>Tilia platyphylos</i>	364	20	w. Kiełpiny, przy drodze kraiowej Lubawa- Lidzbark. Ośrodka Zdrowia	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 30 poz. 110 z 12.11.1996 r. Rozp. Nr 16/96 Woj. Ciech. z 30.10.1996 r.
443/504/97	dab szypułkow y <i>Quercus robur</i>	395	20	w. Klonowo, przy siedzibie N-ctwa Lidzbark	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 2S/97 poz. 110 z 10.12.1997 r. Rozp. Nr 40/97 Woj. Ciech. z 05.12.1997 r.
445/506/9 S	buk pospolity <i>Fagus silvatica</i>	293	20	w. Klonowo. na skarpie lasu nad jez. Lidzbarskim w sasiędztwie siedziby N-ctwa Lidzbark	Dz.Urz. Woj. Ciech. Nr 16 poz. 110 z 01.06.1995 r. Rozp. Nr 11/9S Woj. Ciech. z 25.05.1995 r.
93S	liła drobnolistn a <i>Tilia cordata</i> o trzech pniach	210. 310, 370	20	N-ctwo Lidzbark Welski. m. Now Dwór 65 dz. nr 7. wł. p. A. Mejki, na prawym brzegu rz. Wkry	Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 71 poz. 1204, 1999 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ w Olsztynie

### Użytki ekologiczne

Są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

- **Bładowo** – obejmuje kompleks zmeliorowanego torfowiska niskiego z dużym obszarem łąk i wilgotnych lasów, o powierzchni 139,04 ha. Na uwagę zasługuje centralna część torfowiska, zachowująca jeszcze stosunkowo największy stopień naturalności. Liczna sieć rowów przekształciła torfowisko, nie mniej jednak swoją ostoję mają tu spośród rzadkich roślin kruszczyk błotny, storczyk szerokolistny i krwisty oraz nasięźrzał pospolity, zaś spośród zwierząt – pokrzewka jarzębata, żuraw, gąsiorek i błotniak stawowy. Rozległe powierzchnie łąk są doskonałym miejscem żerowania dla orlika krzykliwego, którego można tu często zobaczyć. Rozporządzenie Nr 82 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Bładowo" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1715
- **Chelsty** – zajmuje obszar 14,22 ha na północ od Chelst, po obu stronach rzeki Wel. Obejmuje głęboko wciętą w wysoczyznę rynną subglacialną (podlodowcową) z pastwiskami i wilgotnymi, zarastającymi łąkami. Można tu spotkać chronione gatunki roślin – storczyka szerokolistnego i krwistego, kalinę koralową, porzeczkę czarną, a z ptaków – zimorodka. Na odcinku tym rzeka płynie leniwie i ma charakter typowej rzeki nizinnej, jednak już kilkaset metrów dalej (w „Piekiełku”) przekształca się w wartko płynący potok.
- **Kurojady** – położony jest 3 km na północ od Lidzbarka, w głęboko wciętej rynnie Welu. Obejmuje szeroki pas szuwarów i łąk wokół meandrującej rzeki na powierzchni 2,90 ha. Miejsca gniazdowe mają tu liczne ptaki wodno-błotne. Spośród rzadkiej flory rosną tu: storczyki i koniczyna pagórkowa. Interesującym przyrodniczo jest także strome zbocze po wschodniej stronie rzeki, gdzie występują lasy grądowe z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin. Rozporządzenie Nr 89 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Kurojady" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1722

- **Torfowisko Wąpiersk** – położone jest na północ od wsi Wąpiersk, po prawej stronie szosy do Koszelew. Zajmuje powierzchnię 6,50 ha. Obejmuje torfowisko wysokie z kilkoma dużymi wyrobiskami potorfowymi. Spośród gatunków roślin charakterystycznych dla tego typu torfowisk rosną tu: żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne, borówka bagienna, bagnica torfowa i rosiczka okrągłolistna. Rozporządzenie Nr 90 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko Wąpierskie" Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2009 r. Nr 105, poz. 1723.
- **Studnia Nietoperzowa Zalesie** - studnia będąca miejscem zimowania nietoperzy. Rozporządzenie Nr 47 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 października 2002 roku w sprawie uznania za użytek ekologiczny Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2002 r. Nr 130, poz. 1831.<sup>14</sup>

### 3.3.2. Analiza składników środowiska

#### Gleby

Gleba pełni różne funkcje od środowiska biologicznego do akumulatora przekształcania energii słonecznej. Jednakże najważniejszą wydaje się jednak funkcja produkcyjna. Niezależnie od rozwoju techniki, glebapozostaje nadal podstawowym warsztatem produkcji zbożowej, drzewnej, owocowo – warzywnej i paszowej. Od właściwości fizycznych, chemicznych, fizykochemicznych i biologicznych gleby zależy wysokość i co najważniejsze, jakość plonów. Gospodarowanie więc zasobami glebowymi w coraz większym stopniu powinno nas zmuszać do uwzględnienia aspektów ekologicznych. Jest to jednak możliwe po dokładnym poznaniu kwasowości i zasobności gleby. Zakwaszenie w naszych warunkach glebowo - klimatycznych jest powszechnym procesem naturalnym. Oprócz procesów naturalnych zakwaszających glebę, działalność człowieka również przyczynia się do pogłębienia tego niekorzystnego zjawiska. Uprawa roli, a głównie nawożenie mineralne ma istotny wpływ na zwiększenie zakwaszenia. Nadmierne zakwaszenie gleb jest podstawowym czynnikiem ich degradacji chemicznej. Przejawem tego procesu jest wzrost koncentracji toksycznego dla roślin glinu i manganu, postępujące zubożenie gleb w magnez oraz towarzyszące tym zmianom zachwianie równowagi jonowej w środowisku glebowym.

---

<sup>14</sup> [www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl](http://www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl) z dnia 17.05.2016 r.

Na terenie powiatu działdowskiego w obrębie którego jest położona Gmina Lidzbark 14%, to gleby bardzo kwaśne, 37% to gleby kwaśne, 33% lekko kwaśne, 13% obojętne. Użytki rolne powiatu działdowskiego w obrębie którego znajduje się Gmina Lidzbark w 32% charakteryzują się średnią zawartością magnezu, bardzo niska zawartość magnezu charakteryzuje 12% użytków rolnych, 18% to użytki rolne z wysoką zawartością magnezu, natomiast 19% użytków rolnych ma albo niską albo bardzo wysoką zawartość magnezu.<sup>15</sup>

#### Wody podziemne i powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym rzeki występujące na terenie gminy należą do dwóch dorzeczy. Rzeka Wel znajduje się w dorzeczu Wisły, a rzeka Wkra w dorzeczu Bugu. Pomiędzy rzeką Wel a Wkrą przebiega z południowego zachodu na północny wschód dział wodny II rzędu. Przecina on południową i centralną część Gminy Lidzbark. Podstawą oceny jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Dokument określa sposób klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych w ciekach naturalnych, jeziorach lub innych zbiornikach naturalnych, wodach przejściowych i przybrzeżnych oraz sztucznych jednolitych części wód powierzchniowych silnie zmienionych jednolitych części wód powierzchniowych.<sup>16</sup>

Stan czystości rzek występujących na terenie gminy Lidzbark kontroluje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. W roku 2013 WIOŚ dokonał pomiaru stanu dwóch jednolitych części wód rzecznych na terenie gminy Lidzbark. Zakres badań obejmował elementy biologiczne i hydromorfologiczne oraz grupę wskaźników fizykochemicznych w następujących punktach:

- Wel – Tuczki;
- Wel – Trzciny;
- Płońniczanka – powyżej ujścia do Wil, Koty;

wskazując na przynależność badanych JCWP na obszarze Gminy Lidzbark w 2013 r. do II klasy czystości wód.<sup>17</sup>

W roku 2013 żadne jezioro na terenie gminy Lidzbark nie było objęte monitoringiem. Na obszarze gminy znajduje się 9 jezior o łącznej powierzchni 267,6 ha, co stanowi około 1,0 % ogólnej powierzchni gminy. Część z wymienionych jezior zlokalizowana jest w obrębie parków krajobrazowych Welskiego oraz Górznieńsko - Lidzbarskiego.

<sup>15</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

<sup>16</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

<sup>17</sup> Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022



W granicach Welskiego Parku Krajobrazowego znajdują się jeziora: Lidzbarskie, Jeleń, Zakrocz. W granicach Górznieńsko - Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego znajdują się jeziora: Zwórzno, Piaseczno, Piaseczenko, Wlecz. Zdecydowana większość jezior jest pochodzenia polodowcowego, głównie typu rynnowego. Najczęściej są one długie i wąskie o stromych brzegach, znacznych głębokościach i o niewyrównanym dnie. Istniejące jeziora należą przede wszystkim do typu eutroficznego, czyli bogatego w substancje odżywcze i obserwuje się na nich zakwit glonów (charakterystyczny między innymi dla jeziora Lidzbarskiego). Najwyższymi walorami krajobrazowymi na omawianym terenie odznacza się przede wszystkim jezioro Lidzbarskie, które otoczone jest lasami. Nad tym jeziorem obserwowany jest także największy ruch turystyczny.<sup>18</sup>

Gmina Lidzbark znajduje się w ramach Jednolitej części wód podziemnych nr 40 oraz nr 48. Na terenie Miasta i Gminy Lidzbark znajdują się dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych: GZWP 214 w ramach JCWPd nr 40 i w ramach JCWPd nr 48 fragment GZWP 215. Obszar GZWP nr 215 posiada powierzchnię 51 000,0 km<sup>2</sup>, jego zasoby szacuje się na wysokość 250 tys.m<sup>3</sup>/d i średniej głębokości ujęcia 160 m. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne GZWP nr 214 wynoszą 300 tys.m<sup>3</sup>/d, a średnia głębokość ujęć 100 m, obszar posiada powierzchnię 1 790,0 km<sup>2</sup> i ma porowy charakter ośrodka. Obszar tego zbiornika podlega najwyższej ochronie (ONO) na powierzchni 1 650 km<sup>2</sup> oraz posiada obszar wysokiej ochrony (OWO) obejmujący powierzchnię 140 km<sup>2</sup>.

Podstawowym zagrożeniem wód podziemnych są zanieczyszczenia przenikające z powierzchni ziemi, zanieczyszczeń gruntu, przenikania wód powierzchniowych czy wód opadowych zawierających zanieczyszczenia znajdujące się w powietrzu. W miejscach, gdzie brak jest dostatecznej izolacji poziomu wodonośnego, następuje szybka wymiana wód, a tym samym przemieszczanie zanieczyszczeń.

Eksploatacja wód podziemnych do picia i na potrzeby gospodarcze na terenie gminy bazuje głównie na czwartorzędowym piętrze wodonośnym. Z tego poziomu ujmowana jest woda rozprowadzana siecią wodociagową do jednostek osadniczych. Na jakość wód podziemnych na analizowanym terenie wpływ mają istniejące tu warunki hydrogeologiczne oraz formy prowadzonej działalności. Stan czystości wód podziemnych na terenie gminy Lidzbark jest słabo rozpoznany. W ramach monitoringu krajowego, nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowo - kontrolnego jakości wód podziemnych. Badania jakości wód

---

<sup>18</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

podziemnych prowadzone są jedynie w sieci regionalnej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Olsztynie.<sup>19</sup>

### Stan powietrza atmosferycznego

Na poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu mają wpływ wielkość napływowej i lokalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, warunki klimatyczne i topografia terenu. Głównymi źródłami zanieczyszczeń do atmosfery na terenie gminy Lidzbark podobnie jak i na terenie całego powiatu działdowskiego są rozproszone źródła emisji z sektora komunalno - bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne związane z ruchem pojazdów na drogach występujących na terenie gminy Lidzbark.<sup>20</sup>

W gminie Lidzbark jednym z głównych zagrożeń dla warunków życia i zdrowia człowieka oraz stanu środowiska jest emisja antropogeniczne. Jej uciążliwość wynika głównie z rozproszenia źródeł emisji (np. niska emisja z transportu).

Każdego roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przedstawia ocenę jakości powietrza na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Ocena przeprowadzana jest oddzielnie dla każdego zanieczyszczenia z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ze względu na ochronę zdrowia ludzi;
- ze względu na ochronę roślin.

W ocenie dokonanej w roku 2014 zanotowano przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 w strefie warmińsko-mazurskiej. W związku z przekroczeniami dla sfery, w której znajduje się Gmina Lidzbark opracowany został „Program Ochrony Powietrza ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 ora poziomu docelowego benzo(a)piranu w strefie warmińsko-mazurskiej”. Poziom docelowy (1 ng/m<sup>3</sup>) B(a)P o okresie uśrednienia rok kalendarzowy został przekroczony w 27 obszarach, w tym na terenie gminy Lidzbark. Powierzchnia obszaru przekroczeń w przypadku Gminy Lidzbark została określona na 7,2 km<sup>2</sup>, a liczba ludności którą ten problem dotyczy 6,6 tysiąca osób. Głównym i znacząco przeważająco (udział w stężeniach do ponad 80%) powodem występowania obszarów z przekroczonym poziomem docelowym B(a)P jest ogrzewanie indywidualne, oparte o paliwa stałe. Jako źródło emisji w przypadku Gminy Lidzbark wskazano także napływ zanieczyszczeń spoza strefy warmińsko-

<sup>19</sup> Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Lidzbark na lata 2015-2022

<sup>20</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

mazurskiej.<sup>21</sup>

### Stan klimatu akustycznego

Największe zagrożenie środowiska hałasem powoduje zazwyczaj przemysł i komunikacja. Pewne lokalne uciążliwości w tym zakresie mogą wynikać z funkcjonowania istniejących zakładów przemysłowych oraz usługowych. W takich przypadkach należy przestrzegać zasadę, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne granice natężenia nie mogą sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane. Hałas komunikacyjny - wraz ze wzrostem natężenia ruchu obserwuje się coroczny przyrost poziomów hałasu komunikacyjnego. W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z nadmiernego hałasu komunikacyjnego należy dążyć min., utrzymania dobrej nawierzchni dróg i ulic, dobrej organizacji ruchu itp. Na terenie gminy Lidzbark Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie nie dokonywał pomiaru hałasu.<sup>22</sup>

### 3.4.Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Układ przestrzenno-funkcjonalna miast to złożony system powiązanych ze sobą zjawisk i procesów demograficznych, gospodarczych, infrastrukturalnych, ekonomicznych i społecznych, kształtowanych na przestrzeni lat. Do niniejszej sfery zalicza się następujące układy: pasmowy sieci osadniczej przedstawiający powiązania jednostki urbanistycznej z czynną działalnością człowieka, węzłowy związany z aktywnością gospodarczą, strefowy uzależniony od warunków i walorów środowiska naturalnego, oraz sieciowy przedstawiający powiązania infrastrukturalne (komunikacyjne i techniczne).

Gmina Lidzbark jest gminą miejsko-wiejską, położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Gmina graniczy z trzema województwami. Od północnego zachodu z gminą Grodziczno (powiat nowomiejski), zaś od strony wschodniej z gminą Płońnica oraz gminą Rybno (powiat działdowski) w województwie warmińsko-mazurskim, od południowego zachodu z gminą Górzno (powiat brodnicki) - województwo kujawsko-pomorskie, natomiast od strony południowej z gminą Lubowidz (powiat żuromiński) – województwo mazowieckie. (Rys. 14)

---

<sup>21</sup> Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lidzbark na lata 2015-2020

<sup>22</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

Rysunek 14. Położenie Gminy Lidzbark na tle sąsiadujących powiatów



Źródło: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) 22.03.2016 r.

### 3.4.1. Oświata

Na terenie gminy Lidzbark funkcjonują następujące placówki oświatowe:

#### Przedszkola

- Przedszkole Miejskie w Lidzbarku,
- Niepubliczne Przedszkole w Lidzbarku
- Przedszkole Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich we Wlewsku.

#### Szkoły podstawowe i gimnazjalne

- Szkoła Podstawowa w Lidzbarku,
- Szkoła Podstawowa w Dłutowie,
- Szkoła Podstawowa w Bryńsku,
- Szkoła Podstawowa w Kiełpinach,
- Szkoła Podstawowa w Słupie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Wąpiersku,
- Gimnazjum w Lidzbarku,
- Gimnazjum w Dłutowie.

Szkoły ponadgimnazjalne:

- Liceum Ogólnokształcące w Lidzbarku,
- Zespół Szkół w Lidzbarku (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa).

W zakresie wychowania przedszkolnego w Gminie Lidzbark w roku 2014 funkcjonowały trzy przedszkola, w których dostępnych było 230 miejsc w 15 oddziałach, tj. 1 oddział liczył średnio 15 dzieci. Liczba dzieci w wieku 3-6 lat w Gminie Lidzbark w roku 2014 wynosiła 680 osób. Przeciętnie na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na terenie gminy przypadały 2,24 osoby.

W Gminie Lidzbark funkcjonuje sześć szkół podstawowych, do której uczęszcza łącznie 955 uczniów. Na koniec roku 2014 r. w szkole podstawowej na terenie gminy funkcjonowało 57 oddziałów. Na jeden oddział przypadało 17 uczniów.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 13,2% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (13,2% wśród dziewczyn i 13,3% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 23 uczniów.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 18,8% mieszkańców (17,8% wśród dziewczyn i 19,8% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 26 uczniów. 22 uczniów przypada na oddział w zasadniczych szkołach zawodowych. 23 uczniów przypada na oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych.<sup>23</sup>

A terenie Gminy nie funkcjonuje żaden żłobek, ani żadna szkoła wyższa.

### 3.4.2. Służba zdrowia

Ochrona zdrowia jest jednym z istotniejszych obszarów działań władz samorządowych Gminy Lidzbark. W obliczu występowania w Polsce negatywnego zjawiska, jakim jest niewątpliwie starzejące się społeczeństwo, niezbędnym krokiem staje się zapewnienie odpowiedniej jakości opieki medycznej. Na system opieki zdrowotnej składają się takie jednostki jak: szpitale, poradnie oraz specjalistyczne przychodnie lekarskie, a także ośrodki zdrowia.

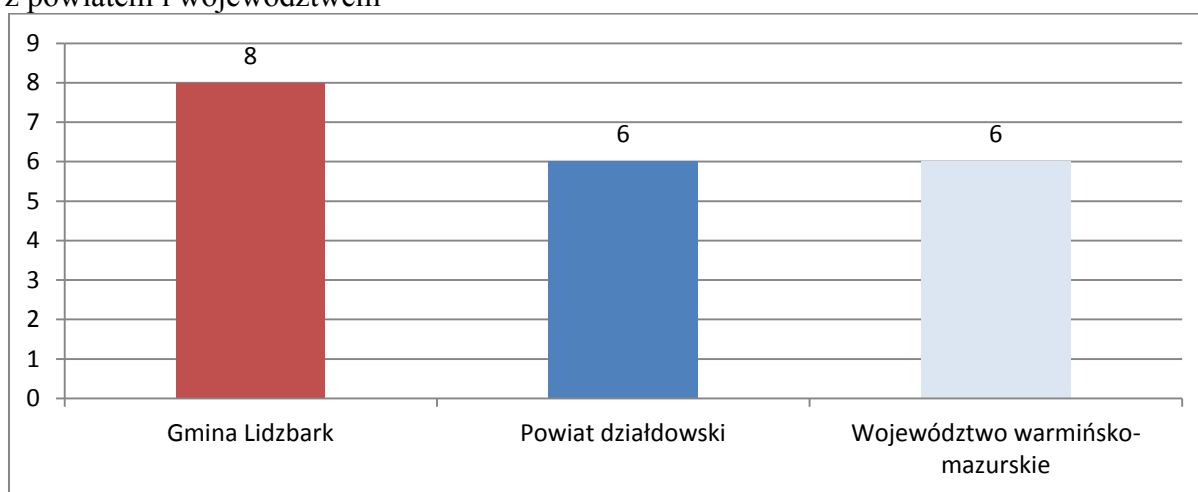
---

<sup>23</sup> [www.polskawliczbach.pl](http://www.polskawliczbach.pl) z dnia 10.05.2016 r.

Na terenie gminy Lidzbark funkcjonuje 11 podmiotów ambulatoryjnych, w tym 10 na terenie miasta Lidzbark, zaś 1 na obszarze wiejskim w miejscowości Stare Dłutowo. Przychodnie lekarskie świadczą usługi zarówno w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz z zakresu specjalistycznej opieki.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego opieka zdrowotna na terenie gminy jest dość rozbudowana. Przeciętnie na 10 tys. mieszkańców Gminy przypada 8 przychodni, co daje wyższy wynik, niż w powiecie działdowskim i w województwie warmińsko-mazurskim. (Rys. 15)

Rysunek 15. Liczba przychodni w Gminie Lidzbark na 10 tys. ludności w porównaniu z powiatem i województwem



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przychodnie/poradnie na terenie gminy Lidzbark świadczące usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, wg. danych NFZ:

- Pielęgniarstwo i Położnictwo Domowe Zofia Traczyk i Wspólnicy Spółka Jawna, Lidzbark;
- Przychodnia "Medicus" Jerzy Biowski i Wspólnicy Spółka Jawna, Lidzbark;
- "Zdrowie" Lekarz Ryszard Wielechowski Pielęgniarka Irena Wielechowska Spółka Partnerska, Lidzbark;
- Jerzy Marczak Gabinet Lekarza POZ, Stare Dłutowo;

Przychodnie Specjalistyczne w gminie Lidzbark, wg. danych NFZ:

- Beata Żurawska Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "WEL-MED" Gabinet Okulistyczny;

- Beata Żurawska Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Wel-Med" Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "WEL-MED";
- Karolina Biowska Gabinet Fizjoterapii;
- Łaganowska Hanna Niepubliczny Zespół Opieki Zdrowotnej "Eskulap" poradnia dermatologiczna, pracownia fizjoterapii, poradnia okulistyczna, poradnia chirurgii urazowo-ortopedyczne, poradnia położniczo-ginekologiczna, poradnia urologiczna;
- Magdalena Willenberg Poradnia Chirurgii Ogólnej W Lidzbarku.

Ponadto na terenie gminy Lidzbark na koniec 2014 r. funkcjonowały 4 ogólnodostępne apteki. Średnio na jedną aptekę przypadało 3637 ludności Gminy.

### 3.4.3. Infrastruktura kulturalna

Aktywność mieszkańców w sferze kulturalnej oraz jakość i ilość placówek kulturalnych łącznie z liczbą imprez organizowanych na terenie danej jednostki osadniczej przesądza o poziomie i jakości życia mieszkańców. Daje dzięki temu możliwość zdywersyfikowania oferty spędzania czasu wolnego, jednocześnie umożliwiając rozwój i podtrzymanie pasji oraz zainteresowań. Atrakcyjność osadnicza danego miejsca będzie weryfikowana zatem przez jakość usług kulturalnych i ich bogatą ofertę.

Działalność kulturalną z ramienia gminy prowadzi i organizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. MGOK w Lidzbarku jest miejscem kulturalno-społecznej animacji oraz wielostronnej edukacji kulturalnej, zaangażowanym w życie społeczności naszego regionu. Poprzez współpracę z różnymi partnerami ze środowiska lokalnego i ponadlokalnego, otwartość na wszystkie grupy społeczne, wspieranie inicjatyw oddolnych, współpracę z różnymi partnerami, jest miejscem kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego, wzmacniając w ten sposób potencjał kulturalny, społeczny i ekonomiczny miasta. Otwartość na zmieniającą się rzeczywistość, wielostronną współpracę z partnerami pozwala na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i jego skutkom oraz umożliwia współpracę ze środowiskiem osób niepełnosprawnych. Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury służy jako miejsce realizacji i rozwoju potrzeb kulturalnych mieszkańców regionu, jako inicjator i organizator różnorodnych wydarzeń i działań kulturalnych czego przykładem są

działania na rzecz tworzenia poczucia wspólnoty i tożsamości lokalnej, dbanie o dziedzictwo historyczne, dokumentowanie unikatowych zjawisk historycznych. Przy współpracy z zaprzyjaźnionymi organizacjami, instytucjami, grupami nieformalnymi, regionalistami, pasjonatami historii.<sup>24</sup>

W ramach swojej działalności MGOK w Lidzbarku prowadzi wiele sekcji oraz kół m.in. wokalna, teatralna, taneczna, plastyczna, zajęcia komputerowe dla seniorów i wiele innych.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Lidzbarku, jest gminną instytucją kultury. Siedziba Biblioteki mieści się w Lidzbarku, a terenem jej działania jest miasto i gmina Lidzbark, zaś filie biblioteki w Bryńsku, Dłutowie, Kiełpinach, Wąpiersku.

Do podstawowych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu i na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek a także współdziałanie z archiwami;
- organizowanie czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami, stowarzyszeniami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i kulturalnych społeczeństwa.

Oferta Biblioteki obejmuje wypożyczanie na zewnątrz, udostępnianie na miejscu, udzielanie informacji dotyczących biblioteki, zbiorów oraz usług, organizowanie spotkań autorskich, konkursów (plastycznych, recytatorskich, literackich, ortograficznych, pięknego czytania, spektakli teatralnych, prezentacji multimedialnych, kursów komputerowych, zajęć dla dzieci (konkursy, zajęcia plastyczne, prezentacje, przeglądy nowości), lekcji bibliotecznych, wycieczek do biblioteki, zajęć dla dzieci podczas ferii zimowych i wakacji letnich. Ponadto w bibliotece można bezpłatnie korzystać z komputerów i Internetu.

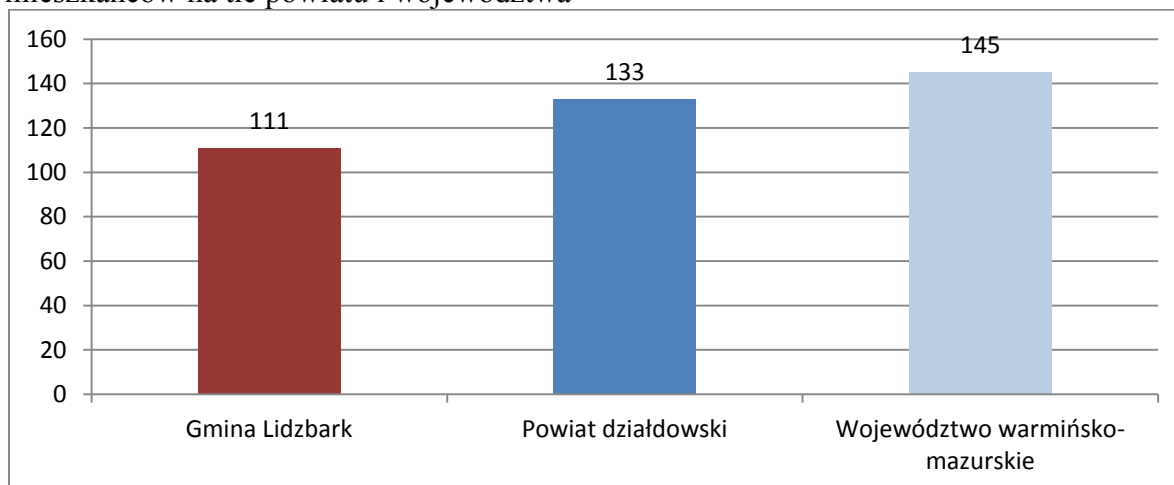
Obecnie księgozbiór Biblioteki liczy 49550 sztuk. Średnio na jedną placówkę biblioteczną w gminie Lidzbark przypada 2910 mieszkańców.

---

<sup>24</sup> Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lidzbarku



Rysunek 16. Czytelnicy bibliotek publicznych w Gminie Lidzbark w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle powiatu i województwa



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

#### 3.4.4. Zabytki

##### Gotycka baszta zamkowa z XIV w.

Baszta zamkowa i resztki murów obronnych z XV w. są najstarszym zachowanym zabytkiem. Jej obecny kształt i funkcje różnią się od pierwotnej. Wieża powstała w 1405 roku wraz z murami okalającymi miasto. Pełniła wówczas funkcję baszty lub mieszkalnej wieży obronnej. Z pierwotnej wieży do dziś zachowały się kamienne fundamenty, piwnice oraz ściana północna i wschodnia. W murach znajdują się zamurowane otwory z początku XV wieku. Pod koniec XIX w. urządzono w niej restaurację, zwaną „Burghalle”. Dziś w dawnej wieży, baszcie mieści się biblioteka miejska.<sup>25</sup>

##### Grota pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP z 1945 r.

Najstarszym miejscem w Lidzbarku jest stare grodziszcze ulokowane na wzgórzu, na wschód od Jeziora Lidzbarskiego przy dzisiejszej ul. Górka, oraz powstała przy nim osada wzdłuż dzisiejszej ul. Stare Miasto. Oficjalną datą powstania miasta przyjęto rok 1301. Dla mieszkańców powstałej osady książęta mazowieccy założyli w tym samym roku pierwszą parafię pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP. W okresie rządów krzyżackich przy tym kościele istniał Zakon Minorytów (Zakon Braci Mniejszych Św. Franciszka). Jedyłą po nim pamiątką była odnaleziona piętnastowieczna urzędowa pieczęć klasztoru. Na niej obok

<sup>25</sup> www.lidzbark.pl z dnia 23.05.2016 r.

napisu „Sigillum Gardiani Lautenburgensi. Ordinis Min.”, znajdował się wizerunek Najświętszej Marii Panny z literą „M” jako koroną. W 1606 r. parafię rozwiązano podporządkowując ją nowo powstałej parafii p.w. św. Wojciecha. W XVII w., w okresie wojen szwedzkich, budynek kościoła podupadł. Po I rozbiórce Polski (16.09.1772 r. – przejście Lidzbarka przez Prusy) w związku z nieudaną próbą przejęcia kościoła przez ewangelików, wybudowany został nieopodal, również na Górcie nowy kościół ewangelicki i dom kancelaryjny. W czasie wojen napoleońskich w kościele p.w. Wniebowzięcia NMP przetrzymywano jeńców wojennych. Pięciuset Prusaków i Rosjan, aby wydostać się ze świątyni podpaliło ją, wyrządzając nieodwracalne szkody. W 1845 r. kościół został policyjnie zamknięty, a rok później zapadła decyzja o jego rozbiórce. Jedynym śladem po dawnej świątyni jest grota p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, której poświęcenia dokonano w 1945 r. Badania archeologiczne w 2001 r. potwierdziły istnienie kościoła i cmentarzyska i na ich podstawie w roku 2013 odtworzono fundamenty świątyni.<sup>26</sup>

#### Figurka św. Jana Nepomucena nad rzeką Wel z 1921 r.

Figurka św. Jana Nepomucena znajduje się na wiadukcie nad rzeką Wel przy ulicy Stare Miasto. Jest to figurka przedstawiająca świętego, którego kult na naszych terenach szerzył się w XVIII w. W 1802 nad rzeką Wel, przy drodze do Lubawy i Brodnicy parafianie po raz pierwszy postawili figurę świętego. Podczas okupacji hitlerowskiej została ona wyrzucona do rzeki. Ponownie na swoim miejscu stanęła w 1921 r. i znajduje się tam do dnia dzisiejszego.<sup>27</sup>

#### Kościół rzymsko – katolicki p.w. św. Wojciecha z 1752 r.

Kościół p.w. św. Wojciecha to najstarszy zachowany obecnie lidzbarski kościół. Wzniesiono go w 1752 r. na fundamentach wcześniejszego, drewnianego kościoła, który spłonął. Murowana świątynia p.w. św. Wojciecha na przestrzeni lat ulegała wielokrotnemu zniszczeniu m.in. w czasie kampanii napoleońskiej w 1806 r., podczas I wojny światowej, w czasie wojny polsko-bolszewickiej, czy w sierpniu 1920 r. Nie oszczędziła jej także II wojna światowa. Wyposażenie barokowe pochodzi z XVIII w. Od 2004 r. w kościele znajdują się relikwie św. Wojciecha.<sup>28</sup>

<sup>26</sup> www.lidzbark.pl z dnia 23.05.2016 r.

<sup>27</sup> www.lidzbark.pl z dnia 23.05.2016 r.

<sup>28</sup> www.lidzbark.pl z dnia 23.05.2016 r.

### Kościół ewangelicko-augsburski p.w. Jezusa Żyjącego z 1829 r.

Klasycyistyczny kościół, usytuowany na wzgórzu zwanym Górką, został zbudowany z cegły w latach 1828-1829. Od południa wznosi się dwukondygnacyjna, czworoboczna wieża. Jest on wierną kopią kościółka w Poczdamie, który Wilhelm III zlecił wybudować jako dar dla królowej. Kościółek ten zaprojektował Karl Friedrich Schinkel. Stojący obok kościoła budynek domu kancelaryjnego powstał w 1898 r. Od 1979 r. kościół jest pod wezwaniem „Jezusa Żyjącego”. Nad wejściem znajduje się napis „Dom Boży”. W 1967 roku kościół został wpisany do rejestru zabytków.<sup>29</sup>

### Kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca w Dłutowie

Istnienie parafii pw. Św. Wawrzyńca w Dłutowie datuje się na 1280 r. W XIII – XIV w. Dłutowo uzyskało prawa miejskie, potwierdzone w 1532 r. nadaniem statutu i herbu. W 1576 r. znajduje się w spisie miast, ale już w 1578 r. funkcjonuje jako wieś. W 1994 r. decyzją Urzędu Rady Ministrów z dn. 21 grudnia 1994 r. nazwę Dłutowo zastąpiono nazwami: Stare Dłutowo – Wieś i Nowe Dłutowo – Wieś. W 1401 r. biskup płocki Jakub Korzkwi ufundował tu drewniany kościół, który spłonął w 1658 r. W 1693 r. z inicjatywy ks. K. Rudzińskiego wzniesiono nowy, także drewniany kościół pw. Św. Wawrzyńca. Z zachowanych materiałów wizytacyjnych z 1775 r. wynika, że istniały w nim trzy ołtarze: główny ze św. Wawrzyńcem oraz obrazem Jezusa i Matki Bożej 1774 r., prawy z wizerunkiem św. Anny i lewy z obrazem Niepokalane Poczęcie Matki Bożej. Na wyposażeniu świątyni znajdowała się m.in. nowa monstrancja, puszki, kielichy i ornaty. Wymienia się także hojnych donatorów, do których należeli właściciele ziemscy Dłutowscy: Michał pan na Zdrojku i Dłutowie, Łukasz z Nieborza, Stanisław i Jan oraz Mikołaj Narzyński z Ratowa. Sto lat później podniszczony kościół rozebrano i od 1894 r. rozpoczęto budowę nowego. Inicjatorem budowy kościoła był ks. W. Miecznikowski, fundatorem L. Wrontowski, a projekt wykonał Stefan Szyller. Konsekracji kościoła pw. Św. Anny dokonano w 1905 r. świątynia znajduje się w centrum Dłutowa. Niedaleko kaplicy pochowani są uczestnicy powstania styczniowego. We wsi odkryto wczesnośredniowieczne cmentarzysko rzędowe.<sup>30</sup>

<sup>29</sup> [www.lidzbark.pl](http://www.lidzbark.pl) z dnia 23.05.2016 r.

<sup>30</sup> [www.lidzbark.pl](http://www.lidzbark.pl) z dnia 23.05.2016 r.

### Kamieniczki secesyjne z przełomu XIX i XX w.

Skutkiem działań wojennych z 1939 r. było zniszczenie 75% zabudowy miejskiej (szczególnie centrum miasta). Część zniszczeń dokonał hitlerowski okupant zacierając ślady polskości. Najwięcej zniszczeń powstało jednak w styczniu 1945 r., w czasie przemarszu przez Lidzbark Armii Czerwonej. Zburzona została prawie cała północna pierzeja rynkowa. Ocalał z niej tylko jeden budynek u wylotu ul. Zamkowej. Cztery budynki ocalały w pierzei południowej, a jeden w pierzei wschodniej Rynku. Prawie w całości (zburzony został tylko jeden narożny budynek u wylotu ul. Krótkiej) zachowała się tylko pierzeja zachodnia i tylko ona świadczyć może o urodzie dawnego Rynku. Mimo tych zniszczeń stary układ przestrzenny miasta pozostał nadal czytelny. Rynek został odbudowany w latach 60.<sup>31</sup>

#### 3.4.5. Tereny publiczne

### Welski Park Krajobrazowy

Na terenie gminy znajduje się Park Krajobrazowy. Powierzchnia Welskiego Parku Krajobrazowego to 20 444 ha oraz 3895 ha otuliny.

Obszar wyróżnia się urozmaiconą, polodowcową rzeźbą terenu, z malowniczymi wzgórzami morenowymi pokrytymi lasami, polami i łąkami, pomiędzy którymi silnie meandruje rzeka Wel. Jej dolina, która na terenie Parku zatacza duże zakola, jest najbardziej atrakcyjnym elementem krajobrazu. Dzięki niewielkiej ingerencji człowieka zarówno kształt koryta rzeki, jak i jej dolina, pozostały prawie niezmienione, co jest rzadkością w skali kraju i Europy. Na terenie Parku znajduje się 13 większych jezior o zróżnicowanej powierzchni i głębokości, duża ilość małych jezior („oczek”) oraz stawów rybnych, z których największy kompleks liczy ok. 50 ha.<sup>32</sup>

Jest to miejsce niezwykle urokliwe, gdzie mieszkańcy Gminy mogą na łonie natury spędzić czas wolny z rodziną lub przyjaciółmi.

---

<sup>31</sup> [www.lidzbark.pl](http://www.lidzbark.pl) z dnia 23.05.2016 r.

<sup>32</sup> [www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl](http://www.parkikrajobrazowewarmiimazur.pl) z dnia 23.05.2016 r.

### Lidzbarska Promenada

Promenada w Lidzbarku wiedzie ona od Małego Jeziorka, aż do Plaży Miejskiej. Wzdłuż deptaka znajdują się drewniane rzeźby wykonane przez mazurskich artystów. Idąc promenadą podziwiać możemy Jezioro Lidzbarskie oraz otaczającą je przyrodę.<sup>33</sup>

### Miejsca aktywnego wypoczynku

W Lidzbarku znajdują się dwa boiska wielofunkcyjne typu „Orlik”:

- ul. Garbuzy (na terenie Parku Sportowo-Rekreacyjnego),
- ul. Jeleńska (przy Szkole Podstawowej nr 1).

Ponadto na terenie Lidzbarku znajduje się Stadion Miejski z boiskami treningowymi, a także Hala sportowo-widowiskowa.

### Place zabaw oraz siłownie zewnętrzne

- Plac zabaw nad Małym Jeziorkiem - plac zabaw dla dzieci usytuowany w Parku sportowo-rekreacyjnym to idealne miejsce dla dzieci w każdym wieku. Huśtawki, zjeżdżalnie oraz siatki do wspinania się to gwarancja świetnie spędzonego czasu;
- ul. Tuwima;
- ul. Działdowska;
- Placu zabaw przy Bulwarze ;
- Siłownia zewnętrzna nad jeziorem Lidzbarskim;

#### 3.4.6. Układ komunikacyjny

Gmina Lidzbark położona jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Przez Gminę przebiegają drogi kategorii wojewódzkiej, powiatowej i gminnej, które stanowią drogowy układ komunikacyjny.

Tabela 11. Drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne na terenie Gminie Lidzbarka

<b>Drogi wojewódzkie</b>	
Nr 541	Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Sierpc – Dobrzyń nad Wisłą (województwo kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie,

<sup>33</sup> www.lidzbark.pl z dnia 23.05.2016 r.

	mazowieckie)
Nr 544	Brodnica – Lidzbark – Działdowo – Mława – Przasnysz -Ostrołęka (województwo kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie)
<b>Drogi powiatowe</b>	
1278 N	Leżno Wlkie/ gr.wojew.-Słup
1280 N	dr.woj. 544/Lidzbark-Koszelewy
1286 N	r.woj.544/Koty-Płońnica
1292 N	dr.woj.541/ Lidzbark-Bełk-dr.1294 N
1294 N	dr.woj.544/Cibórz-Dłutowo-Jabłonowo
1296 N	Nick- gr. wojew./Zieluń
1298 N	Zieluń/gr. wojew. – Dłutowo
1335 N	Chelsty-dr.wojew.541
1351 N	Chelsty-dr.wojew.541
1353 N	dr.woj.541/Lidzbark-Bryńsk
<b>Gminne</b>	
184001 N	gr. gm. (Rynek) - Kiełpiny
184002 N	gr. gm. - Kiełpiny
184003 N	Kiełpiny - Tarczyny
184004 N	Kiełpiny – Tarczyny – dr. pow. nr 1280 N (Wąpiersk)
184005 N	Tarczyny – Tarczyny kol.
184006 N	dr. gm. nr 184004 N – Tarczyny (ośrodek wypoczynkowy)
184007 N	Kiełpiny - Wąpiersk
184008 N	dr .gm. nr 184007 N – Wąpiersk – gr. gm.
184009 N	Wąpiersk - Koty
184010 N	Jeleń – dr. pow. nr 1286 N ( Koty )
184011 N	Jeleń - Bładowo
184012 N	Jeleń - Podcibórz
184013 N	Ciechanówko - Wąpiersk
184014 N	dr. gm. nr 184015 N - Jeleń
184015 N	Ciechanówko - Lidzbark
184016 N	dr. pow. nr 1351 N ( Chelsty ) – dr. wojew. nr 541 (Kiełpiny)
184017 N	dr. pow. nr.1351 N ( Chelsty ) – dr. wojew. nr 541
184018 N	dr. gm. nr 184020 N – Wlewska – dr. wojew. nr 544 (Lidzbark)

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

184019 N	gr. gm. ( Kowaliki ) – dr. gm. nr 184020 N
184020 N	Słup - Ciechanówko
184021 N	dr. pow. nr 1335 N ( Słup ) - Chełsty
184022 N	Słup - Lidzbark
184023 N	gr. gm. ( Boleszyn ) - Zalesie
184024 N	Zalesie – dr. pow. nr 1335 N ( Wleusk )
184025 N	dr. wojew. nr 544 ( Piaseczno ) – Klonowo - Jamielnik
184026 N	dr. gm. nr 184025 N ( Klonowo ) - Lidzbark
184027 N	Klonowo – Ostrowy - Bryńsk
184028 N	dr. gm. nr 184027 N - Jamielnik
184029 N	Klonowo – dr. pow. nr 1353 N ( Bryńsk )
184030 N	Bryńsk – Bryńsk Szlachecki
184031 N	Jamielnik - Lidzbark
184032 N	Jamielnik - Lidzbark
184033 N	Jamielnik - Lidzbark
184034 N	Bryńsk – dr. wojew. nr 541 ( Nowy Zieluń )
184035 N	gr. wojew. ( Nowe Konopaty ) – Bryńsk – Nowy Zieluń
184036 N	dr. gm. nr 184035 N – Glinki – Nowy Zieluń
184037 N	dr. wojew. nr 541 ( Lidzbark ) – dr. pow. nr 1292 N
184038 N	Lidzbark – Olszewo - Cibórz
184039 N	Cibórz - Bełk
184040 N	Bełk – Nowy Dwór
184041 N	dr. wojew. nr 541 – Nowy Dwór
184042 N	dr. wojew. nr 541 ( Nowy Zieluń ) – Nowy Dwór
184043 N	Miłostajki – Nowy Dwór
184044 N	Nowy Dwór – gr. gm. (Wielki Łęck)
184045 N	Biernaty - Nick
184046 N	gr. wojew. (Wylazłowo) - Nick
184047 N	dr. pow. nr 1294 N ( Nick ) – dr. pow. nr 1298 N (Adamowo)
184048 N	Nick – Zdrojek - Dłutowo
184049 N	Dłutowo – gr. wojew. (Straszewy)
184050 N	gr. gm. ( Wielki Łęck ) - Dłutowo

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

184051 N	Dłutowo – Marszewnica - Wawrowo
184052 N	Wawrowo – gr. gm. ( Zalesie )
184053 N	Wawrowo – gr. gm. ( Jabłonowo )
184054 N	Marszewnica – gr. wojew. ( Bagienice )
184055 N	Stare Dłutowo ul. Długa
184056 N	Stare Dłutowo ul. Krótka
184057 N	Stare Dłutowo ul. Polna
184058 N	Stare Dłutowo ul. Tysiąclecia
184059 N	Stare Dłutowo ul. Wiatraczna
184501 N	Lidzbark ul. Akacyjowa
184502 N	Lidzbark ul. Władysława Broniewskiego
184503 N	Lidzbark ul. Brzozowa
184504 N	Lidzbark ul. Bukowa
184505 N	Lidzbark ul. Chmielna
184506 N	Lidzbark ul. Cicha
184507 N	Lidzbark ul. Marii Dąbrowskiej
184508 N	Lidzbark ul. Dębowa
184509 N	Lidzbark ul. Dworcowa
184510 N	Lidzbark ul. Garbarska
184511 N	Lidzbark ul. Garbuzy
184512 N	Lidzbark ul. Górka
184513 N	Lidzbark ul. Grabowa
184514 N	Lidzbark ul. Graniczna
184515 N	Lidzbark ul. Jarzębinowa
184516 N	Lidzbark ul. Jaworowa
184517 N	Lidzbark ul. Jesionowa
184518 N	Lidzbark ul. Klonowa
184519 N	Lidzbark ul. Hugona Kołłątaja
184520 N	Lidzbark ul. Kopernika
184521 N	Lidzbark ul. Juliusza Kraziewicza
184522 N	Lidzbark ul. Kwiatowa
184523 N	Lidzbark ul. Stanisława Konarskiego



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

184524 N	Lidzbark ul. Leśna
184525 N	Lidzbark ul. Leśniczówka
184526 N	Lidzbark ul. Mickiewicza
184527 N	Lidzbark ul. Młyńska
184528 N	Lidzbark ul. Myśliwska
184529 N	Lidzbark ul. Ogrodowa
184530 N	Lidzbark ul. Okopowa
184531 N	Lidzbark ul. Elizy Orzeszkowej
184532 N	Lidzbark ul. Podgórna
184533 N	Lidzbark ul. Podleśna
184534 N	Lidzbark ul. Podzamcze
184535 N	Lidzbark ul. Polna
184536 N	Lidzbark ul. Południowa
184537 N	Lidzbark ul. Poprzeczna
184538 N	Lidzbark ul. Rejtana
184539 N	Lidzbark ul. Władysława Reymonta
184540 N	Lidzbark ul. Sądowa
184541 N	Lidzbark ul. Słomiany Rynek
184542 N	Lidzbark ul. Słoneczna
184543 N	Lidzbark ul. Sosnowa
184544 N	Lidzbark ul. Strażacka
184545 N	Lidzbark ul. Świerkowa
184546 N	Lidzbark ul. Topolowa
184547 N	Lidzbark ul. Juliana Tuwima
184548 N	Lidzbark ul. Wiejska
184549 N	Lidzbark ul. Wierzbowa
184550 N	Lidzbark ul. Wiśniowa
184551 N	Lidzbark ul. Wodna
184552 N	Lidzbark ul. Zamkowa
184553 N	Lidzbark ul. Ignacego Potockiego
184554 N	Lidzbark ul. Józefa Wybickiego
184555 N	Lidzbark ul. Tadeusza Kościuszki

184556 N	Lidzbark ul. Staszica
184564 N	Lidzbark ul. Przemysłowa
184568 N	droga w obrębie Dłutowo Nowe (dz. nr 252)
184557 N	Lidzbark, pl. gen. Józefa Hallera
184558 N	Lidzbark, ul. Kościelna
184559 N	Lidzbark, ul. Krótka
184560 N	Lidzbark, ul. Lipowa
184561 N	Lidzbark, ul. Stare Miasto
184562 N	Lidzbark, ul. Nowa
184563 N	Lidzbark, ul. Poświętna
184565 N	Lidzbark, ul. Targowa
184566 N	Lidzbark, ul. Tartaczna
184567 N	droga w obrębie Dłutowo Nowe (dz. nr 253)
184569 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 4)
184570 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 5)
184571 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 6)
184572 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 11)
184573 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 12)
184574 N	droga w obrębie Dłutowo Stare (dz. nr 13)

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Zarządu Dróg, Powiatowego Zarządu Dróg, Wykazu Dróg Gminnych*

#### Trasy rowerowe

- **Ścieżka rowerowa wokół Jeziora Lidzbarskiego** - długość ok. 7,7 km, oznakowana kolorem **niebieskim**;
- **Ścieżka rowerowa „Obrazik”** – długość ok. 14,5 km oznakowana kolorem **czerwonym**, (dodatkowa trasa Palikówka – Traczyska – Dąb – 7,6 km);
- **Ścieżka rowerowa „Dab Rzeczypospolitej”** – długość ok. 7,6 km, oznakowana kolorem **zielonym** – do punktu widokowego Ostrowy – 2,3 km.

### 3.5.Sfera techniczna

W skład infrastruktury technicznej wchodzi urządzenia, sieci przesyłowe (kanalizacyjna, sanitarna, energetyczna), trakty komunikacyjne, a także zasoby mieszkaniowe. Dostępność infrastruktury technicznej warunkuje wzrost poziomu życia mieszkańców i podnosi atrakcyjność inwestycyjną gminy. Dostosowanie urządzeń technicznych do wymogów środowiskowych warunkuje prowadzenie zrównoważonej polityki proekologicznej na terenie gminy.

#### 3.5.1.Gospodarka wodno-ściekowa

Na obszarze gminy, zarówno do celów komunalnych jak i przemysłowych, wodę ujmuje się z ujęć podziemnych. Wody powierzchniowe pobierane są tylko do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz w gospodarce rybackiej. Na terenie gminy funkcjonują trzy stacje uzdatniania wody (SUW Lidzbark, SUW Jeleń, SUW Dłutowo). Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 175,5 km. Natomiast 3074 budynki mieszkalne na terenie gminy mają doprowadzone przyłącza wodociągowe.

Tabela 12. Ujęcia wody pitnej, stacje uzdatniania wody na terenie Gminy Lidzbark na koniec 2014 r.

Ujęcie wody	Wydajność m3 /d średnie	Lokalizacja	Wydajność m3 /d średnie
Lidzbark	3300	SUW Lidzbark	3300
Jeleń	201	SUW Jeleń	201
Dłutowo	816	SUW Dłutowo	816

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lidzbark

Na terenie gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków w Lidzbarku o projektowanej przepustowości 2263 m<sup>3</sup> /dobę dociążona w 36% , przewidziana na 7096 RLM. Obsługiwane miejscowości to Lidzbark, Cibórz, Wlewska, Kurojady, Chelsty oraz pozostałe miejscowości gminy (ścieki dowożone). Jest to oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznego z zastosowaniem technologii osadu czynnego, z przeróbką osadu: odwadnianiem, higienizacją i stabilizacją.

Miejscem wprowadzania ścieków jest rzeka Wel w km 43+770. Zarządzający to PGK Sp. z o.o., ul. Zieluńska 26, 13-230 Lidzbark. Pozwolenie wodno prawne na wprowadzanie ścieków do odbiornika: Ro.6223-1/03 z dnia 21.03.2003r., zmiana Ro. 6223-9/04 z dnia 17.09.2004r.<sup>34</sup>

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Lidzbark wynosi 64,4 km, zaś do 1334 budynków mieszkalnych poprowadzone są przyłącza kanalizacyjne.

Wyposażenia lokali mieszkalnych w wybrane urządzenia techniczno-sanitarne w gminie Lidzbark prezentuje się mało korzystanie. Dostęp do sieci wodociągowej na terenie gminy Lidzbark ma 89,2% mieszkańców. Jest to wynik niższy niż średnia dla powiatu i dla województwa. W przypadku sieci kanalizacyjnej sytuacja jest jeszcze słabsza. Niewiele ponad połowa mieszkańców Gminy (53,1%) ma dostęp do sieci kanalizacyjnej. Najmniej korzystniej prezentuje się sytuacja na obszarze wiejskim. Tam zaledwie 7,4% mieszkańców posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej.

Tabela 13. Korzystający z wodociągów oraz kanalizacji w % ogółu ludności Gminy Lidzbark w roku 2014 na tle powiatu i województwa

Jednostka terytorialna	Wodociągi	Kanalizacja
Województwo warmińsko-mazurskie	94,6	73,4
Powiat działdowski	92,9	64,9
<b>Gmina Lidzbark</b>	<b>89,2</b>	<b>53,1</b>

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

### 3.5.2. Sieć elektroenergetyczna

Zasilanie odbiorców na terenie gminy Lidzbark, w układzie normalnym pracy sieci, odbywa się poprzez GPZ WN/ SN (110/15 kV). W przypadkach awaryjnych, poprzez zmianę podziału sieci, istnieje możliwość zmiany punktu zasilającego w GPZ Lidzbark z sekcji I na sekcję II oraz rezerwowo z innych GPZ-ów np. Tuczki. Odbiorcy Gminy Lidzbark zasilani z sieci niskiego napięcia podłączeni są do 144 stacji transformatorowych SN/nN.<sup>35</sup>

<sup>34</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

<sup>35</sup> Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Lidzbark na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

Sieć rozdzielcza średniego napięcia, mieszcząca się na terenie gminy wykonana jest za pomocą elektroenergetycznych linii napowietrznych, charakteryzujących się strefami oddziaływania pola elektromagnetycznego mającymi znaczny wpływ na sposób zainwestowania terenów, na których jest wybudowana. Na terenach planowanego zainwestowania oraz na terenach intensywnej zabudowy 44 istniejącej, celowe jest rozważenie możliwości przebudowy linii napowietrznych na linie elektroenergetyczne kablowe – podziemne. Linie i stacje elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć emitują pole elektromagnetyczne niejonizujące o częstotliwości 50 Hz. Lokalizowanie tych obiektów oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku muszą być zgodne z obowiązującymi normami. Dla linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia należy zachować strefy ograniczonego użytkowania, wynikające z odpowiednich norm i przepisów – należy zachować minimalne odległości zabudowy od skrajnego przewodu linii.

Do odnawialnych źródeł energii, które potencjalnie można wykorzystywać w gminie, zalicza się energię słoneczną, MEW (Mała Elektrownia Wodna – MEW) oraz energię powstałą z przetwarzania biomasy. Na rysunku studium wskazano istniejące oraz projektowane MEW. Aktualnie na rzece Wel istnieje mała elektrownia wodna w miejscowości Kurojady. Planuje się realizację MEW w miejscowości Chelsty i Cibórz. Na podstawie mapy wiatrów w Polsce zaktualizowanej na podstawie okresu obserwacyjnego 1971-2000 opracowanej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej można stwierdzić, że teren gminy posiada korzystne warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych. Jednakże z racji na położenie gminy na terenie licznych form ochrony przyrody oraz w zasięgu korytarzy ekologicznych o randze krajowej i regionalnej, odstąpiono od wyznaczenia tego kierunku w studium. Postuluje się, w celu zwiększenia bilansu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie, wykorzystanie energii słońca m.in. poprzez odchodzenie od tradycyjnego ogrzewania budynków i zastąpienie ich np. kolektorami słonecznymi.<sup>36</sup>

---

<sup>36</sup> STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIDZBARK

## 3.5.3. Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami istnieje pilna potrzeba podjęcia działań, które umożliwiłyby sukcesywny rozwój systemu selektywnej zbiórki, recyklingu i utylizacji odpadów komunalnych.

Bardzo istotne i niezbędne będzie wdrożenie nowych technologii, dzięki którym nastąpi zmniejszenie szkodliwości i redukcja ilości odpadów przemysłowych.

Dnia 1 stycznia 2012 roku weszła w życie zmiana ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011 nr 152 poz. 897). W wyniku tych zmian powstają nowe Wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami. Niniejszy Plan zakłada utworzenie systemu rozwiązań regionalnych, tzw. Regionów Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których funkcjonować winny wszelkie niezbędne urządzenia i instalacje, w tym istniejące na terenie województwa składowiska odpadów, spełniające w zakresie technicznym kryteria najlepszej dostępnej techniki i posiadające przepustowość wystarczającą do przyjmowania i przetwarzania odpadów. Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla województwa Warmińsko-Mazurskiego 2011 – 2016 (podjętym uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko Mazurskiego Nr XVIII/333/12 z dnia 19 czerwca 2012 r.), gminę Lidzbark zakwalifikowano do Regionu Zachodniego. Na terenie Regionu Zachodniego funkcjonują dwie instalacje regionalne – RIPOK, do których należą: Związek Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” zarządzający Zakładem Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o. w Rudnie k/Ostródy, a także Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie.

Odpady z terenu gminy odprowadzane są do regionalnego składowiska odpadów w Ciechanówku (gmina Lidzbark). Składowisko posiada pozwolenie zintegrowane ważne do 13 grudnia 2017 r.<sup>37</sup>

Tabela 14. Zbiorcze zestawienie odpadów komunalnych Gminy Lidzbark w latach 2010 – 2014

	Rok			
	2011	2012	2013	2014
Odpady z gospodarstw domowych (t)	1 926,25	1 941,71	1 892,56	1 646,67

<sup>37</sup> STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIDZBARK

Odpady z gospodarstw domowych przypadające na jednego mieszkańca (kg)	130,8	132,0	128,9	112,8
---	-------	-------	-------	-------

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

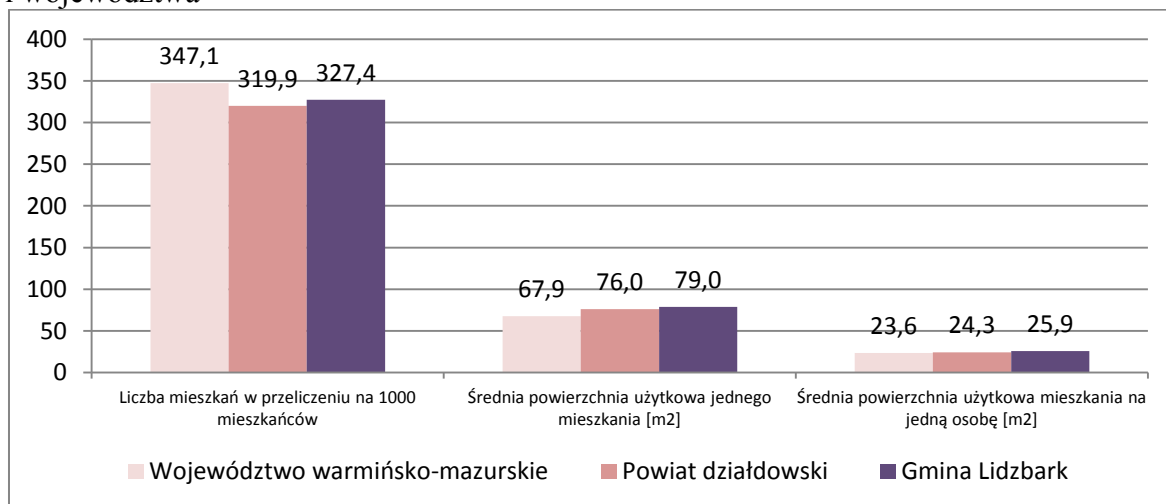
Zgodnie z danymi przedstawionymi w powyższej tabeli ilość zbieranych odpadów z gospodarstw domowych sukcesywnie maleje. W roku 2011 na terenie gminy zebrano łącznie 1 926,25 ton odpadów pochodzących z gospodarstw domowych, co dawało średnio ok. 130 ton odpadów na jednego mieszkańca. Natomiast w roku 2014 liczba zebranych odpadów zmalała o 15% i wyniosła 1646,67 ton, co dawało 112,8 ton odpadów na jednego mieszkańca.

#### 3.5.4. Budownictwo

Mieszkaniowy zasób Gminy Lidzbark tworzą 3104 budynki mieszkalne. Liczba lokali mieszkalnych w ramach istniejącego zasobu mieszkaniowego nie zabezpiecza zapotrzebowania gminy Lidzbark na realizowanie nałożonego ustawą obowiązku zapewnienia lokali socjalnych. Na koniec 2015 r. w zasobach Gminy znajdowało się 6 lokali socjalnych.

W Gminie Lidzbark na koniec roku 2014 na 1000 mieszkańców przypadało średnio 327,4 lokali mieszkaniowych. Wartość ta jest wyższa w porównaniu z powiatem (319,9), zaś niższa niż w województwie (347,1). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wynosi 76,0 m<sup>2</sup>. Natomiast średnia powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na osobę to 25,9 m<sup>2</sup>. Powyższa wartość prezentuje się korzystnie na tle powiatu (24,3 m<sup>2</sup>) i województwa (23,6 m<sup>2</sup>).

Rysunek 17. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Lidzbark w roku 2014, na tle powiatu i województwa



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zdecydowana większość budynków mieszkalnych gminy Lidzbark pochodzi sprzed kilkudziesięciu lat, a część z nich pochodzi sprzed ponad stu lat. W większości są to kamienice i kilkurodzinne domy mieszkalne. Ostatnie lata, to mniejszy rozwój budownictwa na obszarze gminy.

Tabela 15. Rozwój budownictwa na terenie Gminy Lidzbark

Budynki wybudowane w latach:	Liczba mieszkań	% ogółu mieszkań	Powierzchnia użytkowa mieszkań	% ogółu powierzchni mieszkań
przed 1918	566	11,88	33 139,0	8,80
1918-1944	512	10,75	34 280,0	9,11
1945-1970	939	19,71	66 502,0	17,67
1971-1978	764	16,04	55 861,0	14,84
1978-1988	1 047	21,97	82 873,0	22,01
1989-2002	334	7,01	36 517,0	9,70
2003-2014	602	12,64	67 257,0	17,87
<b>RAZEM</b>	<b>4 764</b>	<b>100%</b>	<b>376 429</b>	<b>100%</b>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS



Wyposażenia lokali mieszkalnych w wybrane urządzenia techniczno-sanitarne w gminie Lidzbark prezentuje się słabiej na tle innych jednostek terytorialnych. W porównaniu do średniej wojewódzkiej oraz powiatu dostęp do sieci wodociągowej jest na tym samym poziomie. Gorzej klasyfikuje się Gmina pod względem dostępu do łazienki oraz centralnego ogrzewania. Dostęp do łazienki na terenie gminy ma 93,8% mieszkańców, w powiecie 96,1%, zaś w województwie 97,2%. Jeszcze słabiej prezentuje się Gmina pod względem wyposażenia mieszkań w centralne ogrzewanie. Na terenie gminy 81,4% zasobów mieszkaniowych posiada centralne ogrzewanie, na terenie powiat 88,3%, natomiast w województwie 90,1%.

Tabela 16. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w gminie Lidzbark na tle porównywanych jednostek terytorialnych w roku 2014 [w %]

Jednostka terytorialna	Wodociągi	Łazienka	Centralne ogrzewanie
Województwo warmińsko-mazurskie	99,8	97,2	90,1
Powiat działdowski	99,9	96,1	88,3
Gmina Lidzbark	99,9	93,8	81,4

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Stan techniczny budynków mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy jest zróżnicowany, uzależniony od wieku budynku, rodzaju konstrukcji, wyposażenia w instalacje oraz sposobu długotrwałej eksploatacji. Są to zasoby zaawansowane wiekowo, w których realizacja potrzeb remontowych wynikała bezpośrednio z ich stanu technicznego. W związku z czym niezbędne jest przeprowadzenie ich remontu, czy też termomodernizacji (ocieplenie budynków, naprawy dachów, itp.), w celu poprawy warunków bytowych mieszkańców oraz ze względów środowiskowych.

Lokale i budynki wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy zarządzane są obecnie przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Lidzbarku.

Gmina Posiada *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lidzbark na lata 2012-2016.*

#### 4. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych w zarządzaniu i planowaniu strategicznym, służąca do porządkowania informacji. Stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego środowiska danej organizacji (tu gminy jako całości) oraz wyboru najodpowiedniejszego podejścia w projekcie i wyborze odpowiedniej strategii działania.

Przedstawiona analiza SWOT jest na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej gminy Lidzbark oraz badań społecznych wskazanych w Załączniku do niniejszego dokumentu.

Na podstawie uzyskanych wyników w powyższych rozdziałach powstał obraz Gminy Lidzbark, ukazujący jej zalety w postaci silnych stron, które powinny przełożyć się na działania ze strony władz w celu dalszego rozwoju miasta. Natomiast bariery w rozwoju omawianego obszaru należą do słabych stron analizy SWOT. Ponadto na podstawie otrzymanego obrazu Gminy wraz uwarunkowaniami zewnętrznymi wymieniono podstawowe szanse i zagrożenia dla rozwoju miasta

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów obszaru rewitalizacji, która pozwala na identyfikację jego mocnych i słabych stron. Natomiast poznanie szans i zagrożeń płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Późniejsza ich konfrontacja z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia kierunków rozwoju.

Tabela 17. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dodatni przyrost naturalny;</li> <li>• Istniejące dziedzictwo kulturowe;</li> <li>• Duża baza placówek edukacyjnych;</li> <li>• Placówki oświatowe na obszarach wiejskich;</li> <li>• Dobrze rozwinięta podstawowa opieka medyczna;</li> <li>• Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców;</li> <li>• Wysoki stopień zubożenia społeczeństwa;</li> <li>• Niskie kwalifikacje zawodowe;</li> <li>• Brak dużych podmiotów gospodarczych;</li> <li>• Wysoka stopa bezrobocia;</li> <li>• Niski poziom wykształcenia</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Położenie obszaru w centrum Miasta Lidzbark;</li> <li>• Funkcjonowanie wielu budynków użyteczności publicznej, ważnych dla mieszkańców;</li> <li>• Dostęp do infrastruktury kulturalnej;</li> <li>• Wysokie walory krajobrazowe (jeziora);</li> <li>• Wysokie walory krajobrazowo-przyrodnicze, istnienie obszarów prawnie chronionych (4 obszary Natura 2000, 2 parki krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody);</li> <li>• Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii – gospodarka ciepła;</li> <li>• Dobra infrastruktura przestrzenna;</li> <li>• Rozwój szlaków oraz ścieżek rowerowych;</li> <li>• Dobrze rozwinięta sieć drobnych placówek usługowo-handlowych;</li> <li>• Opracowane dokumenty w zakresie polityki społecznej Gminy;</li> </ul>	<p>bezrobotnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Emigracja zarobkowa młodych mieszkańców;</li> <li>• Mała aktywność społeczna;</li> <li>• Mało urozmaicona oferta kulturalna;</li> <li>• Niski poziom bezpieczeństwa publicznego; – występowanie licznych wykroczeń oraz przestępstw;</li> <li>• Niezadowalający stan dróg i chodników;</li> <li>• Brak odpowiedniego wykorzystania walorów turystycznych obszaru;</li> <li>• Niewystarczający odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków;</li> <li>• Brak Planu Gospodarki Niskoemisyjnej;</li> </ul>
<p><b>Szanse</b></p>	<p><b>Zagrożenia</b></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wzrost nakładów w kapitał ludzki;</li> <li>• Stworzenie preferencyjnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości;</li> <li>• Szeroki dostęp do środków zewnętrznych na realizację działań w obszarze polityki społecznej;</li> <li>• Dostępność środków pomocowych na aktywizację zawodową;</li> <li>• Rozwój edukacji w zakresie szkoły</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Migracje zarobkowe młodych, wykształconych osób;</li> <li>• Wzrastające bezrobocie;</li> <li>• Brak skutecznych programów zwalczających bezrobocie;</li> <li>• Niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej;</li> <li>• Ubożenie społeczeństwa;</li> </ul>

<p>wyższej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Adaptacja zniszczonych budynków na cele społeczne;</li> <li>• Rozbudowa i modernizacja bazy turystyczno-rekreacyjnej;</li> <li>• Rozbudowa i modernizacja funkcjonującej infrastruktury kulturalnej;</li> <li>• Wzrost liczby cyklicznych imprez kulturalnych;</li> <li>• Przystąpienie Miasta Lidzbark do Międzynarodowego Stowarzyszenia “Cittaslow – Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia”;</li> <li>• Dostępność środków unijnych na realizację projektów w odnawialną źródło energii;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wzrost patologii społecznej;</li> <li>• Spowolnienie gospodarcze;</li> <li>• Degradacja tkanki miejskiej;</li> <li>• Degradacja środowiska naturalnego;</li> </ul>
---	---

*Źródło: Opracowanie własne.*

## **5. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji**

Obszar zdegradowany na terenie gminy Lidzbark obejmuje centrum miasta Lidzbark oraz tereny bezpośrednio przylegające. Obszar wyznaczony został w oparciu o badania fokusowe przeprowadzone wśród pracowników jednostek samorządu terytorialnego (JST), istotnych Instytucji funkcjonujących na terenie gminy oraz partnerów społeczno – gospodarczych, a także opinie mieszkańców Gminy wyrażone w ankiecie dotyczącej rewitalizacji miasta w latach 2016–2022. W ramach przeprowadzonej delimitacji obszaru zdegradowanego szczególną uwagę zwrócono na występowanie (koncentrację) różnego rodzaju negatywnych zjawisk kryzysowych. Głównym kryterium jakim kierowano się przy delimitacji obszaru było ponadprzeciętne w skali gminy występowanie różnorodnych problemów społecznych. W celu identyfikacji tych problemów oraz ich koncentracji wykorzystano przede wszystkim dane udostępnione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku, Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie, Komisariat Policji w Lidzbarku, Szkoły Podstawowe z obszaru gminy, a także dane z Urzędu Miasta i Gminy w Lidzbarku.

Na podstawie wyników z przeprowadzonych badań uznano, iż w skład obszaru rewitalizacji wchodzi całość obszaru zdegradowanego.

Rysunek 18. Obszar rewitalizacji w na terenie Gminy Lidzbark



Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lidzbark

### 5.1. Charakterystyka obszaru zdegradowanego

Obszar rekomendowany do rewitalizacji na terenie gminy Lidzbark zajmuje powierzchnię 138,10 ha (tj. 0,54% całkowitej powierzchni Gminy) i zamieszkiwany jest przez 4 080 osób (tj. 27,67% ogółu ludności gminy). Tym samym obszar ten spełnia kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, a także *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* (obszar nie większy

niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy).

Obszar rewitalizacji obejmuje swoim zasięgiem centrum miasta Lidzbark. W skład obszaru wchodzi następujące ulice:

- Garbuzy,
- Stare Miasto
- Szosa Lubawska,
- Piaski,
- Jeleńska od 1 do 48 (bez nr 25, 41,43,39),
- Myśliwska,
- Działdowska (od 1 do 26),
- Przemysłowa (od 1 do 10),
- Targowa (od 1 do 9A),
- Zieluńska (od 1 do 7),
- Nowa (nr parzyste od 2 do 8 oraz nieparzyste od 23 do 27),
- Akacyjowa (od nr 1 do 17 oraz 28, 30, 32),
- Brzozowa nr 8 i 72,
- Poświętna,
- Lipowa (od 1 do 53 oraz nr parzyste),
- Dworcowa,
- Sądowa,
- Nowy Rynek,
- Ogrodowa,
- Słomiany Rynek,
- Kościelna,

Obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie gminy Lidzbark obejmuje swoim zasięgiem centrum miasta, w tym najważniejsze obiekty publiczne (m.in. Urząd Miasta i Gminy, MOPS, MGOK), Muzeum Pożarnictwa, tereny mieszkaniowe (m.in. ul. Jeleńska i ul. Myśliwska), teren nadbrzeża jeziora Lidzbarskiego, a także obiekty pełniące różne funkcje usługowe.

Zgodnie z przedstawioną powyżej charakterystyką obszar rewitalizacji wyznaczony w na terenie gminy Lidzbark posiada zróżnicowany charakter i spełnia szereg istotnych funkcji (m.in. administracyjne, gospodarcze, usługowe, społeczne, mieszkaniowe). Jest to

obszar o znacznym potencjalnie wewnętrznym i niezwykle ważnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy, ze względu na zlokalizowane tam obiekty użyteczności publicznej, a także ze względu na potencjał gospodarczo-turystyczny obszaru. Niemniej jednak ze względu na występowanie różnych zjawisk kryzysowych obszar ten wymaga wsparcia w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów i barier rozwojowych oraz wzmocnienia jego wewnętrznego potencjału rozwojowego.

## 5.2. Koncentracja zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji

Przedstawiona poniżej diagnoza została opracowana na podstawie przepisów Ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Lidzbark opiera się na wskaźnikach obrazujących zjawiska i problemy społeczne na danym terenie. Uwzględniając zalecenia, iż obszar wymagający wsparcia stanowi jednostkę charakteryzującą się kumulacją negatywnych zjawisk i procesów oraz stanowiącą szczególne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Analiza wskaźników została opracowana na podstawie danych z ostatniego roku kalendarzowego, tj. 2015.

Tabela 18. Metodologia liczenia wskaźników obligatoryjnych i fakultatywnych

L.p.	Wskaźnik	Metodologia liczenia	Źródło danych
Wskaźniki obligatoryjne - społeczne			
1	Liczba osób bezrobotnych	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne diagnozowanego obszaru; B- liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie



2	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne pow. 12 miesięcy przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne pow. 12 miesięcy diagnozowanego obszaru; B- liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie
3	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby świadczeniobiorców przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba świadczeniobiorców diagnozowanego obszaru; B- liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	MOPS w Lidzbarku
4	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi) w tym czyny karalne nieletnich	Wartość wskaźnika liczona poprzez pomnożenie liczby przestępstw przez 1 tys. ludności, a następnie podzielona przez liczbę mieszkańców diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W -wartość wskaźnika; A-liczba przestępstw diagnozowanego obszaru; B -liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Komisariat Policji w Lidzbarku
5	Liczba mieszkańców zapisanych do Biblioteki	Wartość wskaźnika liczona poprzez pomnożenie liczbę osób zapisanych do biblioteki przez 1 tys. ludności, a następnie podzielona przez liczbę mieszkańców diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W -wartość wskaźnika; A-liczba	Miejska Biblioteka Publiczna w Lidzbarku

		osób zapisanych do biblioteki diagnozowanego obszaru; B – liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	
6	Liczba organizacji pozarządowych	Wartość wskaźnika liczona jako stosunek liczby podmiotów gospodarki narodowej do ogólnej liczby diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: A –liczba podmiotów gospodarki narodowej diagnozowanego obszaru; B –liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Urząd Miasta i Gminy Lidzbark
7	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (język polski i matematyka)	Wartość wskaźnika liczona poprzez dodanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty (język polski i matematyka), a następnie podzielona przez liczbę uczniów diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A/B$ , gdzie: W –wartość wskaźnika; A – suma wyników sprawdzianu szóstoklasisty (język polski i matematyka) uczniów diagnozowanego obszaru; B – liczba uczniów diagnozowanego obszaru piszących test.	OKE Łomża/Szkoła Podstawowa
8	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego (część I)	Wartość wskaźnika liczona poprzez dodanie wyników egzaminu gimnazjalisty (część I) a następnie podzielona przez liczbę uczniów diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A/B$ , gdzie: W –wartość wskaźnika; A – suma wyników egzaminu gimnazjalnego uczniów diagnozowanego obszaru; B – liczba uczniów diagnozowanego obszaru zdających egzamin.	OKE Łomża/Gimnazjum
9	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba osób	Urząd Miasta i Gminy w Lidzbarku

		w wieku przedprodukcyjnym diagnozowanego obszaru; B–liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	
10	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób w wieku produkcyjnym przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A- liczba osób w wieku produkcyjnym diagnozowanego obszaru; B–liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Urząd Miasta i Gminy w Lidzbarku
11	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób w wieku poprodukcyjnym przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba osób w wieku poprodukcyjnym diagnozowanego obszaru; B– liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Urząd Miasta i Gminy w Lidzbarku
Wskaźniki fakultatywne - gospodarczy			
1	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w roku 2015	Wartość wskaźnika liczona poprzez pomnożenie liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych przez 1 tys. ludności, a następnie podzielona przez liczbę mieszkańców diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: A –liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej diagnozowanego obszaru; B – liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Urząd Miasta i Gminy w Lidzbarku
2	Liczba podmiotów gospodarczych (działalność	Wartość wskaźnika liczona poprzez pomnożenie liczby podmiotów gospodarczych przez 1	Urząd Miasta i Gminy Lidzbark

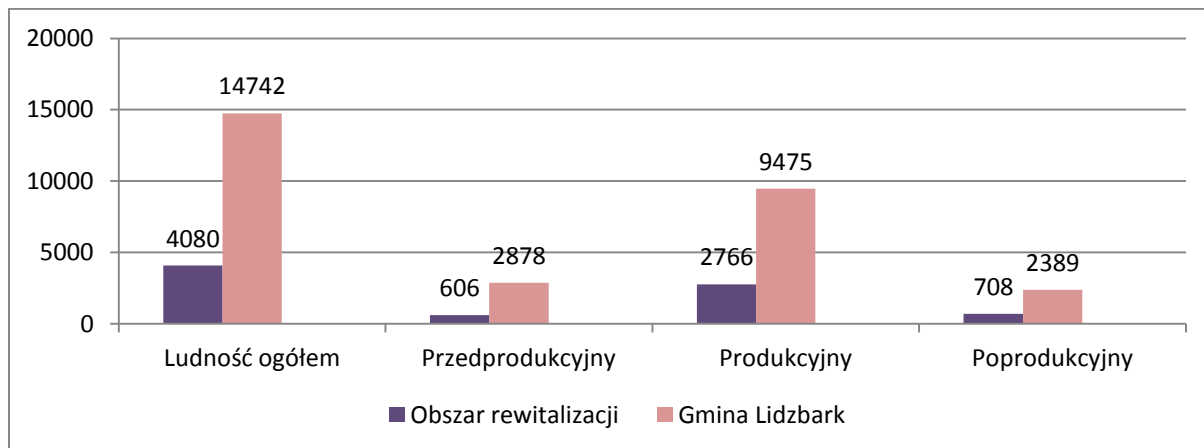
	gospodarczą) w roku 2015	tys. ludności, a następnie podzielona przez liczbę mieszkańców diagnozowanego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: A –liczba podmiotów gospodarki narodowej diagnozowanego obszaru; B – liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym diagnozowanego obszaru.	
3	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym	Wartość wskaźnika liczona przez pomnożenie liczby osób z wykształceniem podstawowym zarejestrowanych jako bezrobotne przez 1 tys. ludności, a następnie podzielnie przez liczbę mieszkańców danego obszaru. Wartość wskaźnika liczona wg. wzoru: $W=A*1000/B$ , gdzie: W - wartość wskaźnika, A-liczba osób z wykształceniem podstawowym zarejestrowanych jako bezrobotne diagnozowanego obszaru; B–liczba mieszkańców diagnozowanego obszaru.	Powiatowy Urząd Pracy w Działdowie

W poniższych punktach zaprezentowano wyniki diagnozy wskaźnikowej w sferze społecznej i gospodarczej, które potwierdzają, że we wskazanym obszarze miasta Lidzbark następuje kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych.

1. Sfera społeczna

Demografia

Rysunek 20. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – demografia



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19. Wskaźniki obciążenia demograficznego

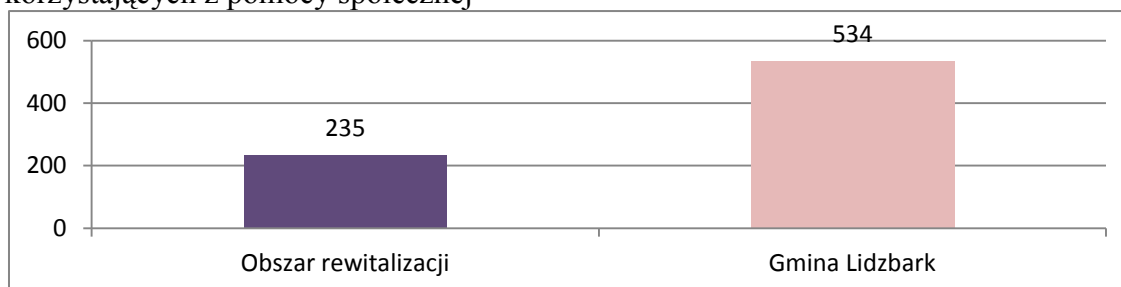
	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym
Obszar rewitalizacji	148,53	677,94	173,53
Gmina Lidzbark	195,22	642,72	162,05

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przedstawionymi danymi wskaźnik obciążenia demograficznego na obszarze rewitalizacji w znacznej mierze jest na poziomie niższym, niż średnia dla Gminy. Mimo iż wartość wskaźnika liczby osób w wieku produkcyjnym jest wyższa niż średnia dla Gminy, to pozostałe wskaźniki są słabsze. **Takie rozłożenie ludności w poszczególnych grupach ekonomicznych świadczy o starzejącym się społeczeństwie zamieszkującym obszar rewitalizacji.**

## Ubóstwo

Rysunek 21. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - liczba osób korzystających z pomocy społecznej



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Wartość wskaźników - ubóstwo

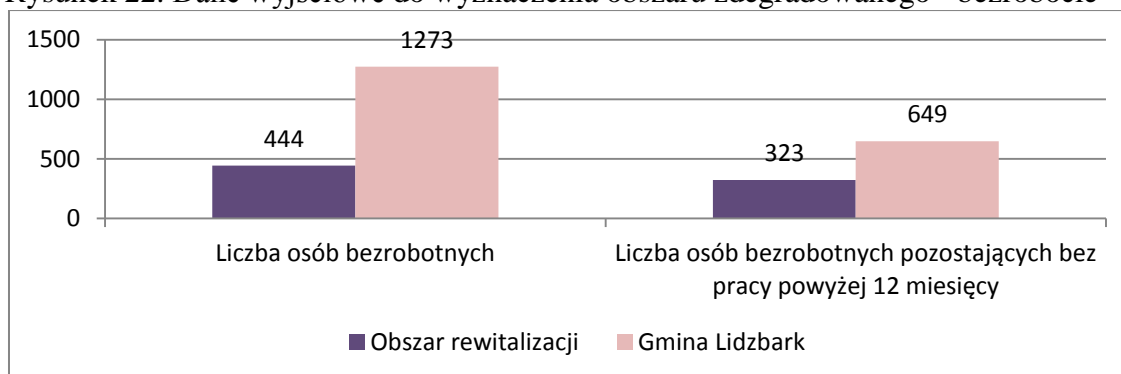
	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
Obszar rewitalizacji	57,60
Gmina Lidzbark	36,22

Źródło: Opracowanie własne

Na obszarze rewitalizacji mieszka 44% wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. **W związku z czym wskaźnik stopnia ubóstwa na terenie obszaru rewitalizacji wyniósł 57,60 i jest znacznie wyższy niż wyliczone średnie wartości dla całej Gminy - 36,22.** Wysoki stopień ubóstwa może doprowadzić do wykluczenia społecznego mieszkańców obszaru.

## Bezrobocie

Rysunek 22. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - bezrobocie



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 21. Wartość wskaźników - bezrobocie

	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy
Obszar rewitalizacji	108,82	79,17
Gmina Lidzbark	86,35	44,02

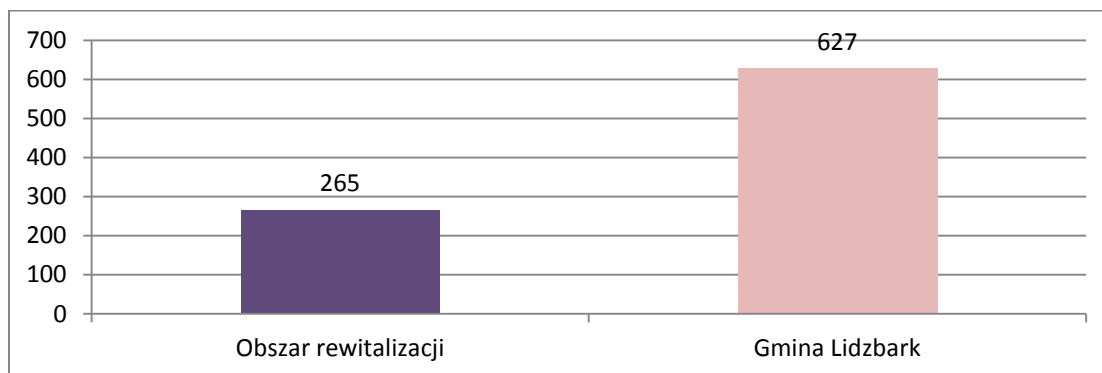
Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z danymi przekazanymi z Powiatowego Urzędu Pracy na terenie obszaru rewitalizacji mieszka 34,87% osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy, wśród nich 72% osób, to bezrobotni pozostający bez pracy powyżej roku.

**Przedstawione powyżej wartości wskazują na trudną sytuację osób zamieszkujących obadany obszar. Wartość wskaźnika liczby osób bezrobotnych dla obszaru wyniosła 108,82, zaś dla Gminy 86,35. W przypadku osób bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy wartość wskaźnika dla obszaru wyniosła 79,14, dla Gminy 44,02.**

### Przestępczość

Rysunek 23. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - przestępczość



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Wartość wskaźników - przestępczość

	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi) w tym czyny karalne nieletnich
Obszar rewitalizacji	64,95
Gmina Lidzbark	42,53

Źródło: Opracowanie własne

**Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Komisariat Policji w Lidzbarku, w minionym roku kalendarzowym na terenie badanego obszaru liczba przestępstw i wykroczeń jest wyższa, niż średnia dla Gminy Lidzbark.** Na poziom przestępczości może mieć wpływ wysoki stopień ubóstwa i bezrobocia występujący na obszarze rewitalizacji, a co za tym idzie niski standard życia mieszkańców obszaru oraz wykluczenie społeczne. Gmina powinna podjąć działania zmierzające do eliminacji aktów wandalizmu i przestępstw przeciwko mieniu, jak i do profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej.

### Poziom edukacji

Tabela 23. Wartość wskaźników - edukacja

	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (język polski i matematyka)	Średni wynik egzaminu gimnazjalnego (część I)
Obszar rewitalizacji	63,28	61,40
Gmina Lidzbark	59,50	61,00

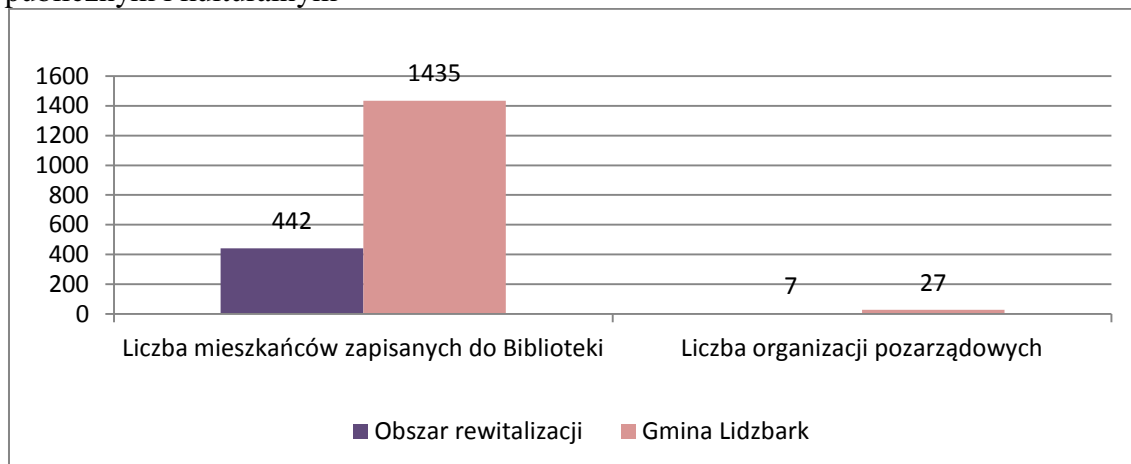
*Źródło: Opracowanie własne*

Do mierników poziomu edukacji należą m.in. wynik sprawdzianu kończącego szkołę podstawową oraz wynik egzaminu gimnazjalnego. Zgodnie z przedstawionymi danymi średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty oraz egzaminu gimnazjalnego wśród uczniów zamieszkujących obszar rewitalizacji jest wyższy niż średnia dla całej gminy. Taki wynik świadczy o dużej determinacji wśród dzieci i młodzieży, a także ich rodziców do pozyskiwania wiedzy, który w przyszłości może mieć wpływ na ich życie zawodowe, a tym samym sytuację społeczną i ekonomiczną.



Poziom uczestnictwa mieszkańców obszaru w życiu publicznym i kulturalnym

Rysunek 24. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – udział w życiu publicznym i kulturalnym



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24. Wartość wskaźników - udział w życiu publicznym i kulturalnym

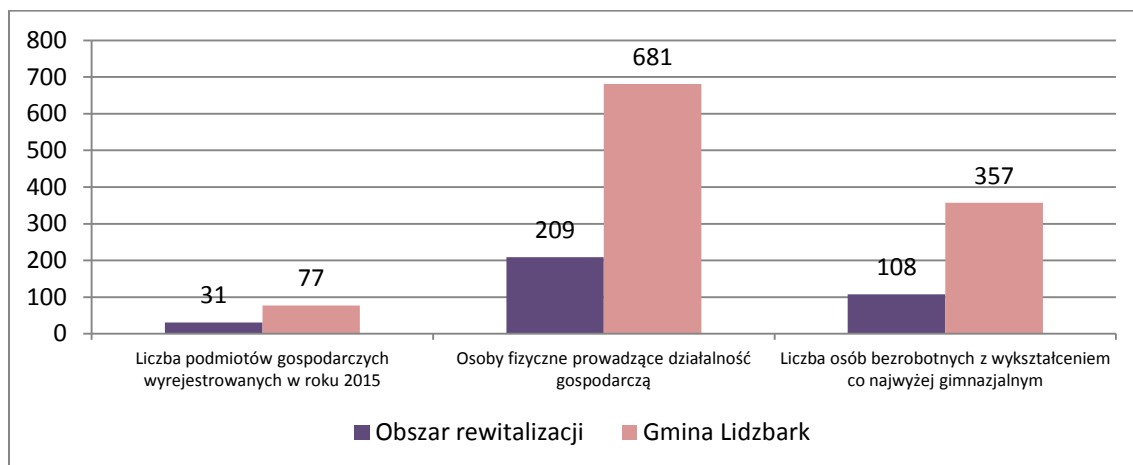
	Liczba mieszkańców zapisanych do Biblioteki	Liczba organizacji pozarządowych
Obszar rewitalizacji	108,33	1,72
Gmina Lidzbark	97,34	1,83

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przedstawionymi danymi wskaźnik organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze rewitalizacji jest niższy od średniej dla Gminy. **Niższy poziom wskaźnika dla badanego obszaru w stosunku do wartości dla Gminy, świadczyć może o mniejszej chęci do angażowania się mieszkańców w życie publiczne i społeczne.** Wskaźnik czytelnictwa jest wyższy niż średnia dla Gminy. Wpływ na to mieć może położenie Biblioteki w centrum miasta, a tym samym dobry dostęp mieszkańców do zasobów Biblioteki.

2. Wskaźnik gospodarczy

Rysunek 25. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – sfera gospodarcza



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 25. Wartość wskaźników – sfera gospodarcza

	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejstrowanych w roku 2015	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym
Obszar rewitalizacji	11,21	75,56	26,47
Gmina Lidzbark	8,13	71,87	24,22

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przedstawionymi w powyższej tabeli danymi poziom aktywności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji nie jest zadowalający. Choć liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na badanym obszarze jest wyższa niż wartość dla Gminy, to liczba osób zamykających swoją działalność wyższa. Brak odpowiedniej wiedzy, a także doświadczenia prowadzi do nierentowności działalności, a tym samym do jego zamknięcia.

Ponadto wśród osób bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji blisko 25%, to osoby z wykształceniem podstawowym. Niski poziom wykształcenia powoduje, iż osoby bezrobotne mają problemy ze znalezieniem pracy. Natomiast długa absencja na rynku pracy prowadzi do wykluczenia zawodowego, a w dalszym czasie wykluczenie społecznego.

### Podsumowanie

Wyniki przeprowadzonej diagnozy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańcami miasta potwierdzają, że w obszarze rewitalizacji kumuluje się szereg negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, na które nakładają się problemy gospodarcze. Badany obszar gminy, które zamieszkuje około 27,67% ludności, charakteryzuje najwyższy w mieście wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysoki udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności ogółem.

Zasadniczym celem działań Programu Rewitalizacji jest ożywienie społeczne i gospodarcze, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społeczno-gospodarczych poprzez: odnowę zdegradowanych obszarów przez zmianę dotychczasowych funkcji na gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne i turystyczne, a także powiązane z nimi i przeprowadzane w tym samym czasie. Oznacza to, że Gmina w ramach Programów Rewitalizacji powinna realizować projekty przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

## 6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji

***Gmina Lidzbark jest miejscem ożywionym i zintegrowanym społecznie. Miejscem kreującym nowe kierunki rozwoju z uwzględnieniem miejscowej tradycji.***

W wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji zniwelowane zostaną problemy społeczne, przestrzenne, jak i gospodarcze, występujące na danym obszarze. Przeprowadzonych działania przyczynią się do szerszej aktywizacji społecznej i zawodowej osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Osoby oraz grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją społeczną uzyskają możliwość szerszego zaspokajania różnych potrzeb życiowych i społecznych. W szczególności zwiększona zostanie możliwość korzystania z różnorodnych usług publicznych (zwłaszcza edukacyjnych i kulturalnych). Ponadto działania rewitalizacyjne przyczynią się do zwiększenia kompetencji i umiejętności zawodowych tych osób i grup, a tym samym do wzmocnienia ich pozycji konkurencyjnej na rynku pracy.

W następstwie przeprowadzonej rewitalizacji utworzone zostaną nowe przestrzenie publiczne służące zaspokajaniu różnorodnych potrzeb (m.in. kulturalnych i rekreacyjno-wypoczynkowych) mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy. Utworzone oraz zagospodarowane przestrzenie publiczne oraz prywatne, będą mogły służyć podejmowaniu różnych inicjatyw (m.in. kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, itp.) zarówno przez podmioty publiczne (np. instytucje kultury), jak również przez samych mieszkańców. Tym samym przestrzenie będą służyć szerszej integracji oraz aktywizacji mieszkańców w różnych sferach życia społecznego.

Obszar rewitalizacji stanie się atrakcyjny pod względem zamieszkania i inwestowania.

## 7. Cele rewitalizacji

Głównym celem działań rewitalizacyjnych przewidzianych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016–2022 jest zmniejszenie skali występowania negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Powyższy cel główny realizowany będzie przez pięć celów strategicznych, odpowiadających poszczególnym sferom procesu rewitalizacji (tj. społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej, środowiskowej i technicznej).

<b>Cel główny</b>
<i><b>Poprawa jakości życia mieszkańców oraz podniesienie walorów estetycznych Gminy Lidzbark, jako miejsca zamieszkania oraz atrakcji turystycznej.</b></i>

1. Cel społeczny
<b>Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizacji.</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>1.1. Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;</li> <li>1.2. Przeciwdziałanie patologiom społecznym;</li> <li>1.3. Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem</li> <li>1.4. Działania na rzecz aktywności środowisk dziecięcych i młodzieżowych w tym poprawa warunków nauki oraz wychowania przedszkolnego;</li> <li>1.5. Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej</li> <li>1.6. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</li> <li>1.7. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;</li> <li>1.8. Wzrost zaangażowania mieszkańców w inicjatywy obywatelskie;</li> <li>1.9. Poprawy bezpieczeństwa publicznego</li> <li>1.10. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej;</li> </ul>

2. Cel przestrzenno-funkcjonalny

**Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.**

- 2.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej;
- 2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;
- 2.3. Działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych;
- 2.4. Działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych;
- 2.5. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;
- 2.6. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych;

3. Cel gospodarczy

**Ożywienie lokalnej gospodarki.**

- 3.1. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim dla rozwoju lokalnego handlu i usług;
- 3.2. Wsparcie i promocja przedsiębiorczości podmiotów sektora MŚP;
- 3.3. Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających rozwój spółdzielni socjalnych, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
- 3.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej;

4. Cel środowiskowy

**Poprawa jakości środowiska naturalnego oraz wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.**

- 4.1. Ochrona i zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych miasta;
- 4.2. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców;
- 4.3. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i poprawa klimatu akustycznego;
- 4.4. Poprawa efektywności energetycznej budynków;

4.5.Wspieranie inicjatyw proekologicznych;

5. Cel techniczny

**Poprawa warunków mieszkaniowych oraz estetyki budynków użyteczności publicznej**

- 5.1.Modernizacja obiektów użyteczności publicznej;
- 5.2.Modernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- 5.3.Zachowanie i rewitalizacja budynków oraz obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych;

## 8. Wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Głównym celem działań Lokalnego Programu Rewitalizacji jest ożywienie społeczne oraz gospodarcze, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego (w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społecznych oraz gospodarczych). Oznacza to, iż projekty realizowane w ramach LPR powinny przyczyniać się do rozwoju gospodarczego, do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz do podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Poniżej przedstawiono projekty podstawowe, bez który osiągnięcie zakładanych celów rewitalizacji nie będzie możliwe, a także projekty komplementarne (uzupełniające), które wpisują się w cele niniejszego dokumentu.

Rysunek 19. Mapa projektów



Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lidzbark



## 8.1.Przedsięwzięcia podstawowe

Tabela 26. Wykaz projektów podstawowych

Projekt podstawowe	
Projekt 1	
Tytuł projektu	Młodzi – aktywni. Klub Integracji Społecznej.
Podmioty realizujące	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku
Zakres zadań	<p>Celem projektu jest podniesienie aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gmin Lidzbark. W ramach projektu utworzone zostaną dwa Kluby Integracji Społecznej w gminach Lidzbark. Dla każdego z uczestników zostanie wypracowana Indywidualna Ścieżka Reintegracji, w oparciu o którą będzie realizowane wsparcie. Wsparcie obejmie cykl warsztatów motywacyjnych i kształcących kompetencje społeczne i interpersonalne, wsparcie psychologa, wsparcie trenera pracy, doradztwo zawodowe.</p> <p>Uczestnicy będą kierowani na kursy zawodowe i kwalifikacyjne, staże u pracodawców oraz prace społeczno-użyteczne. Efektem projektu będzie podjęcie zatrudnienia oraz podniesienie aktywności społecznej i gotowości do zatrudnienia.</p> <p>Podniesienie stopnia aktywności społecznej i zawodowej osób, zagrożonych wykluczeniem społecznym i/lub ubóstwem w wieku 15–30 lat, zamieszkujących gminy Lidzbark, w okresie 24 m-cy poprzez wsparcie świadczone im w ramach Klubów Integracji Społecznej.</p> <p>W odniesieniu do osób uczestniczących dzięki kompleksowemu wsparciu wypracowana zostanie trwała zmiana: podniosą motywację do poprawy sytuacji życiowej i rodzinnej, zwiększą aktywność społeczną, podniosą gotowość do zatrudnienia,</p>

	<p>nabędą kompetencje i kwalifikacje zawodowe, podniosą poziom umiejętności i kompetencji interpersonalnych i społecznych.</p> <p>Siedziba KIS będzie mieściła się przy ul. Jeleńskie 15, w nowo utworzonym Lidzbarskim Centrum Aktywności Młodych.</p>
Lokalizacja	Lidzbarskie Centrum Aktywności Młodych, ul. Jeleńska 15, Lidzbark
Wartość projektu (PLN)	690467,50
Okres realizacji	2016-2020
Priorytet inwestycyjny	9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zaktywizowanie społeczne i zawodowe mieszkańców obszaru;</li> <li>- zintegrowane społecznie osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami gminy;</li> <li>- zwiększone kompetencje społeczne mieszkańców;</li> <li>- zwiększona aktywność kulturalna mieszkańców;</li> <li>- zwiększona liczba inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</li> <li>2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</li> <li>3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.</li> </ol>
Wskaźniki produktu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</li> <li>2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.</li> </ol>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, sprawozdania, listy obecności,

	ankiety uczestników, wywiady z uczestnikami, zaświadczenia, certyfikaty, umowy, opinie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;  1.2. Przeciwdziałanie patologiom społecznym;  1.3. Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem;  1.5. Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;  1.6. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</p>
<b>Projekt 2</b>	
Tytuł projektu	Lidzbarskie Centrum Aktywności Młodych
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>W ramach projektu zrewitalizowany zostanie budynek po starej kotłowni przy ul. Jeleńskiej 15. Powstanie tam nowoczesne Centrum Aktywizacji Młodych. Przedsięwzięcie będzie ukierunkowane na utworzenie centrum integracji społecznej w adaptowanych pomieszczeniach po byłej kotłowni, wyposażenie w niezbędny do funkcjonowania sprzęt oraz wsparcie w funkcjonowanie przez okres 5 lat trwałości projektu.</p> <p>Realizacja w/w projektu wpłynie na rozwój sfery społecznej oraz przestrzenno-infrastrukturalnej. Teren zostanie zagospodarowany, powstanie centrum aktywizacji młodych. Miejsce znakomicie nadaje się wykorzystanie w sferze społecznej poprzez wykorzystanie zrewitalizowanych terenów do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży oraz na włączenie społeczne osób długotrwale bezrobotnych poprzez stworzenie</p>

	<p>nowych miejsc pracy. Z obiektu będzie realizowany projekt w ramach tworzenia Klubu Integracji Społecznej.</p> <p>W Centrum Aktywizacji Młodych w Lidzbarku będzie mieściła się siedziba Klubu Integracji Społecznej, który będzie realizował zadania z zakresu podniesienie aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gmin Lidzbark, a szczególnie z obszaru rewitalizacji.</p>
Lokalizacja	Ul. Jeleńska 15, Lidzbark
Wartość projektu (PLN)	250 000,00
Okres realizacji	2016-2020
Priorytet inwestycyjny	9a - Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zaktywizowani społecznie i zawodowo mieszkańcy obszarów wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;</li> <li>- zwiększone kompetencje społeczne i zawodowe mieszkańców;</li> <li>- zwiększona liczba obiektów pełniących funkcje społeczne i edukacyjne;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	- Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury [osoby/rok];
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej [szt.];</li> <li>- Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej [szt.];</li> <li>- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.];</li> </ul>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, rachunki, dokumentacja techniczna, dziennik budowy, protokoły odbioru, pozwolenie na użytkowanie.
Sposób mierzenia	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex

rezultatów	post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;                      1.2. Przeciwdziałanie patologiom społecznym;                      1.3. Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem</p> <p><b>Cel 2. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.</b></p> <p>2.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej;                      2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;                      2.5. Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;</p>
Projekt 3	
Tytuł projektu	AKTYWNE WŁĄCZENIE – SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO
Podmioty realizujące	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku
Zakres zadań	<p>Projekt zakłada wsparcie działań, mających na celu podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gminy Lidzbark (obszar rewitalizacji). Grupę docelową projektu będą stanowić osoby zagrożone ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego w tym osoby bezrobotne oddalone od rynku pracy (III profil) oraz otoczenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym.</p> <p>Główne działania:</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób bezrobotnych najbardziej oddalonych od rynku pracy (III profil) – trening kompetencji i</p>

	<p>umiejętności społecznych; indywidualne spotkania rozwojowe elementami coachingu; trening kompetencji życiowych, prace społeczno – użyteczne.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób nieaktywnych zawodowo trening kompetencji i umiejętności społecznych; indywidualne spotkania rozwojowe elementami coachingu; trening kompetencji życiowych, kursy zawodowe, trening pracy.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób doświadczających przemocy domowe – Indywidualne konsultacje psychologiczne, trening kompetencji dla ofiar przemocy, warsztaty, grupa wsparcia, trening kompetencji rodzicielskich.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla rodzin wieloprotblemowych wraz z najbliższym otoczeniem, trening integracji emocjonalnej, trening komunikacji partnerskiej, trening kompetencji rodzicielskich, indywidualne spotkania z psychoterapeutą</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób uzależnionych i z rodzin w których występuje uzależnienie indywidualne spotkania z psychologiem, grupa wsparcia edukacyjno – rozwojowa, trening kompetencji życiowych;</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób w wieku +50 trening kompetencji i umiejętności, trening pamięci, zespół ćwiczeń psychoruchowych, kurs komputerowy, indywidualne spotkania z psychologiem.</p> <p>Instrument aktywizacji społecznej – praca socjalna Wszyscy uczestnicy projektu zostaną objęci kontraktami socjalnymi.</p> <p>Działania prowadzone przez MOPS Lidzbark będą skierowane przede wszystkim do osób z obszaru rewitalizacji.</p> <p>Podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy</p>
--	--

	Lidzbark. Poprzez zróżnicowane działania w ramach ścieżki reintegracji opartej na indywidualnych diagnozach potrzeb. Projekt przyczyni się do ograniczenia ryzyka przerwania aktywności zawodowej oraz ubóstwa i wykluczenia społecznego przez co zgodny jest z celem szczegółowym priorytetu inwestycyjnego 9i jakim jest Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społ. poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno –zawodowej.
Lokalizacja	MOPS w Lidzbarku, teren przy Jeziorze Lidzbarskim.
Wartość projektu (PLN)	1 612 260 zł.
Okres realizacji	2016-2018
Priorytet inwestycyjny	9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zaktywizowanie społeczne i zawodowe mieszkańców obszaru;</li> <li>- zintegrowane społecznie osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami gminy;</li> <li>- zwiększone kompetencje społeczne mieszkańców;</li> <li>- zwiększona aktywność kulturalna mieszkańców;</li> <li>- zwiększona liczba inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</li> <li>2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</li> <li>3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.</li> </ol>
Wskaźniki produktu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</li> </ol>

	2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, sprawozdania, listy obecności, ankiety uczestników, wywiady z uczestnikami, zaświadczenia, certyfikaty, umowy, opinie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;  1.2. Przeciwdziałanie patologiom społecznym;  1.3. Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem;  1.5. Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;  1.6. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</p>
<b>Projekt 4</b>	
Tytuł projektu	Zagospodarowanie pustych przestrzeni przy Jeziorze Lidzbarskim
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>W ramach projektu zagospodarowany zostanie teren przy Jeziorze Lidzbarskim. Zrewitalizowane zostaną tereny do niego przyległe, wieża widokowa, ścieżka. Jest to kontynuacja zadania pn. Zagospodarowanie pustych przestrzeni nad Jeziorem Lidzbarskim wraz z budową systemu monitoringu.</p> <p>Inwestycja ta przyczyni się do zwiększenia przedsiębiorczości. Miejsce znakomicie nadaje się wykorzystanie w sferze społecznej poprzez wykorzystanie zrewitalizowanych terenów do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży oraz na włączenie społeczne osób długotrwale bezrobotnych poprzez stworzenie</p>



	<p>nowych miejsc pracy. Miejsce to wpłynie na wzrost aktywności oraz integracji i aktywności kulturalnej mieszkańców. Odbywać się tam będą imprezy plenerowe organizowane przez MGOK w Lidzbarku.</p> <p>Ponadto zagospodarowany teren przy jeziorze Lidzbarskim będzie służył osobom z terenu rewitalizacji, a także uczestnikom projektu AKTYWNE WŁĄCZENIE – SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO. Na danym obszarze będą realizowane spotkania mające na celu integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji z mieszkańcami całej Gminy, a także ich aktywizację społeczną i zawodową. Działania integracyjne realizowane na nowo zagospodarowanym terenie będą dopełnieniem działań aktywizacyjnych w ramach projektu „AKTYWNE WŁĄCZENIE – SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO” realizowanego przez MOPS.</p>
Lokalizacja	Teren przy jeziorze Lidzbarskim
Wartość projektu (PLN)	500 000,00
Okres realizacji	2016-2018
Priorytet inwestycyjny	9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej;</li> <li>- nowo utworzona przestrzeń służąca zaspokajaniu potrzeb mieszkańców;</li> <li>- poprawa estetyki miasta i zagospodarowanie terenów zielonych;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	- Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [osoby];
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha];</li> <li>- Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m<sup>2</sup>];</li> </ul>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, rachunki, dokumentacja techniczna, dziennik budowy, protokoły odbioru, pozwolenie

	na użytkowanie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;  1.2.Przeciwdziałanie patologiom społecznym;  1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej  1.6.Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;  1.7.Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;</p> <p><b>Cel 2. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.</b></p> <p>2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;  2.3. Działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych;  2.5.Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;  2.6.Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych;</p>
Projekt 5	
Tytuł projektu	Wsparcie rodzin
Podmioty realizujące	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Lidzbarku
Zakres zadań	Projekt odpowiada na potrzeby rodzin wieloproblemowych z terenu Miasta i Gminy Lidzbark. Projekt stanowi odpowiedź na problemy rodzin i dzieci borykających się z aktualnymi problemami społecznymi. W związku z tym proponujemy kompleksową koncepcję wsparcia funkcjonowania rodziny poprzez usługi poradnictwa specjalistycznego w tym np. poradnictwo w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz obejmujące wsparcie rodziny, opiekę nad osobą z niepełnosprawnością, a także terapię rodzinną. Będą

	<p>świadczone jako jeden z elementów szerszego kompleksowego wsparcia.</p> <p>Preferowane do objęcia wsparciem są osoby zamieszkujące na obszarze rewitalizacji.</p> <p>W ramach projektu proponujemy realizację ścieżki wsparcia rodziny, która opierać się będzie na koncepcji Systemowej Aktywizacji Rodzin, której autorem jest Salvadore Minuchin. Jest to kompleksowa koncepcja pracy z rodziną mająca na celu pomoc rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. SAR jest wynikiem wielopłaszczyznowego spojrzenia na rodzinę gdzie pod uwagę brany jest rozwój indywidualny każdego członka rodziny pamiętając przy tym, że jest on częścią całości. Odbiorcami programu SAR są rodziny (rodzice, opiekunowie prawni, dzieci) oraz osoby wspierające rodzinę (pracownicy socjalni, asystenci rodziny, zewnątrzni eksperci- mediatorzy, coachowie). Na SAR składa się: trening budowania relacji rodzinnych, trening integracji emocjonalnej, trening komunikacji partnerskiej, trening kompetencji rodzicielskich, trening zastępowania agresji skoncentrowany na korytowaniu agresywnego zachowania, doradztwo i poradnictwo, grupy wsparcia i grupy samopomocowe.</p>
Lokalizacja	Ul. Jeleńska 26, park przy ul. Myśliwskiej w Lidzbarku
Wartość projektu (PLN)	230 000,00
Okres realizacji	2016-2020
Priorytet inwestycyjny	9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zaktywizowanie społeczne i zawodowe mieszkańców obszaru;</li> <li>- zintegrowane społecznie osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami gminy;</li> <li>- zwiększone kompetencje społeczne mieszkańców;</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zwiększona aktywność kulturalna mieszkańców;</li> <li>- zwiększona liczba inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</li> <li>2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</li> <li>3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.</li> </ol>
Wskaźniki produktu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</li> <li>2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.</li> </ol>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, sprawozdania, listy obecności, ankiety uczestników, wywiady z uczestnikami, zaświadczenia, certyfikaty, umowy, opinie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1.1.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;</li> <li>1.2.Przeciwdziałanie patologiom społecznym;</li> <li>1.3.Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem;</li> <li>1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;</li> <li>1.6.Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</li> </ol>

Projekt 6	
Tytuł projektu	Rewitalizacja terenów zdegradowanych przy ul. Myśliwskiej
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>W ramach projektu zrewitalizowany zostanie teren przy ul. Myśliwskiej. Powstanie tam nowoczesny park rekreacyjny objęty systemem monitoringu. Na terenie parku powstanie: plac zabaw dla dzieci, siłownia zewnętrzna dla młodzieży oraz dorosłych, monitoring, usytuowane zostaną ławki i miejsca do gier plenerowych.</p> <p>Realizacja w/w projektu wpłynie na rozwój sfery społecznej oraz przestrzenno-infrastrukturalnej. Teren zostanie zagospodarowany, powstanie plac zabaw, siłownia zewnętrzna, dla bezpieczeństwa użytkowników teren będzie objęty monitoringiem. Miejsce znakomicie nadaje się wykorzystanie w sferze społecznej poprzez wykorzystanie zrewitalizowanych terenów do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży oraz na włączenie społeczne osób długotrwale bezrobotnych poprzez stworzenie nowych miejsc pracy. Miejsce to wpłynie na wzrost aktywności oraz integracji i aktywności rekreacyjnej mieszkańców. Z obiektu będą korzystać również podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku.</p> <p>Ponadto zagospodarowany teren przy ul. Myśliwskiej będzie służył osobom z terenu rewitalizacji, a także uczestnikom projektu „Wsparcie rodzin”. Na danym obszarze będą realizowane spotkania mające na celu integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji z mieszkańcami całej Gminy, a także ich aktywizację społeczną i zawodową. Działania integracyjne realizowane na nowo zagospodarowanym terenie będą dopełnieniem działań aktywizacyjnych w ramach projektu „Wsparcie rodzin” realizowanego przez MOPS.</p>
Lokalizacja	Ul. Myśliwska, Lidzbark
Wartość projektu	200 000,00

(PLN)	
Okres realizacji	2016-2018
Priorytet inwestycyjny	9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
Rezultaty	- poprawa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej; - nowo utworzona przestrzeń służąca zaspokajaniu potrzeb mieszkańców; - poprawiona estetyka miasta i zagospodarowanie terenów zielonych;
Wskaźniki rezultatu	- Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [osoby];
Wskaźniki produktu	- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]; - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m2];
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, rachunki, dokumentacja techniczna, dziennik budowy, protokoły odbioru, pozwolenie na użytkowanie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.3.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu; 1.4.Przeciwdziałanie patologiom społecznym; 1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej 1.6.Wzrost aktywności społecznej mieszkańców; 1.7.Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;</p> <p><b>Cel 2. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.</b></p> <p>2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta; 2.3. Działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych;</p>

	<p>2.7.Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;</p> <p>2.8.Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych;</p>
Projekt 7	
Tytuł projektu	Wykorzystaj swoją szansę
Podmioty realizujące	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Zakres zadań	<p>Projekt zakłada wsparcie działań, mających na celu podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Miasta i Gminy Lidzbark. Grupę docelową projektu będą stanowić osoby zagrożone ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego w tym osoby bezrobotne oddalone od rynku pracy (III profil) oraz otoczenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym. Uczestnicy zostaną podzieleni na 4 podgrupy zgodnie ze zdefiniowanymi deficytami/problemami występującymi na terenie realizacji projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. osoby uwikłane przez życie,</li> <li>2. rodziny z dysfunkcjami,</li> <li>3. osoby dziedziczące uzależnienia od pomocy społecznej,</li> <li>4. osoby powyżej 50-tego roku życia.</li> </ol> <p>Główne działania :</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób uwikłanych przez życie- codzienne wsparcie asystenckie, w szczególnych przypadkach realizowane przez osoby o podobnej historii życiowej. Działania te mają na celu wsparcie procesów wewnętrznych psychologicznych i resocjalizacyjnych, pomoc w codziennych czynnościach, planowaniu i realizacji zadań, usługi asystenta rodziny, usługi asystenta osoby niepełnosprawnej.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla rodzin z dysfunkcjami- trening kompetencji rodzicielskich, trening kompetencji partnerskich,</p>

	<p>trening kompetencji społecznych, a także praca rozwojowa z dziećmi, doradztwo psychologiczne i psychospołeczne. Wszyscy uczestnicy zostaną objęci opieką asystenta rodziny.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób dziedziczących uzależnienia od pomocy społecznej- trening dorosłości, konsultowanie celów życiowych i planów ich realizacji. Doradztwo oraz pomoc przy tworzeniu kariery zawodowej. Pomoc i wyposażenie w narzędzia, które są niezbędne do życia, szkolenia komputerowe, prawo jazdy, szkolenia językowe.</p> <p>Ścieżka reintegracji dla osób powyżej 50-tego roku życia- trening pamięci, kurs komputerowy oraz nauka korzystania z Internetu, treningi psychoruchowe, połączenie zajęć edukacyjnych z psychoterapią i fizjoterapią, trening kompetencji społecznych.</p> <p>Instrument aktywizacji społecznej – praca socjalna Wszyscy uczestnicy projektu zostaną objęci kontraktami socjalnymi.</p> <p>Działania prowadzone przez MOPS Lidzbark będą skierowane przede wszystkim do osób z obszaru rewitalizacji.</p> <p>Działania prowadzone przez MOPS Lidzbark będą skierowane przede wszystkim do osób z obszaru rewitalizacji.</p> <p>Podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Miasta i Gminy Lidzbark. Poprzez zróżnicowane działania w ramach ścieżki reintegracji opartej na indywidualnych diagnozach potrzeb. Projekt przyczyni się do ograniczenia ryzyka przerwania aktywności zawodowej oraz ubóstwa i wykluczenia społecznego przez co zgodny jest z celem szczegółowym priorytetu inwestycyjnego i jakim jest Aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społ. poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno –zawodowej.</p>
Lokalizacja	Ul. Jeleńska 26, Lidzbark, zrewitalizowany obszar byłego targowiska, nad rzeką Wel w Lidzbarku
Wartość projektu (PLN)	195 000,00



Okres realizacji	2016-2020
Priorytet inwestycyjny	9i – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- zaktywizowanie społeczne i zawodowe mieszkańców obszaru;</li> <li>- zintegrowane społecznie osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami gminy;</li> <li>- zwiększone kompetencje społeczne mieszkańców;</li> <li>- zwiększona aktywność kulturalna mieszkańców;</li> <li>- zwiększona liczba inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek).</li> <li>2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu.</li> <li>3. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.</li> </ol>
Wskaźniki produktu	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</li> <li>2. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.</li> </ol>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, sprawozdania, listy obecności, ankiety uczestników, wywiady z uczestnikami, zaświadczenia, certyfikaty, umowy, opinie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1.1.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;</li> <li>1.2.Przeciwdziałanie patologiom społecznym;</li> </ol>

	<p>1.3.Działania służące zwiększeniu poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem;</p> <p>1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;</p> <p>1.6.Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</p>
<b>Projekt 8</b>	
Tytuł projektu	Modernizacja terenu obecnego targowiska w Lidzbarku
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>W ramach projektu zagospodarowany zostanie teren zdegradowanego targowiska wraz z zagospodarowanie terenu nad rzeką Wel. Zrewitalizowane zostanie targowisko i tereny do niego przyległe, powstanie parking, tereny wypoczynkowe, ścieżki, skwer oraz rekreacyjne m.in. skate park, fitness zewnętrzny, plac zabaw, łączka biwaczkowa, mini plaża.</p> <p>Realizacja w/w projektu wpłynie na rozwój gospodarczy, teren targowiska zostanie zagospodarowany, co przyczyni się do zwiększenia przedsiębiorczości, ponadto część tego terenu zostanie przeznaczona na stworzenie miejsca do czynnego i biernego wypoczynku. Miejsce znakomicie nadaje się wykorzystanie w sferze społecznej poprzez wykorzystanie zrewitalizowanych terenów do prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży oraz na włączenie społeczne osób długotrwale bezrobotnych poprzez stworzenie nowych miejsc pracy.</p>
Lokalizacja	Targowisko, teren nad rzeką Wel
Wartość projektu (PLN)	1 500 000,00
Okres realizacji	2016-2018
Priorytet inwestycyjny	9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- poprawa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej;</li> <li>- nowo utworzona przestrzeń służąca zaspokajaniu potrzeb</li> </ul>

	<p>mieszkańców;</p> <p>- poprawiona estetyka miasta i zagospodarowanie terenów zielonych;</p>
Wskaźniki rezultatu	- Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach [osoby];
Wskaźniki produktu	<p>- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha];</p> <p>- Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m<sup>2</sup>];</p>
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, rachunki, dokumentacja techniczna, dziennik budowy, protokoły odbioru, pozwolenie na użytkowanie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1.Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</p> <p>1.2.Przeciwdziałanie patologiom społecznym;</p> <p>1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej</p> <p>1.6.Wzrost aktywności społecznej mieszkańców;</p> <p>1.7.Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;</p> <p><b>Cel 2. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.</b></p> <p>2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;</p> <p>2.3. Działania dotyczące podniesienia walorów estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych;</p> <p>2.5.Działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej i turystycznej;</p> <p>2.6.Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych;</p>
Projekt 9	
Tytuł projektu	Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające

	na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>U dziewczynek z rodzin wykluczonych społecznie występuje podwyższone prawdopodobieństwo zachorowania na raka szyjki macicy ze względu na częste niedożywienie, brak higieny osobistej i warunki finansowe. Planuje się uruchomienie programu profilaktyki raka szyjki macicy wśród młodych dziewcząt w wieku 11- 15 lat, aby wyrównać szanse równego dostępu do świadczeń medycznych. W tym celu należy przystosować pomieszczenie do punktu podania szczepionki.</p> <p>Celem projektu jest:</p> <p>Zmniejszenie ryzyka zachorowalności na raka szyjki macicy wśród młodych dziewcząt.</p> <p>Zwiększenie dostępu do świadczeń zdrowotnych osobom wykluczonym.</p>
Lokalizacja	Przychodnia Zdrowia w Lidzbarku, ul. Brzozowa
Wartość projektu (PLN)	230 000,00
Okres realizacji	2016-2020
Priorytet inwestycyjny	9iv – Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> <li>- włączenie społeczne,</li> <li>- poprawa jakości życia mieszkańców,</li> <li>- zwiększony dostęp do opieki zdrowotnej.</li> </ul>
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych, istniejących po zakończeniu projektu.
Wskaźniki produktu	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie.
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, sprawozdania, zaświadczenia.
Sposób mierzenia	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex

rezultatów	post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<p><b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b></p> <p>1.1.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu;</p> <p>1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej;</p> <p>1.10.Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej;</p>
Projekt 10	
Tytuł projektu	Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy – modernizacja pomieszczeń
Podmioty realizujące	Gmina Lidzbark
Zakres zadań	<p>U dziewczynek z rodzin wykluczonych społecznie występuje podwyższone prawdopodobieństwo zachorowania na raka szyjki macicy ze względu na częste niedożywienie, brak higieny osobistej i warunki finansowe. Planuje się uruchomienie programu profilaktyki raka szyjki macicy wśród młodych dziewcząt w wieku 11- 15 lat, aby wyrównać szanse równego dostępu do świadczeń medycznych. W tym celu należy przystosować pomieszczenie do punktu podania szczepionki. W związku z powyższym należy wyremontować pomieszczenie w Przychodni Zdrowia w Lidzbarku oraz zakupić zestaw komputerowy i wyposażenie tego pomieszczenia. Niezbędne jest też stworzenie bazy danych osób kwalifikujących się do szczepienia oraz zakup wymaganej ilości szczepionki w celu jej nieodpłatnego podania.</p>
Lokalizacja	Przychodnia Zdrowia w Lidzbarku, ul. Brzozowa
Wartość projektu (PLN)	80 000,00
Okres realizacji	2016-2018
Priorytet inwestycyjny	9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich

	i wiejskich
Rezultaty	- poprawa jakości życia mieszkańców, - zwiększony dostęp do opieki zdrowotnej, - poprawa infrastruktury publicznej.
Wskaźniki rezultatu	Liczba osób korzystających z rewitalizowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich [osoby];
Wskaźniki produktu	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]; Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m2]; Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]; Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.];
Źródło danych	Wnioski o płatność, faktury, rachunki, dokumentacja techniczna, dziennik budowy, protokoły odbioru, pozwolenie na użytkowanie.
Sposób mierzenia rezultatów	Monitoring bieżący, roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	<b>Cel 1. Rozwój kapitału społecznego oraz zapobieganie i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym w obszarze rewitalizowanym.</b> 1.2.Przeciwdziałanie wykluczaniu społecznemu; 1.5.Polepszenie jakości życia społeczności lokalnej; 1.10.Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej; <b>Cel 2. Poprawa infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz przestrzennej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców.</b> 2.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej; 2.2. Zapewnienie spójności przestrzenno-funkcjonalnej miasta;

## 8.2. Przedsięwzięcia komplementarne

Tabela 27. Wykaz projektów komplementarnych

<b>Projekty uzupełniające</b>			
L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projekty	Uzasadnienie
<b>Adaptacja, modernizacja, i termomodernizacja budynków</b>			
1	Gminy Lidzbark	Rewitalizacja budynku po byłym zakładzie produkcyjnym	<p>W ramach projektu zostanie poddany rewitalizacji budynek po byłym zakładzie dziewiarskim. W części budynku powstaną jednostki organizacyjne Gminy Lidzbark oraz pomieszczenia dla organizacji pozarządowych, druga część budynku zostanie wykorzystana na potrzeby kulturalne i społeczne.</p> <p>W budynku będą mogły korzystać osoby wyłączone społecznie, mało aktywne, zagrożone wykluczeniem, starsze oraz z rodzin patologicznych. Rewitalizacja wpłynie również na znaczną poprawę estetyki miasta oraz na pobudzenie gospodarcze.</p>
2	Gminy Lidzbark	Rewitalizacja budynku na terenie powojkowym	<p>W ramach projektu zostanie poddany rewitalizacji budynek znajdujący się na terenie powojkowym. W ramach rewitalizacji budynek zostanie całkowicie odrestaurowany. W środku powstaną pomieszczenia socjalne dla korzystających z niego stowarzyszeń sportowych, ponadto na wysokim parterze powstanie sala konferencyjna oraz pomieszczenia dla stowarzyszeń działających w sferze kultury fizycznej i sportu. Wykorzystana na potrzeby kulturalne, sportowe i społeczne. Zrewitalizowany budynek stanie się budynkiem do realizacji zadań sportowych, rekreacyjnych i społecznych. Młodzi sportowcy korzystający ze znajdującego się</p>

			<p>obok kompleksu sportowego będą mogli w normalnych warunkach przygotować się do startów i udziału we wszelkiego typu zawodach , meczach i turniejach. W Sali konferencyjnej będą mogły odbywać się wszelkiego rodzaju konferencje, szkolenia dla wszystkich osób, zarówno dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo, jak również dla osób wyłączonych społecznie, mało aktywnych, zagrożonych wykluczeniem, starszych. Rewitalizacja wpłynie również na znaczną poprawę estetyki miasta oraz na pobudzenie gospodarcze.</p>
3	Gmina Lidzbark	<p>Poprawa estetyki: Plac Hallera, Krótka, Stare Miasto, Działdowska, Zamkowa, Mickiewicza, Słomiany Rynek, Kościelna, Podgórna, Sądowa w Lidzbarku</p>	<p>W ramach projektu zostaną poddane rewitalizacji Plac Hallera, Krótka, Stare Miasto, Działdowska, Zamkowa, Mickiewicza, Kościelna, Podgórna, Słomiany Rynek, Sądowa – zabytkowa część miasta Lidzbark. W ramach projektu odnowione zostaną elewacje budynków znajdujących się przy w/w ulicach. Dzięki realizacji projektu poprawi się sytuacja w sferze gospodarczej, przestrzenno-infrastrukturalnej, ulica zyska nowe oblicze przyjazne dla otoczenia, będą prowadzone działania mające wpływ na włączenie społecznie osób wykluczonych. Poprawi się estetyka miasta, a co za tym idzie nastąpi wzrost liczby turystów odwiedzających Lidzbark.</p>
4	Gmina Lidzbark Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury	<p>Zagospodarowanie pustych przestrzeni przy jeziorze Lidzbarskim</p>	<p>W ramach projektu planuje się wybudowanie sceny plenerowej wraz z widownią wkomponowanej w infrastrukturę parku rekreacyjno-sportowego wraz z zakupem sprzętu nagłaśniającego , oświetlenia. Realizacja w/w projektu wpłynie na rozwój kulturalno-gospodarczy miasta. Realizacja projektu wpłynie</p>



			<p>znacząco na rozszerzenie oferty programowej Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury podnosząc walory organizowanych przedsięwzięć. Pozwoli zwiększyć rolę instytucji w przestrzeni publicznej. Umożliwi odbiór sztuki na najwyższym poziomie, zapewniając podstawowe zaplecze do realizacji celów statutowych. Projekt pozwoli wypełniać zamierzone zadania zgodnie ze standardami europejskimi.</p> <p>W ramach działań MGOK odbędą się:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- cykl koncertów zespołów powiatu działdowskiego wypełniający weekendy wakacyjne na scenie nad jeziorem lidzbarskim.</li> <li>- organizacja cyklu koncertów fortepianowych, „Od Bacha do Pendereckiego” – będą to koncerty z muzyką klasyczną, które łącząc będą funkcje rekreacyjne z edukacyjnymi.</li> </ul>
5	Gmina Lidzbark	Przebudowa Placu Hallera w Lidzbarku	<p>W ramach projektu zostanie poddany rewitalizacji Plac Hallera – zabytkowa część miasta Lidzbark. W ramach projektu przebudowane zostaną m.in. chodniki, zmienione słupy oświetleniowe. Plac Hallera zyska nową przestrzeń publiczną</p> <p>Dzięki realizacji projektu poprawi się sytuacja w sferze gospodarczej, przestrzenno-infrastrukturalnej, ulica zyska nowe oblicze przyjazne dla otoczenia, będą prowadzone działania mające wpływ na włączenie społecznie osób wykluczonych.</p>
6	„Profines” Paweł Byliński	Adaptacja budynku mieszkalnego na zaplecze i pralnię Ośrodka Wypoczynkowego	<p>Uporządkowanie terenu, naprawa istniejących zagrożeń, wykonanie nowej instalacji wodno-kanalizacyjnej, wykonanie oświetlenia zewnętrznego,</p>

		„Pod Lipami”	wyłożenie placu kostką brukową, remont zaplecza magazynowego oraz budynku głównego (wymiana dachu, wymiana okien, wymiana drzwi). Wykonanie instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, ocieplenie budynku, malowanie, wyłożenie ścian glazurą, wyłożenie ścian glazurą, wyłożenie podłóg terakotą, adaptacja strychu, adaptacja strychu na suszarnię bielizny, zakup sprzętu pralniczego – pralnice przemysłowe, magle, wózki, stoły.
7	Przedsiębiorstwo Turystyczno-Usługowe „Jędrus” Andrzej Byliński	Adaptacja budynków przy ul. Dworcowej 2, 3, 5 na zaplecze kulturalno-sportowe Ośrodka Kolonijnego „Danusia II”	Przedmiotem projektu będą prace remontowo-budowlane oraz adaptacyjne w istniejących budynkach. Prace mające na celu poprawę estetyki otoczenia.
<b>Aktywizacja osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, integracja, edukacja</b>			
1	Środowiskowy Dom Samopomocy w Lidzbarku	Terapia ruchowa uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku	W ramach projektu uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku będą mogli korzystać z zajęć z zakresu rehabilitacji ruchowej na świeżym powietrzu. Zajęcia te będą wywierały korzystny wpływ na zdrowie uczestników Domu. Ćwiczenia siłowe, wykonywane na urządzeniach siłowni zewnętrznej będą idealnym uzupełnieniem rehabilitacji prowadzonej w ŚDS. Aktywny regularny trening pozwoli uwolnić nadmiar energii i emocji podopiecznym ŚDS. Zapewni to uczestnikom treningu rozluźnienie, pewność siebie oraz pozytywne emocje. Zajęcia na siłowni zewnętrznej będą miały duże znaczenie socjalne. W takim miejscu uczestnicy ŚDS nie tylko spędzą czas na świeżym powietrzu ale będą mieli okazję spotkać się ze

			<p>społecznością lokalną i nawiązać z nią znajomości. Dla osób narażonych na wykluczenie społeczne jest to sposób polepszenia jakości życia. Ponadto jest to dobry sposób na zachęcanie społeczeństwa do zdrowego i aktywnego trybu życia.</p> <p>Realizacja w/w projektu wpłynie na podwyższenie standardu usług świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Lidzbarku. Poprawę relacji podopiecznych Domu ze społecznością lokalną. Poprawę aktywności i wydolności fizycznej uczestników Domu. Projekt przyczyni się do ograniczenia ryzyka wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi z terenu Gminy Lidzbark przez co zgodny jest z celem szczegółowym priorytetu inwestycyjnego 9i jakim jest włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie sytuacji społeczno-zawodowej.</p>
2	UPKS Poncio-2010	Aktywizacja sportowa dzieci	<p>W ramach projektu prowadzone są z dziećmi w wieku od 5 do 13 lat zajęcia sportowe ukierunkowane na piłkę nożną, w ramach których następuje ich integracja. W zajęciach biorą udział dzieci uzdolnione sportowo, niepełnosprawne oraz dzieci z rodzin wyłączonych społecznie lub zagrożonych wyłączeniem społecznym.</p> <p>Realizacja w/w projektu wpłynie na poprawę zdrowia dzieci na poprawę sprawności psychoruchowej i psychofizycznej dzieci, na walkę z patologiami, na włączenie społeczne dzieci oraz ich</p>

			rodziców.
3	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lidzbarku	Wielki Lidzbarski Jarmark	<p>„Lidzbarski Jarmark” to coroczne wydarzenie, które jest prezentacją dorobku artystycznego twórców nieprofesjonalnych i profesjonalnych powiatu działdowskiego. Jego celem jest uaktywnienie utalentowanych artystycznie mieszkańców, oraz kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze. „Lidzbarski Jarmark” to spotkanie artystów malarzy, rzeźbiarzy, grafików, rękodziela artystycznego (haft, koronkarstwo), fotografików i muzyków.</p> <p>W ramach projektu zostanie zaadoptowana jedna z głównych ulic miasta ul. Hallera na miejsce skupiające wystawców, rękodzielników, artystów. Na czas trwania jarmarku to ulica stanie się sceną dla muzyków, śpiewaków i tancerzy oraz rekonstruktorów.</p> <p>W projekcie zaplanowano współpracę z wieloma instytucjami oraz osobami prywatnymi zajmującymi się wspieraniem środowisk zagrożonych, warsztatami terapii czy też domem Pomocy Społecznej, grupy te stworzą stoiska wystawiennicze, zaprezentują kulinaria regionalne. Jarmark odbywać się będzie kilka razy do roku (wakacje, święta Boże Narodzenie, Wielkanoc).</p>

## 9. Indykatywne ramy finansowe Lokalnego Programu Rewitalizacji

W celu zapewnienia skutecznej i efektywnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych konieczne jest znalezienie odpowiednich źródeł ich finansowania. Wytyczne Ministerialne, a także Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku wskazują na konieczność zapewnienia komplementarności tychże źródeł finansowania. Endogeniczne stymulowanie zdolności inwestycyjnych ma bowiem kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanых zmian.

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych w okresie programowania 2014–2020 (2023) są środki europejskie wydatkowane przede wszystkim w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Równocześnie komplementarnymi względem nich źródłami finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych są fundusze europejskie w ramach krajowych programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko), jak również środki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz inne źródła finansowania (np. środki prywatne). Poniżej zamieszczono szczegółowy opis potencjalnych źródeł finansowania projektów przewidzianych do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lidzbark.

### Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:

- środki pochodzące z funduszy unijnych w nowym okresie programowania na lata 2014-2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny),
- inne zagraniczne środki finansowe,
- krajowe środki finansowe (np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

### Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień,
- subwencja ogólna (część oświatowa),
- dochody własne.

Komercyjne instrumenty finansowe, w tym:

- pożyczki i kredyty bankowe
- poręczenia,
- gwarancja.

Środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania programu rewitalizacyjnego, w tym sektora prywatnego.

Najważniejszym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych są fundusze unijne zapisane w dokumencie: *Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020 - Umowa Partnerstwa* (dot. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Działania rewitalizacyjne mogą być finansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020, jak również z krajowych środków operacyjnych (KPO): Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (2014-2020), Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020.

Istotnym elementem, który należy także uwzględniać w strukturze finansowania rewitalizacji, są środki na działania społeczne, którymi dysponują urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, centra oraz instytucje wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej i in. Podobnie należy postrzegać instytucje rządowe i samorządowe oraz ich oddziały, dysponujące instrumentami i środkami mogącymi stanowić ważny komponent w finansowaniu rewitalizacji (np. Fundusz Termomodernizacji i Remontów, Fundusz Dopłat, program Mieszkanie dla Młodych, program społecznego budownictwa mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu, rządowy program wsparcia budownictwa socjalnego, programy typu: LEMUR, KAWKA, BOCIAN, SOWA, środki wspierające przedsiębiorczość, Program „Świetlica-Dzieci-Praca”, projekty pilotażowe „Aktywny samorząd” itd.).<sup>38</sup> Dodatkowym źródłem finansowania inwestycji jest Fundusz Kościelny i środki ministerialne.

---

<sup>38</sup> Krajowa Polityka Miejska 2023

Tabela 28. Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu netto [PLN]	Źródła finansowania
<b>Projekty podstawowe</b>			
1.1.	Młodzi – aktywni. Klub Integracji Społecznej	690 467,50	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.2.	Lidzbarskie Centrum Aktywności Młodych	250 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.3.	AKTYWNE WŁĄCZENIE – SZANSĄ NA LEPSZE JUTRO	1 612 260,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.4.	Zagospodarowanie pustych przestrzeni przy Jeziorze Lidzbarskim	500 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.5.	Wsparcie rodzin	230 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.6.	Rewitalizacja terenów zdegradowanych przy ul. Myśliwskiej	200 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.7.	WYKORZYSTAJ SWOJĄ SZANSĘ	195 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.8.	Modernizacja terenu obecnego targowiska w Lidzbarku	1 500 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne

1.9.	Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy	230 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
1.10.	Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy– modernizacja pomieszczeń	80 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
<b>Projekty komplementarne</b>			
L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu netto [PLN]	Źródła finansowania
1	Rewitalizacja budynku po byłym zakładzie produkcyjnym	3 500 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
2	Rewitalizacja budynku na terenie powojuskowym	500 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
3	Poprawa estetyki: Plac Hallera, Krótka, Stare Miasto, Działdowska, Zamkowa, Mickiewicza, Słomiany Rynek, Kościelna, Podgórna, Sądowa w Lidzbarku	1 000 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
4	Przebudowa Placu Hallera w Lidzbarku	1 000 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
5	Adaptacja budynku mieszkalnego na zaplecze i pralnię Ośrodka Wypoczynkowego „Pod Lipami”	1 000 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne
6	Adaptacja budynków przy ul. Dworcowej 2, 3, 5 na zaplecze kulturalno-sportowe Ośrodka Kolonijnego „Danusia II”	1 000 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne



Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

7	Terapia ruchowa uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku	0,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
8	Aktywizacja sportowa dzieci	250 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne/środki własne
9	Wielki Lidzbarski Jarmark	250 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
10	Zagospodarowanie pustych przestrzeni przy jeziorze lidzbarskim	250 000,00	Dofinansowanie EU/ dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne

Źródło: Opracowanie własne.

## **10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi**

Komplementarność jest jednym z ważnych aspektów Programu Rewitalizacji. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować może lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Według Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wymogiem koniecznym przy opracowaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

### Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lidzbark została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Projekty są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu. W wyniku ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, całej gminy. Ich realizacja nie będzie skutkować przenoszeniem problemów na dalsze obszary gminy. Wszystkie podejmowane projekty o skutkach przestrzennych (np. zagospodarowanie nieużytkowanego obszaru do pełnienia nowych funkcji) będą każdorazowo poprzedzone analizą skutków przestrzennych, jakie będzie za sobą niosła zmiana przeznaczenia terenu.

Ponadto Gmina dopuszcza możliwość realizacji projektów poza obszarem rewitalizacji, pod warunkiem, że będą oddziaływać na mieszkańców zamieszkałych na terenach objętych procesem rewitalizacji. Będą to projekty komplementarne do planowanych do realizacji projektów na obszarach rewitalizowanych.

Projekty komplementarne z zakresu działań związanych z integracją i aktywizacją społeczną:

- Terapia ruchowa uczestników Środowiskowego Domu Samopomocy w Lidzbarku, która będzie realizowana na zmodernizowanym terenie przy ulicy Myśliwskiej w Lidzbarku;
- Aktywizacja sportowa dzieci;
- Wielki Lidzbarski Jarmark;

W celu poprawy estetyki gminy będą realizowane projekty, które są komplementarne do projektów podstawowych:

- Rewitalizacja budynku po byłym zakładzie produkcyjnym;
- Rewitalizacja budynku na terenie powojkowym;
- Poprawa estetyki: Plac Hallera, Krótka, Stare Miasto, Działdowska, Zamkowa, Mickiewicza, Słomiany Rynek, Kościelna, Podgórna, Sądowa w Lidzbarku;

Narzędzia zapewnienia komplementarności przestrzennej to: schematy ideowe organizacji przestrzennej projektów, koncepcje zagospodarowania przestrzennego, miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego.

#### Komplementarność problemowa

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lidzbark zapewniona została komplementarność problemowa. Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane z renowacją bądź przebudową zniszczonych budynków użyteczności publicznej zakładają prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców), np.

- Lidzbarskie Centrum Aktywizacji Młodych w Lidzbarku, w ramach którego będzie działał Klub Integracji Społecznej;
- Aktywne włączenie - szansa na lepsze jutro, który będzie komplementarny z projektem zagospodarowania pustych przestrzeni przy Jeziorze Lidzbarskim;
- Wsparcie dla rodzin, który będzie realizowany na zrewitalizowanym obszarze przy ul. Myśliwskiej;
- Wykorzystaj swoją szansę, będzie komplementarny z projektem zagospodarowania terenu po byłym targowisku;
- Zintegrowane Przedsięwzięcie Rewitalizacyjne polegające na wdrożeniu profilaktyki raka szyjki macicy.

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów występujących na obszarach zdegradowanych bądź znaczącym zmniejszeniem ich skali.

W aspekcie komplementarności problemowej istotne jest określenie efektów rewitalizacji. Dlatego też w niniejszym dokumencie wskazano do każdego projektu pożądane

rezultaty wynikające z jego realizacji, które ułatwiają wybór odpowiednik wskaźników osiągnięcia celów. Dodatkowo istnieją powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy wpisanych w inne dokumenty Gminy Lidzbark (np. Plan zagospodarowania przestrzennego). Mechanizm komplementarności problemowej zastosowany w LPR określa powiązania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy oraz zwiększa dopasowanie tematyczne projektów realizowanych przez inne podmioty.

#### Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach Programu zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji, który został osadzony w systemie zarządzania rozwojem gminy oraz zostanie wykazana w strukturze organizacyjnej gminy *Grupa robocza ds. rewitalizacji*. System pozwoli na efektywne współdziałanie na rzecz rewitalizacji różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Ponadto zostanie powołany Komitet ds. Rewitalizacji, który będzie pełni forum dialogu i współpracy, który będzie odpowiedzialny m.in. za aktualizowanie katalogu projektów i monitorowanie przebiegu procesu rewitalizacji. W skład Komitetu będą wchodziły osoby z różnych grup społecznych i instytucji.

#### Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lidzbark zachowuje ciągłość programową. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. M.in. zakłada się ożywienie społeczne przestrzeni targowiska oraz sąsiedniego nadbrzeża jeziora Lidzbarskiego, które to zostało zmodernizowane w poprzednich latach w ramach projektu „Zagospodarowanie nabrzeża Jeziora Lidzbarskiego” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego Poddziałanie 2.1.4. Publiczna infrastruktura turystyczna i około turystyczna oraz projektu.

Również planowane działania na obszarze w ramach rewitalizacji w ramach projektu „Poprawa estetyki ulic” ożywienie i poprawa estetyki przestrzeni pozwoli na dopełnienie działań z lat poprzednich (Remont dachu zabytkowego kościoła Św. Wojciecha w Lidzbarku

w ramach działania 4.2. Rewitalizacja miast Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego).

Ponadto w ramach poprzedniej perspektywy finansowej Gmina realizowała projektu, których celem było stworzenie miejsc sprzyjających integracji społecznej (m.in. Remont, modernizacja i wyposażenie świetlic wiejskich).

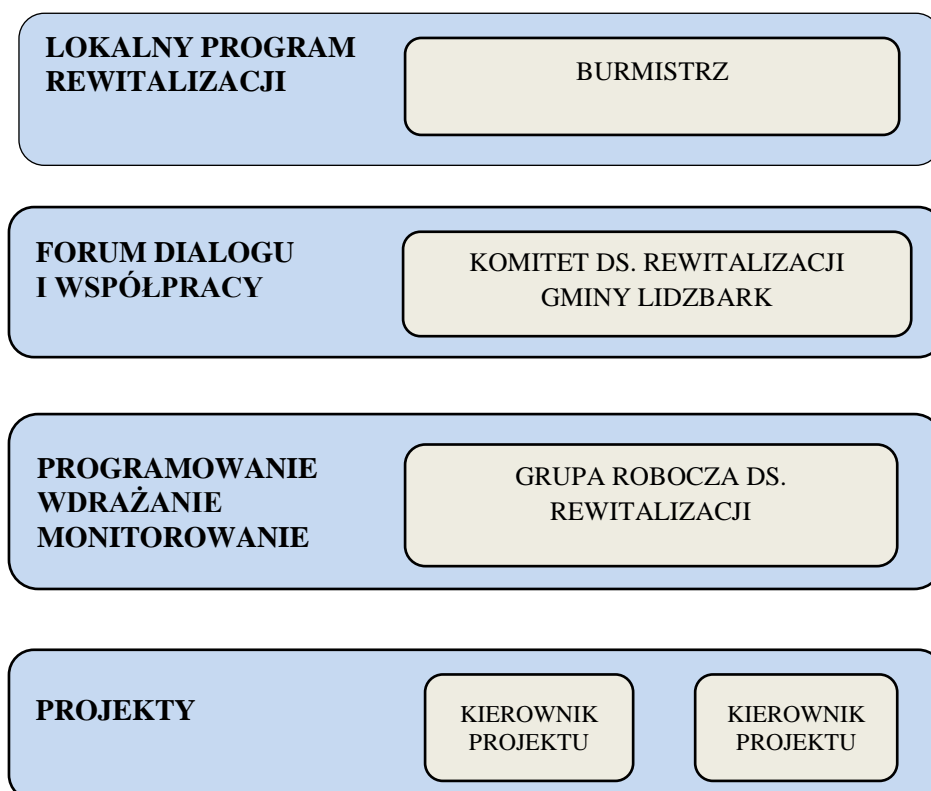
#### Komplementarność źródeł finansowania

Projekty zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Lidzbark będą finansowane z różnych instrumentów wsparcia (m.in. EFRR, EFS - pod warunkiem otrzymania dofinansowania), bez ryzyka podwójnego dofinansowania. Innym źródłem finansowania rewitalizacji jest budżet gminy lub środki własne innych podmiotów realizujących przedsięwzięcia oraz środki zewnętrzne z innych źródeł.

## 11. System wdrażania programu rewitalizacji

Za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016 - 2022 odpowiadać będzie przede wszystkim Burmistrz Miasta Lidzbark we współpracy z Urzędem Miasta i Gminy Lidzbark, grupą roboczą ds. rewitalizacji, który będzie pełnił rolę głównego „zarządzającego” LPR, Komitetem ds. Rewitalizacji, a także osobami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych projektów (kierownik projektu)

Schemat 1. Struktura zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Lidzbark



*Źródło: Opracowanie własne*

Koordinacją przedsięwzięć podejmowanych na obszarze rewitalizacji zapisanych w Programie odpowiadać będzie specjalnie powołany Komitet ds. Rewitalizacji Gminy Lidzbark. W skład Komitetu wchodzić powinni przedstawiciele wybrani przez radę gminy, wskazani przez burmistrza oraz przedstawiciele interesariuszy (mieszkańców, inwestorów, właścicieli nieruchomości i in.). Komitet sprawuje funkcję podstawowego forum dialogu i współpracy, wspierający proces rewitalizacji na wszystkich etapach.

Zadania Komitetu:

1. Przyjmowanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji Programu;
2. Monitorowanie przebiegu oraz ocena efektywności i skuteczności realizacji Programu;
3. Rozpatrywanie wniosków zmian do Programu;
4. Aktualizacja katalogu projektów;
5. Hierarchizacja gminnych projektów rewitalizacyjnych ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji;
6. Przedkładanie Burmistrzowi projektów aktualizacji Programu.

Z ramienia Urzędu Miasta i Gminy Lidzbark zostanie powołana dodatkowo grupa robocza ds. rewitalizacji składająca się z pracowników urzędu, którzy będą odpowiedzialni za zbieranie informacji od podmiotów (kierowników projektów) realizujących projekty rewitalizacyjne w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark. Ponadto grupa robocza ds. rewitalizacji powinna przygotowywać raporty okresowe i raport końcowy z realizacji Programu. Podmioty zgłaszające swoją chęć przystąpienia do procesu rewitalizacji wyznaczonych obszarów, powinni swoje projekty zgłaszać grupie roboczej, która następnie wnioskuje o aktualizację Programu do Komitetu ds. rewitalizacji.

Natomiast kierownicy projektów zarządzają poszczególnymi projektami. Do zadań kierowników projektu należy:

- opracowywanie i składanie wniosków,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w Lokalnym Programie Rewitalizacji,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
- zlecanie zadań projektowych,
- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

Informowanie i promocja LPR jest jednym z działań procesu rewitalizacji. Celem informowania społeczeństwa jest w szczególności próba zaangażowania mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji miasta poprzez pozyskiwanie nowych przedsięwzięć

rewitalizacyjnych. Dodatkowo należy przekazywać interesariuszom postępy w zakładanych działaniach.

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark zależy nie tylko od władz Gminy, ale również od jednostek podległych, mieszkańców gminy, przedsiębiorców i instytucji pozarządowych. Dlatego tak ważne jest uspołecznienie procesów związanych z budową i realizacją LPR, do których można zaliczyć m.in.: spotkania/warsztaty mające na celu wyszczególnienie problemów społeczno-gospodarczych i wyznaczenie obszarów oraz projektów, utworzenie podstrony internetowej umożliwiającej umieszczanie artykułów i opinii nt. realizowanych projektów, kwestionariusze, obserwacja oraz wywiady. Materiały uzyskane podczas procesu uspołeczniania powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Komitet Rewitalizacji w trakcie ewaluacji lub podczas modyfikacji założonych działań.

W przypadku wymogów wprowadzenia zmian w dokumencie o dodatkowe projekty, należy uchwałą Rady Gminy zaktualizować zapisy Programu.



## 12. System monitorowania programu rewitalizacji

System monitorowania dokumentu powinien odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów zgodnie z okresami raportowania przewidzianymi dla RPO WiM 2014-2020, jednak nie rzadziej niż w okresach półrocznych. Dokonywanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażania zadań pozwoli na szybsze zareagowanie na występujące nieprawidłowości i w miarę możliwości natychmiastową modyfikację założonych działań. W takim przypadku należy opracować system działań naprawczych. Oprócz korygowania poszczególnych elementów w trakcie realizacji projektów, możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań, które również będą wpisywać się w wyznaczonych celach strategicznych.

Monitoring LPR powinien być prowadzony w zakresie rzeczowym i finansowym. Zakres rzeczowy dotyczyć będzie monitorowania postępów we wdrażaniu dokumentu, natomiast zakres finansowy związany będzie z monitorowaniem efektywności i poprawności wydatkowanych środków.

Poza bieżącym monitoringiem wdrażania LPR zaleca się dokonywanie ewaluacji dokumentu i wskazanie w niej rezultatów oraz należy ocenić, jaki wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców miały zrealizowane projekty. Ocena ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

### 13. Partycypacja społeczna

Istotnym aspektem rewitalizacji jest zaangażowanie jak największej liczby potencjalnych partnerów. Umożliwi to społeczności lokalnej czynny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie oraz działanie na rzecz własnych interesów. Społeczność lokalna jest także w stanie dostarczyć istotnych informacji nt. potrzeb i problemów na obszarze, trudnych do wychwycenia podczas przeprowadzania wstępnych analiz. W związku z powyższym należy stworzyć ramy wzajemnej wymiany informacji i dyskusji o tym, jaki kształt powinna przybrać rewitalizacja. W dialogu powinno uczestniczyć jak najwięcej podmiotów zainteresowanych udziałem w Programie: organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia, przedsiębiorcy, spółdzielnie, a w szczególności mieszkańcy i podmioty znajdujące się na terenie poddanym rewitalizacji.

Do głównych zadań osób odpowiedzialnych za proces partycypacji należy weryfikacja, jak również uwzględnienie potrzeb i oczekiwań interesariuszy, zwłaszcza tych związanych bezpośrednio z obszarem kryzysowym. Wobec powyższego na etapie przygotowywania Programu Rewitalizacji Gmina zorganizowała dwa spotkania konsultacyjne.

Pierwsze spotkanie odbyło się w dniu 04.02.2016 r. W spotkaniu wzięły udział 24 osoby, wśród nich:

- Burmistrz Lidzbarka;
- Przedstawiciele gminnych jednostek organizacyjnych (Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Biblioteki Publicznej, placówek edukacyjnych z obszaru Gminy),
- Reprezentanci sołectw z terenu gminy,
- Przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzący działalność na obszarze rewitalizacji,
- Osoby reprezentujące podmioty gospodarcze prowadzące działalność na obszarze rewitalizacji,

W trakcie spotkania zaprezentowane zostały założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji, dokonano wstępnej delimitacji obszarów kryzysowych oraz zebrano propozycje zadań inwestycyjnych i społecznych, które winny być przedmiotem rewitalizacji.

Drugie spotkanie odbyło się 11.04.2016 r. i wzięli w nim udział przedstawiciele instytucji oraz organizacji, które będą bezpośrednio uczestniczyły w realizacji projektów rewitalizacyjnych. Celem spotkania była analiza zdiagnozowanych problemów na obszarze rewitalizacji oraz określenie propozycji działań naprawczych.

W ramach partycypacji społecznej przygotowana została ankieta, która została rozpowszechniona wśród mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji.

Efektom zorganizowanych spotkań oraz opracowanych wyników badań ankietowych jest delimitacja obszaru kryzysowego Gminy Lidzbark objętego Programem Rewitalizacji, analiza SWOT, identyfikacja problemów do rozwiązania w sferze przestrzennej, gospodarczej i społecznej.

Ponadto w ramach konsultacji społecznych przeprowadzono nabór fiszek projektowych. W toku naboru, trwającego dwa tygodnie, do Urzędu Gminy wpłynęło 17 projektów, inwestycyjnych oraz społecznych.

Podczas aktualizacji dokumentu współpracowano z Urzędem Miasta i Gminy, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, Komisariatem Policji, Miejską Biblioteką Publiczną oraz Szkołami Podstawowymi i Gimnazjum. Dzięki ich udziałowi pozyskano rzetelne i prawdziwe dane dotyczące sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej i technicznej gminy Lidzbark i wyznaczono obszar rewitalizacji.

Konsultacjom społecznym poddany zostanie również Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark, a ewentualne zgłoszone uwagi będą rozpatrywane i wyszczególnione w wywieszonym na stronie internetowej w Raporcie z konsultacji społecznych.

Proces przygotowania (diagnozowanie i programowanie) programu rewitalizacji kończy się uchwałą o przyjęciu poniższego dokumentu.

Jednakże partycypacja społeczna będzie występować również w fazie wdrożeniowej. Raz na rok planuje się spotkanie z interesariuszami, na których omawiane będą bieżące działania w realizacji, przedstawianie osiągniętych wskaźników oraz informowanie o problemach podczas wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ponadto Gmina umożliwi społeczeństwu współdziałanie i kontrolę obywatelską. Dodatkowo Komitet ds. Rewitalizacji będzie spotykał się co najmniej raz na kwartał i aktualizował katalog fiszek projektowych.

## Spis tabel

Tabela 1. Powiązania Lokalnego programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Tabela 2. Kategorie przestępstw odnotowanych na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 3. Średni wynik egzaminu szóstoklasisty w Gminie Lidzbark w roku 2015 na tle kraju, województwa i powiatu.

Tabela 4. Średni wynik egzaminu gimnazjalnego w Gminie Lidzbark w roku 2015 na tle kraju, województwa i powiatu.

Tabela 5. Frekwencja w ostatnich wyborach parlamentarnych, prezydenckich oraz samorządowych w Gminie Lidzbark, na tle kraju, województwa i powiatu.

Tabela 6. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 7. Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Lidzbark według poszczególnych sekcji PKD 2007 w roku 2015

Tabela 8. Najważniejsi pracodawcy Gminy Lidzbark

Tabela 9. Rezerwy przyrody na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 10. Pomniki przyrody na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 11. Drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 12. Ujęcia wody pitnej, stacje uzdatniania wody na terenie Gminy Lidzbark na koniec 2014 r.

Tabela 13. Korzystający z wodociągów oraz kanalizacji w % ogółu ludności Gminy Lidzbark w roku 2014 na tle powiatu i województwa

Tabela 14. Zbiorcze zestawienie odpadów komunalnych Gminy Lidzbark w latach 2010 – 2014

Tabela 15. Rozwój budownictwa na terenie Gminy Lidzbark

Tabela 16. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w gminie Lidzbark na tle porównywanych jednostek terytorialnych w roku 2014 [w %]

Tabela 17. Analiza SWOT

Tabela 18. Metodologia liczenia wskaźników obligatoryjnych i fakultatywnych

Tabela 19. Wskaźniki obciążenia demograficznego

Tabela 20. Wartość wskaźników - ubóstwo

Tabela 21. Wartość wskaźników - bezrobocie

Tabela 22. Wartość wskaźników - przestępczość

Tabela 23. Wartość wskaźników - edukacja

Tabela 24. Wartość wskaźników - udział w życiu publicznym i kulturalnym

Tabela 25. Wartość wskaźników – sfera gospodarcza

Tabela 26. Wykaz projektów podstawowych

Tabela 27. Wykaz projektów komplementarnych

Tabela 28. Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

## Spis rysunków

Rysunek 1. Herb Lidzbarka

Rysunek 2. Mapa Gminy Lidzbark

Rysunek 3. Populacja Gminy Lidzbark

Rysunek 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lidzbark

Rysunek 5. Przyrost naturalny w latach 1995-2012 na terenie Gminy Lidzbark.

Rysunek 6. Stopa bezrobocia w gminie Lidzbark w latach 2004-2014

Rysunek 7. Liczba pracujących wg. sektorów ekonomicznych w Gminie Lidzbark w latach 2006-2014

Rysunek 8. Powody udzielania pomocy i wsparcia w Gminie Lidzbark w latach 2013-2015

Rysunek 9. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Gminie Lidzbark w latach 2012-2014

Rysunek 10. Współczynnik solaryzacji brutto dla szkół podstawowych (%) na terenie Gminy Lidzbark w latach 2010-2014

Rysunek 11. Współczynnik solaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych (%) na terenie Gminy Lidzbark w latach 2010-2014

Rysunek 12. Liczba organizacji pozarządowych (fundacji oraz stowarzyszeń i organizacje społecznych) na 1000 mieszkańców w Gminie Lidzbark na tle powiatu i województwa w latach 2012-2014

Rysunek 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Lidzbark w latach 2012–2015

Rysunek 14. Położenie Gminy Lidzbark na tle sąsiadujących powiatów

Rysunek 15. Liczba przychodni w gminie Lidzbark na 10 tys. ludności w porównaniu z powiatem i województwem

Rysunek 16. Czytelnicy bibliotek publicznych w Gminie Lidzbark w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle powiatu i województwa

Rysunek 17. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Lidzbark w roku 2014, na tle powiatu i województwa

Rysunek 18. Obszar rewitalizacji w na terenie Gminy Lidzbark

Rysunek 19. Mapa projektów

Rysunek 20. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – demografia

Rysunek 21. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Rysunek 22. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - bezrobocie

Rysunek 23. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - przestępczość

Rysunek 24. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – udział w życiu publicznym i kulturalnym

Rysunek 25. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – sfera gospodarcza

## **Spis schematów**

Schemat 1. Struktura zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Lidzbark

## **Załączniki**

Załącznik 1 – Raport z badań ankietowych do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lidzbark na lata 2016-2022

Załącznik 2 - Mapa obszaru rewitalizacji